اولین روزنامه سهامداری ایران (خبرنگاران و کارکنان)

صمت
صنعت معدن تجارت

شنبه
• ۲۰ دی ۱۳۹۹
• ۲۵ جمادی‌الاول ۱۴۴۲
• ۹ ژانویه ۲۰۲۱

• سال سی‌ویکم دوره جدید شماره ۱۷۰۲ • پیاپی ۳۰۲۰ • ۱۶ صفحه • قیمت: ۲۰۰۰ تومان

www.smtnews.ir - http://Telegram.me/smtnews

سرمقاله

در آرزوی امیرکبیر اقتصاد ۲

گفت‌وگو

کارهای بزرگ، اندیشه‌ها و همت بزرگ می‌طلبد ۶

قدردانی از بزرگان صنعت‌خودرو ۴

یادداشت‌های امروز

برنامه و آموزش کلید موفقیت ۱۲

تاکید یک وزیر بر اعتماد به داخل ۱۳

امیرکبیر و اقتصاد ایران ۱۶

به بهانه سالروز شهادت میرزا تقی‌خان فراهانی بررسی شد

امیر کبیر اقتصاد ایران

از اقتصاددان خودخوانده تا کاندیدای نوبل اقتصادی ۳
صنایعی که پس از تاسیس بی‌فروغ شدند ۴
سیمان ۸۸ ساله شد ۵
سایه اقتصاد دولتی بر خلق ایده‌های نو ۷
چراغ‌های روشن جاده اقتصاد ایران ۸
صنعت نمایشگاهی ایران مدیون ایده بکر امیر کبیر ۹
ساز مخالف تاریخ در توسعه فولاد ۱۱
بزرگان بانکداری ایران کدامند؟ ۱۴
به احترام بنیان گذاران بورس کلاه از سر برمی‌داریم ۱۵

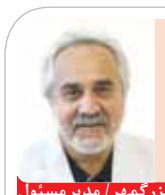
طرح: حسین علیزاده

سرمقاله

در آرزوی امیرکبیر اقتصاد

ناصر بزرگمهر / مدیر مسئول
management@smtnews.ir
به‌نام او که هر چه بخواهد همان می‌شود

امروز شنبه ۲۰ دی ماه، سالگرد شهادت امیرکبیر در ۱۷۰سال قبل است. میرزاتقی‌خان فراهانی ملقب به امیرکبیر که فقط ۴۵ سال عمر کرد و ۳ سال و ۳ ماه آخر عمرش نخست‌وزیر ناصرالدین‌شاه قاجار بود، توانست در همان ۳ سال و ۳ ماه، رئیس دولت ماندگار تاریخ ایران و بنیان‌گذار علوم نوین شود.

امیرکبیر با ایجاد دارالفنون و تاسیس رشته‌های پزشکی و مهندسی و انتشار روزنامه وقایع اتفاقیه حقی بزرگ برگردن علم و دانش در این سرزمین دارد.

اینکه در این سرزمین بر امیرکبیر چه رفت و چرا حمام فین کاشان تا ابد نفرین شده خون ناحق سرداری است که رگ خویش را در بوسه بر خنجر نامردمان سیاستی داد که نمی‌خواستند استقلال و آزادی این ملت را ببینند، باید تاریخ را ورق زد و خواند.

اما نام امیرکبیر کفایت می‌کند که ما این روزها، حداقل در آرزوی امیرکبیری در حوزه‌های مختلف از سیاست گرفته تا اقتصاد بگردیم و خصوصا اینکه به یاد بیاوریم برای نخستین‌بار، مبارزه با رشوه‌خواری در دوران صدراعظمی امیرکبیر و در حکومت فاسد قاجار آغاز و به دستور او دریافتی‌های بی‌حساب و کتاب به افراد و سازمان‌ها قطع شد. امیرکبیر حتی حقوق شاه را هم کاهش داد و دریافتی ناصرالدین‌شاه را که سر در خزانه داشت، به ماهی ۲ هزار تومان رساند.

امیرکبیر پایه‌گذار اندیشه مترقی در ایران به‌شمار می‌رود و در مدت ۳ سال و ۳ ماه صدارت خود یک سیاست مستقل و ملی در پیش گرفت.

امیرکبیر وارث وضع نامساعد و مشکلات و موانع برای خدمت و کار بود، وقتی که همه جای مملکت را ویرانی فراگرفته بود و اعضای دولت و دربار در فساد غوطه‌ور بودند و جنوب و شمال کشور در دست انگلیس و روس بود.

ارتش و قزاق‌ها در جهت سرکوبی مردم سازمان‌دهی شده بودند، نیروی دریایی که در آن تاریخ برای کشورهای مجاور دریا نقش حیاتی داشت، اصلا در ایران وجود نداشت، صنعت به‌صورت موجود در کشورهای پیشرفته آن روز جهان، ابدا در ایران نبود، کشاورزی و دامداری به همان سبک قرون وسطی باقی‌مانده بود و کسی هم به فکر بهره‌برداری از معادن و ذخایر و ثروت‌های خدادادی کشور نبود.

علم و ادب و هنر و علومی که در غرب رواج پیدا کرده بود، کفر و الحاد به‌شمار می‌رفت و در عوض، بازار رشوه و دزدی و تجاوز و تعدی و زورگویی رواج داشت و القاب و عناوین پرزرق و برق در میان طبقه بالا دست به‌دست می‌شد.

در این وضعیت، امیرکبیر شروع به اصلاحات در دو جناح داخلی و خارجی کرد. او برای نخستین‌بار سروسامانی به قوانین مالیاتی داد و اطلاعات مالی خزانه و مالیات‌ها در ایران را بروزرسانی و برای ماموران دولتی حقوق ثابت تعیین کرد.

در اغلب دوره‌های حکومتی در ایران، مسئولان و سربازان قشون به جز مالیات، اموالی را با عنوان هدیه، انعام، سیورسات، آذوقه، مژدگانی و رشوه از مردم مطالبه می‌کردند. امیرکبیر دستور ممنوعیت دریافت هر نوع وجه غیرقانونی را صادر کرد و دستور به تنبیه متخلفان داد و این موارد را برای آگاهی عموم و تشویق آنها به‌عنوان گزارش تخلفات در روزنامه دولتی منتشر کرد.

امیرکبیر از کسی هدیه نمی‌پذیرفت و به دولتیان نیز چنین دستور داد که هدیه از کسی نپذیرند تا کسی دستاویزی برای رشوه نداشته باشد. امیرکبیر القاب و عناوین فرمایشی را موجب زیان‌های اجتماعی می‌دانست و در نامیدن دیگران به گفتن واژه «جناب» اکتفا می‌کرد و دستور حذف القاب را صادر کرد.

امیرکبیر رسم قمه‌کشی و لوطی‌بازی و حمل اسلحه سرد و گرم و قاعده بست‌نشینی را لغو کرد و به اصلاح وضع چاپارخانه پرداخت و حمل‌ونقل محصولات پستی به اقصی نقاط کشور را آغاز کرد.

امیرکبیر نخستین‌بار مبارزه با شکنجه را اجرایی و اقرار با شکنجه را در ایران ممنوع کرد. اکنون نیز در قانون اساسی هرگونه شکنجه منع شده و ادله حاصل از شکنجه اعتبار ندارد.

امیرکبیر حذف مشاغل بی‌فایده در نظام سازمانی را پایه‌گذاری کرد و معیار ترفیع را شایستگی قرارداد.

امیرکبیر وزارت امور خارجه را توسعه داد و سفارتخانه‌های دائمی در لندن و سن‌پترزبورگ و کنسولگری در بمبئی، عثمانی و قفقاز را تاسیس کرد.

امیرکبیر سیاست معروف به «موازنه منفی» را در پیش گرفت و براساس آن به روس و انگلیس و سایر قدرت‌های خارجی امتیاز نمی‌داد.

امیرکبیر برای تضعیف قدرت و نفوذ روس و انگلیس در ایران، می‌خواست نگاه فرانسه و امریکا را به ایران جلب کند؛ از این‌رو یک قرارداد کنسولگری و یک قرارداد کشتیرانی با امریکا منعقد کرد.

امیرکبیر به وضعیت ارتش و ایجاد کارگاه باروت‌سازی و توپخانه و لباس سربازان توجه می‌کرد و امنیت را مهم می‌دانست و ۴۰کلانتری در تهران تاسیس کرد.

حکایت‌های گوناگون از قدرت و صلابت امیرکبیر نقل شده که یکی از آنها می‌گوید:

«مال یکی از تجار در راه قم به سرقت رفت و برای دادخواهی به نزد امیر آمد. امیر بر کاغذی نوشت: مال این شخص باید فورا پیدا شود و گرنه تا ۵ فرسخ دهات اطراف را می‌کوبم و حکام را معزول و سکنه را جریمه می‌کنم.

آن نوشته را به آن شخص داد و گفت: بر سنگی در آن جاده بگذار، تا مالت را برگردانند.

شخص آن را دیوانگی دانست اما اجابت کرد.

خبر در قم پیچید و همه بسیج شدند تا مال او را یافتند و در کنار همان سنگ نهادند.

امیر گفت: اگر حاکم، حاکم باشد، سنگ هم حکم را می‌خواند.»

به بهانه سالروز شهادت موسس دارالفنون بررسی شد

امیرکبیر اقتصاد ایران

در تاریخ سیاسی ایران کمتر کسی را می‌توان یافت که مانند امیرکبیر، در نهایت قدرت، هم خودش بری از فساد باشد و هم به مبارزه با فساد اقتصادی اهتمام ورزد. در لابه‌لای اسناد تاریخی به این مهم می‌رسیم که سیاست امیرکبیر برای برقراری نظم بر ۲ اصل استوار بود؛ وضع قانون و ضمانت اجرای آن. به‌عبارت دیگر، عاملی که سبب شد امیر برخلاف بیشتر سیاستمداران در مبارزه با فساد موفق باشد، سلامت مالی شخص او و اصرارش بر اجرای قوانین وضع‌شده بود. اصلاح نظام اقتصادی و توجه به تولید ملی از جمله مهم‌ترین ویژگی‌های موسس دارالفنون به‌شمار می‌رود. جوهر اندیشه اقتصادی امیرکبیر تکیه بر رشد صنعت داخلی و تلاش برای افزایش صادرات ایران بود. او درصدد بود بازار کالاهای خارجی را محدود کند و واردات را به حداقل برساند. امیر معتقد بود اگر واردات را محدود نکند، ایران کشوری مصرف‌کننده بار می‌آید و بنیه اقتصادی‌اش تقویت نمی‌شود و درنتیجه از نظر سیاسی نمی‌تواند روی پای خود بایستد. به‌همین دلیل هم بسیاری از صنایع ایران از کبریت‌سازی و شمع‌سازی گرفته تا پارچه‌بافی و... در دوران صدارت امیرکبیر وارد ایران شد.

اهتمام امیرکبیر به تاسیس صنایع ملی و محدود کردن واردات تا آنجا پیش رفت که گام‌های اساسی برای توسعه تجارت خارجی برداشته شد و حتی دولت انگلستان از دولت ایران دعوت کرد تا در «نمونه‌خانه امتعه ممالک» که نمایشگاهی بین‌المللی بود، شرکت کند. با اجرای این سیاست‌ها، وضع صنایع و اقتصاد بسامان و در بسیاری از صنایع، پیشرفت‌های قابل‌توجهی حاصل شد و در نهایت به گواه تاریخ، اوضاع اقتصادی و کسب عمومی رونق گرفت. بسیاری بر این باورند که تجربه عملکرد امیرکبیر در ایران نشان داد اگر بنا بر تنظیم امور باشد، در ۳ سال هم می‌توان کارهای بزرگ و نظام‌مند را به نتیجه رساند. حالا با گذشت ۱۷۰ سال از شهادت این مرد عدالت و توسعه، به بهانه سالگرد شهادت میرزاتقی‌خان فراهانی ملقب به امیرکبیر در این شماره صمت این سوال را مطرح کرده‌ایم که «امیرکبیر اقتصاد ایران» کیست؟ برخی از این بزرگان و تاثیرگذاران در اقتصاد ایران دیگر در جمع ما نیستند و برخی دیگر همچنان در جمع ما حضور دارند. بدون شک مردان و زنان تاثیرگذار دیگری نیز در اقتصاد ایران نقش‌آفرینی کرده‌اند که ممکن است نام آنها در گزارش‌ها و مصاحبه‌های ما نیامده باشد. قدردان تلاش‌های آنها بوده و از اینکه نامشان در این دفترخالی است پوزش می‌طلبیم. در شماره‌های بعد سعی می‌کنیم با برخی از چهره‌های تاثیرگذار اقتصاد ایران که از آنها در این شماره نام برده‌شده صحبت کنیم. تا شاید ادای‌دینی باشد به خدمات ارائه‌شده از سوی این بزرگان.

رهبر انقلاب اسلامی در سخنرانی تلویزیونی به‌مناسبت سالروز قیام ۱۹ دی ۱۳۵۶ مردم قم:

تحریم‌ها باید فوراً متوقف شود

باید اقتصاد را با فرض برداشته‌نشدن تحریم‌ها جوری برنامه‌ریزی کنیم تا کشور به خوبی اداره شود و با رفتن و آمدن تحریم و با بازیگری‌های دشمن دچار مشکل نشود که این کار با اتکا به ظرفیت‌های داخلی و اجرای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی ممکن است.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای رهبر معظم انقلاب اسلامی در سخنانی تلویزیونی به مناسبت سالروز قیام ۱۹ دی ۱۳۵۶ مردم قم، بر ضرورت حراست از یاد و نام این قیام تعیین‌کننده و مضمون دینی و ضدامریکایی آن تاکید کردند و با افتخارآمیز خواندن تولید واکسن کرونا در کشور، گفتند: حضور منطقه‌ای و ثبات‌آور و افزایش قدرت دفاعی و موشکی ایران ادامه خواهد یافت، در مورد برجام هم ما اصرار و عجله‌ای برای بازگشت امریکا نداریم مهم این است که تحریم‌ها باید فوری و کامل برداشته شود.

به‌گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری، رهبر انقلاب اسلامی قبل از بیان مباحث اصلی خود درباره حماسه ۱۹ دی ۱۳۵۶ مردم قم و برخی مسائل روز، از حضور حماسی و خودجوش مردم در تجلیل از سردار شهید حاج قاسم سلیمانی و شهید ابومهدی قدردانی و تاکید کردند: این فعالیت خودجوش و حماسه‌گونه، ناشی از عواطف، بصیرت و انگیزه‌های عالی مردم بود و روح تازه‌ای در کالبد کشور و ملت دمید.

ایشان همچنین از تجمع بزرگ و شگفت‌انگیز مردم عراق در بغداد و چند شهر دیگر در سالگرد این دوشهید بزرگ تجلیل کردند و یاد همراهان سردار سلیمانی و ابومهدی (شهیدان پورجعفری، مظفری‌نیا، طارمی، زمانی‌نیا) و نیز شهدای عراقی همراه را گرامی داشتند.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای همچنین با بزرگداشت یاد شهدای جانباخته کرمان در مراسم تشییع سردار سلیمانی و نیز شهیدان جان‌باخته در حادثه بسیار تلخ و ناگوار سانحه هواپیمایی در آسمان تهران، از خداوند متعال برای آن عزیزان لطف و رحمت و برای بازماندگان صبر و آرامش مسألت کردند. مسئولان نیز در این زمینه وظایفی دارند که به آنها تذکر داده شده است.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای با اشاره به چهلمین روز شهادت دانشمند بزرگ کشور شهید فخری‌زاده افزودند: دو شخصیت بزرگ علمی که این اواخر از دست دادیم یعنی شهید فخری‌زاده و آیت‌الله مصباح یزدی، هر دو در عرصه‌های کاری خویش، چهره‌های برجسته‌ای بودند که باید از میراث ارزشمند آنها مراقبت شود و راه آنان به بهترین وجه ادامه یابد. رهبر انقلاب در تبیین ضرورت نگهبانی از مضمون قیام ۱۹ دی ۱۳۵۶ مردم قم افزودند: حادثه قم به این شهر منحصر نماند و با الگوسازی و گسترش به دیگر شهرها، زمینه‌ساز پیروزی انقلاب عظیم مردم ایران شد، بنابراین باید از مضمون آن به‌خوبی مراقبت کرد.

رهبر انقلاب اسلامی، مضمون دوم قیام ۱۹ دی ۱۳۵۶ را «ضد امریکایی و ضد استکباری» خواندند و یادآوری کردند: چند روز قبل از آن قیام، رئیس‌جمهور وقت امریکا در تهران حمایت صد در صدی خود را از رژیم منحط، مستبد و وابسته پهلوی اعلام کرده بود، بنابراین حرکت مردم قم علیه رژیم پهلوی یک حرکت ضد امریکایی هم بود.ایشان در جمع بندی این بخش از سخنانشان گفتند: قیام دینی و ضد امریکایی ۱۹ دی در واقع نخستین ضربه تبر ابراهیمی بر پیکر بت بزرگ به حساب می‌آید، ضرباتی که تا امروز ادامه یافته است.

رهبر انقلاب با اشاره به اوضاع در هم ریخته بت بزرگ استکبار افزودند: عده‌ای خیال می‌کنند که اگر با امریکا آشتی کردیم، کشور بهشت برین می‌شود. این افراد باید به ایران قبل از انقلاب نگاه کنند که چگونه حمایت امریکا باعث جلوگیری از پیشرفت کشور، گسترش فقر اقتصادی و علمی و رواج فساد و بی‌بند و باری فرهنگی شد. ضمن اینکه امروز هم اوضاع رژیم‌هایی که در منطقه قربان‌صدقه امریکا می‌روند، بر همه روشن است.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای بخش دیگری از سخنانشان را به پاسخ قطعی و پایانی نظام اسلامی به ادعاهای جبهه استکبار به سرکردگی امریکا علیه جمهوری اسلامی در ۳ موضوع «تحریم»، «حضور منطقه‌ای ایران» و «توان دفاعی و قدرت موشکی کشور» اختصاص دادند.

ایشان درباره مسئله تحریم تاکید کردند: جبهه غرب و دشمنان موظفند حرکت خباثت‌آمیز تحریم علیه ملت ایران را که یک خیانت، جنایت و دشمنی بی‌جهت علیه مردم است، فوراً متوقف کنند و همه تحریم‌ها را بردارند.

رهبر انقلاب اسلامی افزودند: البته بارها تأکید کرده‌ایم که باید اقتصاد را با فرض برداشته‌نشدن تحریم‌ها جوری برنامه‌ریزی کنیم تا کشور به خوبی اداره شود و با رفتن و آمدن تحریم و با بازیگری‌های دشمن دچار مشکل نشود که این کار با اتکا به ظرفیت‌های داخلی و اجرای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی ممکن است. اگرچه تحریم‌ها نیز به‌تدریج در حال بی‌اثر شدن هستند.

رهبر انقلاب اسلامی، معنا و منطق حضور منطقه‌ای ایران را تقویت دوستان و طرفداران جمهوری اسلامی خواندند و گفتند: حضور جمهوری اسلامی در منطقه «ثبات‌آفرین» و موجب رفع بی‌ثباتی است همچنان‌که در سوریه و عراق این واقعیت را همه دیدند. بنابراین، این حضور، قطعی است و باید وجود داشته باشد و خواهد داشت.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای با یادآوری تجربه تلخ ناتوانی کشور درمقابل حملات هوایی صدام، خاطرنشان کردند: ایران آن روزها در مقابل موشکباران و بمباران تهران و شهرهای مختلف ناتوان و بی‌دفاع بود و جمهوری اسلامی حق نداشت کشور را در آن شرایط نگه دارد.

ایشان با یادآوری نمونه‌هایی از قدرت دفاعی امروز ایران مثل ساقط کردن پرنده متجاوز امریکایی در آسمان ایران و یا در هم کوبیدن پایگاه عین‌الاسد، گفتند: دشمن در مقابل این واقعیتها ناگزیراست قدرت و توانایی‌های دفاعی ایران را در محاسبات و تصمیمات خود در نظر بگیرد.

رهبر انقلاب اسلامی در بخش دیگری از سخنانشان به مسئله پر تکرار دیگری در افکار عمومی یعنی برجام، و کنار گذاشتن بخشی دیگر از تعهدات و آغاز غنی‌سازی ۲۰ درصد اشاره کردند و گفتند: این بحث را مطرح می‌کنند که امریکا به برجام برگردد یا برنگردد؟ جمهوری اسلامی هیچ اصرار و عجله‌ای برای بازگشت امریکا به برجام ندارد، بلکه مطالبه منطقی ما رفع تحریم‌ها و بازگرداندن حق غصب‌شده ملت است که این وظیفه امریکا و اروپایی‌های دنباله‌رو آن است. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای افزودند: اگر تحریم‌ها برداشته شد بازگشت امریکا به برجام معنا می‌دهد البته مسئله خسارت‌ها که جزو مطالبات ما است در مراحل بعدی دنبال خواهد شد، اما بدون رفع تحریم‌ها بازگشت امریکا به برجام حتی ممکن است به ضرر کشور هم باشد. ایشان خاطرنشان کردند: در این موارد به مسئولان در قوای مجریه و مقننه گفته شده که با دقت و رعایت کامل ضوابط پیش بروند.

رهبر انقلاب اسلامی تصمیم مجلس و اقدام دولت برای کاهش بخش دیگری از تعهدات برجام را درست و عقلانی دانستند و گفتند: عمل کردن جمهوری اسلامی به همه تعهدات خود در شرایطی که طرف مقابل به همه تعهدات خود عمل نمی‌کند، بی‌معنی است. البته اگر آنها به تعهدات خود بازگردند ما نیز برمی‌گردیم، همچنان‌که بنده از ابتدای برجام گفتم اقدامات باید به صورت متناظر و «کار و تعهد آنها در مقابل کار و تعهد ما» باشد که البته این، اولِ کار انجام نگرفت اما اکنون باید انجام شود.

بخش پایانی سخنان رهبر انقلاب به مسئله کرونا اختصاص داشت.

ایشان با تشکر از وزارت بهداشت و دست‌اندرکاران تولید واکسن آزمایش‌شده برای مقابله با کرونا، این واکسن را مایه افتخار و عزت کشور خواندند و با انتقاد از افرادی که هر کار بزرگ در کشور را انکار می‌کنند، به سوابقی از این انکارها در مقابل پیشرفتهای علمی اشاره و خاطرنشان کردند: سال‌ها قبل وقتی جوانان کشور دستگاههای سانتریفیوژ را درست کرده بودند، عده‌ای نامه نوشتند که مبادا فریب این ادعاها را بخورید، همچنین پس از موفقیت مرحوم کاظمی و جوانان همکار او در سلولهای بنیادی پیغام‌های مشابهی داده شد اما آن پیشرفتها واقعاً قابل باور بود و پس از آن نیز پیشرفتها ۱۰ برابر شد.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در ادامه، ورود واکسن امریکایی و انگلیسی به کشور را ممنوع اعلام کردند و گفتند: امریکایی‌ها اگر توانسته بودند واکسن تولید کنند این افتضاح کرونایی در کشورشان به‌وجود نمی‌آمد که در یک روز حدود ۴ هزار نفر تلفات داشته باشند. ضمن اینکه اساساً به آنها اعتمادی نیست و گاهی این واکسن‌ها برای آزمایش بر روی ملت‌ها است.

ایشان افزودند: البته با سابقه‌ای که فرانسوی‌ها در قضیه خونهای آلوده دارند، به آنها هم خوش‌بین نیستم، اما تهیه واکسن از کشورهای دیگر هیچ مشکلی ندارد.

رهبر انقلاب اسلامی با تأکید بر لزوم استمرار مراقبت‌های بهداشتی مردم و انجام وظایف مسئولان برای مقابله با کرونا، گفتند: برخی تجربه‌های خوب، موفق و امتحان‌پس داده دارویی در زمینه کروناوجود دارد که مسئولان هم آنها را تصدیق می‌کنند، این موارد نباید انکار شود بلکه باید مورد بررسی قرار بگیرد.

یادبود

بزرگداشت جانباختگان هواپیمای اوکراینی در بهشت‌زهرا

آیین بزرگداشت جانباختگان هواپیمای اوکراینی صبح پنجشنبه در بلوار مشاهیر بهشت زهرا(س) با حضور پیروز حناچی شهردار پایتخت برگزار شد.این آیین با هدف بزرگداشت سالروز کشته شدگان ۱۷۶ مسافر پرواز شماره ۷۵۲ هواپیمایی اوکراین و دلجویی از خانواده‌های آنها برگزار و ۱۷۶ نهال به یاد جانباختگان این حادثه غرس شد.

محمد جواد ظریف همزمان با سالگرد سقوط هواپیمای اوکراینی طی توییتی نوشت: با قلب‌های داغدار یاد و خاطره قربانیان هواپیمای اوکراینی را گرامی می‌داریم. هیچ چیز نمی‌تواند جای خالی عزیزان از دست رفته را پر کند.تنها کاری که می‌توانیم انجام دهیم، پرداخت غرامت مطابق با هنجارهای رایج بین‌المللی و بازخواست مسوولان این حادثه است. عدالت برقرار خواهد شد. به‌گزارش ایرنا، سازمان هواپیمایی کشورنیز در سالگرد سانحه هواپیمای اوکراینی، در بیانیه‌ای پیشرفت تحقیقات در اجرای استانداردهای ایکائو را منتشر کرد که در آدرس cao.ir قابل دسترسی است. سازمان هواپیمایی کشوری، ضمن عرض تسلیت مجدد و همدردی با خانواده‌های مسافران پرواز شماره ۷۵۲ شرکت هواپیمایی اوکراین اعلام کرد گروه بررسی سوانح و حوادث سازمان هواپیمایی کشوری، پیش نویس گزارش نهایی سانحه را تهیه و برای دریافت نظرات به کشورهای مربوطه ارسال کرد.این سازمان افزود: برابر استانداردهای سازمان هوانوردی بین‌المللی(ایکائو) و ضمیمه شماره ۱۳ پیمان شیکاگو، کشورهای بهره بردار، سازنده هواپیما و کمک‌کننده در فرآیند بررسی سانحه می‌توانند درخصوص گزارش نهایی نظر خود را ارائه کنند. پیش نویس این گزارش در تاریخ ۹ دی ماه امسال(۲۹ دسامبر سال ۲۰۲۰ میلادی) برای کشورهای ذیربط ارسال شد. این کشورها ۶۰ روز فرصت دارند تا نظرات خود را برای سازمان هواپیمایی کشوری ارسال کنند.پس از بررسی نظرات و نهایی شدن گزارش پایانی، این گزارش با هدف بهبود ایمنی و پیشگیری از رخدادهای مشابه جهت اطلاع عموم منتشر خواهد شد. مدیرعامل سازمان بهشت زهرا(س) نیز در آیین بزرگداشتی که در بهشت زهرای تهران برگزارشد، ضمن خیر مقدم به خانواده‌های داغدار سانحه پرواز ۷۵۲، گفت: امروز آمده‌ایم در کنار گلزار ۳۰ هزار شهید دوران هشت سال جنگ تحمیلی و چهار هزار شهید گمنام، یاد و خاطره جانباختگان سقوط هواپیمای اوکراینی را گرامی بداریم.مدیرعامل سازمان بهشت زهرا(س) با بیان اینکه بلوار کناری محل دفن قربانیان پرواز ۷۵۲ به نام مشاهیر نامگذاری شده است، بیان کرد: امروز در نخستین سالگرد عروج ملکوتی این عزیزان، ۱۷۶ اصله درخت در کنار قبور آنان غرس و یادمان بزرگداشت جانباختگان هواپیمای اوکراینی نیز امروز رونمایی می‌شود.

یادبود جانباختگان هواپیمای اوکراینی توسط شهرداری تهران در برج آزادی

عکس: ایسنا

گسترش صنعت
صمت
شنبه
۲۰ دی ۱۳۹۹
۲۵ جمادی‌الاول ۱۴۴۲
۹ ژانویه ۲۰۲۱
شماره ۱۷۰۲
پیاپی ۳۰۲۰
www.sanatnewspaper.com

صنایعی که پس از تاسیس بی‌فروغ شدند

نوسازی صنایع ورشکسته از افتخاراتم است

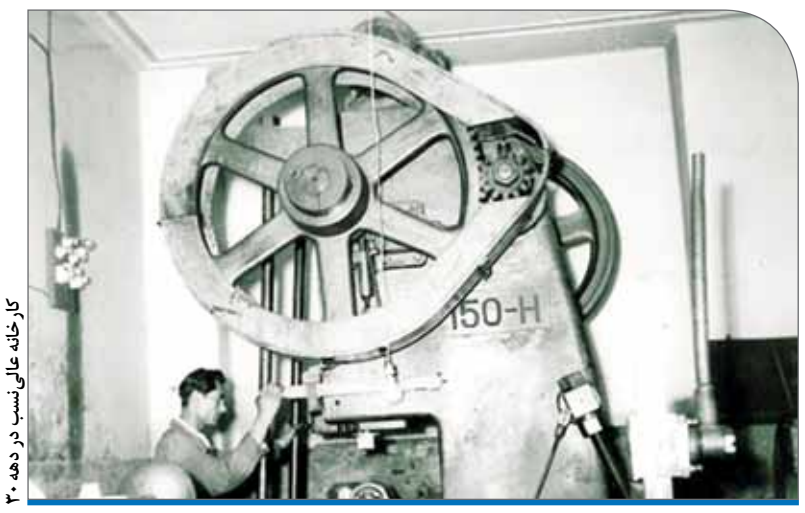
بزرگان بانکداری ایران کدامند؟

صمت آرا و افکار ۴ اقتصاددان برجسته ایران را بررسی کرد

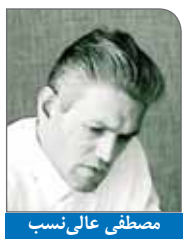
از اقتصاددان خودخوانده تا کاندیدای نوبل اقتصادی

اقتصاد ایران در یک قرن اخیر فراز و نشیب‌های فراوانی را از سر گذرانده است که همزمان بود با تحولات متعدد سیاسی و اجتماعی در کشور. با این همه در میان مدیران و کارشناسان اقتصادی ایران افرادی بوده‌اند که نقاط عطفی را شکل دادند و حتی برخی از آنها معمار بنایی محسوب می‌شوند که اقتصاد امروز ایران است. از طرفدار اقتصاد سوسیالیستی تا حامیان اقتصاد لیبرال و از اسلام‌گرایان انقلابی تا عرف باوران مدرن، در میان این «ستاره‌های تابناک» یافت می‌شوند. بررسی عملکرد هرکدام از این شخصیت‌ها از داستان‌های پربازی خبر می‌دهند که برای درک بهتر تحولات تاریخی اقتصاد کشور ضروری است. خبرنگار صمت برای تشریح بهتر تاریخ اقتصاد ایران به معرفی و بازخوانی عملکردها و نظرات برخی از این چهره‌های اثرگذار پرداخته است.

گروه صنعت
editor@smtnews.ir

کارخانه عالی‌نسب در دهه ۳۰

مصطفی عالی‌نسب

علی‌نقی عالیخانی

محسن نوربخش

محمدهاشم پسران

اقتصاددان خودخوانده حامی زحمتکشان

عضو هیات ۱۵ نفری مشاوران اقتصادی محمد مصدق، نخستین تولیدکننده سماور، چراغ خوراک‌پزی و بخاری دستی در ایران، مشاور اقتصادی در دولت‌های رجایی، مهدوی‌کنی، باهنر و موسوی، عضو شورای اقتصاد، شورای پول و اعتبار، نخستین رئیس شورای‌عالی صادرات غیرنفتی، مسئول راه‌اندازی مجتمع مس سرچشمه و مجتمع فولاد اهواز و نخستین مدیرعامل شرکت ایران‌ناسیونال پس از انقلاب ۵۷.

این‌ها تنها بخشی از سمت‌هایی است که مصطفی عالی‌نسب تا سال ۱۳۶۸ بر عهده داشت. عالی‌نسب در حالی چنین مدارج ترقی در نظام تصمیم‌گیری کشور را طی کرد که تحصیلات آکادمیک خاصی را تجربه نکرده بود و گویا به‌دلیل اینکه پدر خود را در یازده سالگی از دست داد، پس از پایان دوران دبستان تحصیلات رسمی را رها کرد و به کسب‌وکار پرداخت. با وجود این خلأ اما او توانست در نظام تصمیم‌گیری در دو برهه یکی برهه ملی شدن صنعت نفت و دیگر در دهه نخست پس از انقلاب به جایگاهی برسد که حرف و نگاهش در اقتصاد برای‌همه سند است. به‌طوری که مسعود روغنی‌زنجانی، وزیر برنامه و بودجه دولت وقت سال‌ها بعد گفت: «در اداره جلسه‌های دولت وقتی همه حرف می‌زدند، درخواست می‌شد آقای عالی‌نسب اظهارنظر کنند و وقتی هم ایشان حرف می‌زد، محور راه‌حل‌ها روی نظرات وی می‌چرخید... حرف ایشان بود که در نهایت سرنوشت اظهارنظرهای کارشناسی را رقم می‌زد.» عالی‌نسب هنگامی که تصمیم به تولید سماور و چراغ خوراک‌پزی گرفت، مدتی بود تجارت را رها کرده بود. او توانسته بود در بازار تهران برای خود جایگاهی به‌دست آورد اما به‌گفته خودش واردات را در جهت تضعیف اقتصاد ملی دانست و کارت بازرگانی خود را از سال ۱۳۲۸ دیگر تمدید نکرد. هنگامی که محمد مصدق برای مقابله با تحریم‌های انگلستان علیه نفت ایران توصیه کرد یکی از فعالان اقتصادی، فعالیت صنعتی را آغاز کند که تقاضا برای نفت را در داخل افزایش دهد، عالی‌نسب پا پیش گذاشت و کارخانه‌ای را تاسیس کرد که اکنون و پس از مرگ او همچنان به تولید ادامه می‌دهد. عالی‌نسب با اینکه تحصیلات آکادمیک نداشت اما از نظر بسیاری از کارشناسان اقتصادی به اندازه یک اقتصاددان مسائل مبرم را درک می‌کرد و در جهت ریل‌گذاری توسعه صنعتی در کشور طرح‌ها و ایده‌های فراوانی داشت. به همین دلیل می‌توان او را یک اقتصاددان خودخوانده لقب داد.

عالی‌نسب از آنجایی که مذهبی بود، روابط خوبی با مراجع داشت و آنطور که از فرشاد مومنی نقل می‌شود برخی مراجع براساس نظرات اقتصادی عالی‌نسب نظرات خود را تکمیل می‌کردند. روابط عالی‌نسب با بازرگان و طالقانی از زمان نهضت مقاومت ملی آغاز شد و با آیت‌الله بهشتی نیز پس از انقلاب روابط صمیمانه‌ای داشت. از عالی‌نسب علاوه بر کارخانه عالی‌نسب، موسسه دین و اقتصاد و ده‌ها مدرسه روستایی و چندین بیمارستان به ارث رسیده است. علاوه بر این، مدیریت عالی‌نسب در دشوارترین روزهای بی‌ثباتی سیاسی و جنگ سبب شد نرخ تورم در سال ۶۴ تک رقمی شود و گرسنگی و قحطی باعث مرگ کسی نشود. از او نقل شده که یک نوبت کار شرافتمندانه باید تامین‌کننده یک زندگی شرافتمندانه باشد. همچنین نقل شده روزی در کارخانه عالی‌نسب یکی از مهندسان سیلی به صورت کارگری جوان می‌زند. عالی‌نسب وقتی از این اتفاق مطلع شد، به مهندس پرخاشگر گفت: «شما می‌دانید که از پنجه‌های شما برای من طلا می‌ریزد. اما دستی که زیر گوش کارگر بزند، برای من ارزش ندارد. حساب‌تان را تسویه کنید. از فردا تشریف نیاورید.» حساسیت عالی‌نسب به مسئله عدالت اجتماعی تا به آنجا بود که روزی وی گفته بود اگر اسلام نبود، قطعا مارکسیست می‌شد.

این اقتصاددان خودخوانده با آغاز عصر سازندگی به‌دلیل نگاه متفاوتی که داشت از عرصه تصمیم‌گیری کنار رفت و به فعالیت‌های خیریه و اداره کارخانه خود پرداخت. او در نهایت هفت‌تیر ۱۳۸۴ دارفانی را وداع گفت. اما هنوز بسیاری او را نماد یک سرمایه‌دار ملی و معتقد به عدالت اجتماعی می‌دانند.

معمار اقتصاد در دهه طلایی ۴۰

علی‌نقی عالیخانی، نخستین وزیر اقتصاد تاریخ ایران متولد سال ۱۳۰۷ بود. او برعکس عالی‌نسب کارنامه پر و پیمان آکادمیک داشت و در دهه ۳۰ شمسی موفق شد دکترای اقتصاد خود را از دانشگاه پاریس که آن زمان سوربن خوانده می‌شد، دریافت کند. هرچند برخی از فعالیت‌های سال‌های پیش از انقلاب این اقتصاددان هنوز با انتقاداتی همراه است اما عالیخانی پس از ورود به شرکت ملی نفت ایران، رسیدگی به امور رفاهی کارگران و کارمندان صنعت نفت را بر عهده گرفت. او از همان زمان نشان داد نگرشی متفاوت با دیگر اقتصاددانان دولتی دارد. برخی معتقدند دلیل این تفاوت نگرش در این است که اغلب اقتصاددانان دولت وقت فارغ‌التحصیل امریکا بودند اما عالیخانی در فرانسه درس خوانده و به همین دلیل از اندیشه‌های چپ و برابری‌خواهانه تاثیر بیشتری گرفته بود. او در شرکت ملی نفت نیز تلاش کرد تا نیازهای کارگران و کارمندان را با تولیدات داخلی تهیه کند و به همین دلیل اثرات اقتصادی مثبتی در خوزستان از خود به جا گذاشت. دهه ۴۰ در حالی آغاز شده بود که رکود تمام اقتصاد کشور را در برگرفته و دولت علی امینی هم نمی‌توانست بر رکود غلبه کند. پس از اصلاحات ارضی و تغییرات در کابینه، امیرعباس هویدا نخست‌وزیر شد و در نخستین گام با مشاهده درگیری‌هایی که میان وزرای صنایع و بازرگانی وقت در جریان بود به فکر تغییراتی افتاد. این مهم با همراهی محمدرضا شاه ادامه یافت و در نهایت تصمیم گرفته شد این ۲ وزارتخانه در یکدیگر ادغام‌شده و وزارت اقتصاد را تشکیل دادند. با توجه به شرایط پس از اصلاحات ارضی، تمایل حاکمیت برای ورود عالیخانی جوان ۳۴ ساله به وزارت اقتصاد مطرح شد. عالیخانی از همان آغاز ۴ هدف را در اولویت اصلی خط‌مشی اقتصادی خود قرار داد که عبارت بودند از تقویت بخش صنعت در مقابل تقویت تجارت، تمرکززدایی از فعالیت‌های صنعتی و توزیع آن در کل کشور، کاهش بیکاری با تقویت صنایع کوچک و ایجاد تنوع در فعالیت‌های صنعتی و تولیدی. بسیاری معتقدند، ماحصل دوره وزارت عالیخانی درخشان‌ترین عملکرد اقتصادی دوران معاصر کشور را رقم زد به‌گونه‌ای که از سال ۴۲ تا ۵۲ میانگین رشد اقتصادی ایران به ۱۱.۵ درصد و نرخ تورم ۲.۶ درصد بود. ارقامی که بعد از آن هیچ‌گاه در ایران تجربه نشد. او از سال ۴۸ با مشاهده نارضایتی شاه و هویدا نسبت به عملکردش تمایل به خروج از دولت پیدا کرد. در نهایت پس از موافقت شاه با استعفای وی، برای دو سال رئیس دانشگاه تهران شد و پس از آن هم به فعالیت‌های دیگری دست زد. او تیر سال گذشته در واشنگتن درگذشت.

مدیری که تا آخرین روز زندگی، رئیس بانک مرکزی بود

محسن نوربخش متولد ۱۳۲۷ بود و در دومین روز سال ۱۳۸۲ در نوشهر درگذشت. او فارغ‌التحصیل دوره دکترا رشته اقتصاد در دانشگاه کالیفرنیا بود که پس از انقلاب به ایران بازگشت. او که از فعالان انجمن اسلامی دانشجویان ایرانی در امریکا بود، با توجه به روابطی که از پیش از انقلاب با برخی رهبران انقلاب اسلامی از جمله آیت‌الله بهشتی و رفسنجانی داشت، به سرعت جذب فعالیت‌های دولتی شد. نوربخش خیلی زود و در سال ۱۳۵۹ رئیس کل بانک مرکزی ایران شد و پس از آن نیز از سال ۶۸ تا ۷۲ وزیر اقتصاد کشور بود. وی پس از اینکه برای دوره دوم رفسنجانی نتوانست رای اعتماد مجلس را کسب کند با ابتکار رئیس‌جمهوری وقت به معاونت اقتصادی رفسنجانی رسید؛ سمتی که دو سال بعد به‌طور کلی حذف شد و تا زمان انتخاب محمد نهاوندیان به این سمت در سال ۹۶ جایی در ساختار حکومتی کشور نداشت. از سال ۱۳۷۳ او دوباره سکان نهاد سیاست‌گذاری پولی در کشور را بر عهده گرفت و تا حدود یک دهه بعد که در گذشت هم در دولت سازندگی و هم در دولت اصلاحات این سمت را برعهده داشت. علاوه بر این، او در مجلس سوم نیز به‌عنوان نماینده تهران برگزیده شد. نوربخش در دوران فعالیتش دوبار به اجرای سیاست تک نرخی شدن ارز دست زد که یکبار آن با کاهش چشمگیر ارزش پول ملی همراه شد و متعاقب آن اعتراضاتی وسیعی صورت گرفت. در دوره اصلاحات و از آغاز سال ۸۰ او برای بار دوم این سیاست را در دستور کار گذاشت که البته برعکس دفعه پیش، ثبات ارزش ریال در مقابل ارزهای دیگر حفظ شد. نوربخش جزو آن دسته اقتصاددانی است که در زمان زنده بودن از سوی دو جناح حاکمیت منتقدانی سرسخت داشت. از یک سو اصولگرایان که در دهه ۶۰ دست راستی خطاب می‌شدند نسبت به سیاست جذب سرمایه‌گذاری خارجی و استفاده دولت از وام‌های خارجی مشکوک بودند. در سوی دیگر نیز یکبار در زمان دولت جنگ از سوی نیروهای خط امامی طرد شد و جای خود را به محمدجواد ایروانی داد و بار دیگر در دوره اصلاحات آن‌طور که بهزاد نبوی نقل می‌کند اختلاف شدیدی با طهماسب مظاهری، وزیر اقتصاد وقت داشت. اگرچه بار دوم اختلافات به خروج او از دولت نینجامید و حمایت رئیس‌جمهوری وقت تا آخر از او استوار ماند. بهزاد نبوی درباره اختلاف رئیس کل بانک مرکزی و وزیر اقتصاد دولت اصلاحات گفته بود: «قرار بر این شد این دومقام ارشد اقتصادی دولت هشتم در نشست سه جانبه که یک ضلع آن من بودم، مسائل خود را بیان کنند. این نشست سه‌ضلعی سه بار و هرسه بار در منزل من برگزار شد. من حرف‌ها را گوش می‌کردم و آخر هم نفهمیدم مجادله برسر چیست. نبوی ادامه داد: من هرگز از شادروان نوربخش نشنیدم بگوید آقای مظاهری در دولت نباشد. اما استنباط من از صحبت‌های آقای مظاهری این بود که ایشان بهانه‌جویی می‌کند و اراده‌اش بر این است که مرحوم نوربخش در کابینه نباشد.»(مستند زندگی شادروان نوربخش- ۲۱ اسفند ۹۴) سرانجام محسن نوربخش در شرایطی که ۵۵ سال سن داشت و رئیس کل بانک مرکزی وقت بود به دیار باقی شتافت. قضاوت درباره عملکرد او هنوز یکی از بحث‌های داغ میان جناح طرفدار بازار آزاد و نهادگراست. نهادگرایان او را به‌دلیل تصویب قانون بانکداری خصوصی را از عوامل تعدیل ساختاری و حاکمیت بخش‌های نامولد بر اقتصاد می‌دانند. اما طرفداران بازار آزاد اغلب نوربخش را معماری مهم برای اقتصاد ایران می‌دانند که به تعدیل ساختاری دست زد و به‌دنبال باز کردن دست بخش خصوصی در اقتصاد کشور بود.

> نهادگرایان نوربخش را به‌دلیل تصویب قانون بانکداری خصوصی از عوامل تعدیل ساختاری و حاکمیت بخش‌های نامولد بر اقتصاد می‌دانند. اما طرفداران بازار آزاد اغلب او را معماری مهم برای اقتصاد ایران می‌دانند که به تعدیل ساختاری دست زد و به‌دنبال باز کردن دست بخش خصوصی در اقتصاد کشور بود

کاندیدای جایزه نوبل

محمدهاشم پسران بی‌تردید مطرح‌ترین اقتصاددان حال حاضر ایران است. او که متولد سال ۱۳۲۵ است. موسسه تامسون رویترز در سال ۲۰۱۳ میلادی در حالی او را به‌عنوان یکی از برندگان احتمالی جایزه نوبل اقتصاد دانست که پیش و پس از او هیچ اقتصاددان ایرانی به این مقام نرسیده است. پسران در سال ۱۹۶۴ میلادی و پس از آنکه دیپلم خود را دریافت کرد با بورس تحصیلی بانک مرکزی ایران برای ادامه تحصیل به انگلستان رفت و پس از آنکه لیسانس خود را در اقتصاد و با نمره ممتاز از دانشگاه سالفورد اخذ کرد به دانشگاه کمبریج رفت و در نهایت موفق به اخذ مدرک دکترای خود شد. وی از سال ۱۹۸۸ تا ۲۰۱۲ میلادی استادتمام دانشگاه کمبریج بود و پس از آن بازنشسته شد. پسران همچنین صاحب کرسی عالی اقتصاد جان الیوت در دانشگاه کالیفرنیای جنوبی است. علاوه بر این، عضو پژوهشی پیوسته کالج ترینیتی کمبریج، استاد تمام اقتصاد دانشگاه کالیفرنیا از سال ۱۹۸۹ تا ۱۹۹۳، استاد مدعو دانشگاه هاروارد، انستیتو مطالعات پیشرفته وین، دانشگاه پنسیلوانیا، دانشگاه کالیفرنیای جنوبی و دانشگاه ملی استرالیا نیز بخشی از کارنامه دانشگاهی این پروفسور اقتصادی را تشکیل علاوه بر این، او از نظر تعداد استناد به مقالات از بین ۲۰ اقتصاددان برتر اروپایی در میان سال‌های ۱۹۹۳ تا ۱۹۹۶ میلادی در رتبه نوزدهم قرار گرفت. او از بنیانگذاران مجله اقتصادسنجی کاربردی است و در کنار بهرام پسران (برادرش) موفق به طراحی نرم‌افزار اقتصادسنجی به‌نام مایکروفیت شد. تفاوت محمدهاشم پسران با سه اقتصاددان دیگری که در این بحث به آنها پرداخته شد در این است که او هیچ‌گاه سمتی دولتی در ایران نداشت و پس از سال‌ها در سال ۱۳۹۲ به ایران سفر کرد و در آن سفر جلسه‌ای هم با علی طیب‌نیا وزیر وقت اقتصاد داشت. با این همه، وی از نظر جایگاه علمی و دانشگاهی به مراتب از سه اقتصاددان دیگر کارنامه پر و پیمان‌تری دارد و نسبت به آنها فردی شناخته شده‌تر در محافل علمی بین‌المللی است. پسران در یکی از مصاحبه‌های خود درباره اولویت‌های اقتصاد ایران گفت: «اگر از من بپرسید، مهم‌ترین کاری که دولت ایران باید انجام دهد چیست می‌گویم «صندوق ذخیره ارزی» را احیا کند. منطق صندوق ذخیره ارزی بر این بود که نوسان را کم کند. اما می‌دانید که صندوق، تابع مسائل سیاسی شد. صندوق را بستند و منابع آن را استفاده کردند. در واقع ایجاد این صندوق هم یک نوع دخالت است. دخالت درستی که دولت باید داشته باشد اما اکنون ندارد. در مقابل آن اگر دولت خودش بیاید صنایع ایجاد کند، یا به صنایعی که کارآیی ندارند کمک کند، این دخالت نادرست است. ما معتقدیم فقط در زمان بحران، دولت باید دخالت داشته باشد. من می‌گویم دولت دخالت کند تا نوسان ارزی را که اقتصاد ایران با آن دست به گریبان است، کاهش دهد. فرض کنید نرخ نفت در بازارهای جهانی بالا و پایین برود، دولت در این باره کاری از دستش برنمی‌آید اما می‌تواند درآمدی را که وارد بازار ایران می‌شود و اصل آن از نفت است، کم کند. آیا این کار شده است؟ خیر. این از نوع دخالت‌هایی است که دولت باید داشته باشد.»

دریچه

تحولات صنایع در دوران امیرکبیر

بسیاری از مورخان قرن معاصر بر این عقیده‌اند که مهم‌ترین صنعت واردشده و شکوفا شده عصر قاجار، صنعت و کارخانه برق است که ازسوی بخش خصوصی وارد ایران شد. مروری بر تاریخچه «صنایع نوین» حکایت از آن دارد که بسیاری از صنایع نیز در عهد قاجار و حتی پیش از روی کار آمدن این سلسله در ایران ایجادشده و رونق گرفته‌اند.

تقی نصر در کتاب «برخورد با استعمارگران» که از سوی شرکت مولفان و مترجمان ایران منتشر شده، در این‌باره نوشته است: در اوایل دوره قاجار، صنایع‌دستی ایران، پیشرفت مختصری کرد اما چندی بعد بر اثر افزایش واردات فرآورده‌های ماشینی اروپا، این صنایع نوپا رو به نابودی رفت و تنها صنعت فرش، رونق مختصری گرفت که بازار آن بهتر از دیگر منسوجات ازجمله حریربافی و ابریشم‌بافی و ریسندگی بود. یک پژوهشگر دیگر به‌نام احمد تاجبخش نیز در کتاب «فرهنگ و تمدن» از انتشارات نویدشیراز یادآوری کرده که صنعت فرشبافی نیز در اثر توجه و علاقه پادشاهان قاجار از جمله فتحعلی‌شاه و ناصرالدین‌شاه و علاقه خاص مردم به قالیبافی، رونق ویژه‌ای گرفت و در نتیجه، کارگاه‌های زیادی در شهرهای گوناگون ایجاد شد که علت آن بیشتر توسعه تجارت خارجی، به‌دلیل علاقه‌مندی اروپاییان به فرش ایرانی بود.

به جز قالی‌هایی که بیشتر در شهرهایی مانند هریس آذربایجان، شیراز، همدان، کرمان و فراهان اراک بافته می‌شد، فرش‌های ایلیاتی ترکمن، بلوچی، قشقایی و بختیاری نیز جای خود را به‌خوبی در بازار باز کرده بود. براین اساس، ابتدا فرش ازسوی زنان در خانه‌ها یا در کارگاه‌های کوچک سرمایه‌داران خرده‌پا بافته می‌شد اما بعدها در کارگاه‌های بزرگتری که از سوی سرمایه‌گذاران خارجی برپا شده بود، تولید فرش رونق بیشتری گرفت، چنانچه در سال ۱۲۸۹هجری‌قمری صادرات فرش به بیش از ۴۵میلیون قِران (واحد پول قجر) رسید.

صنعت ابریشم‌بافی

در این میان، از صنایع مهمی که بسیار آسیب دید، «ابریشم‌بافی» بود، چراکه به‌جای صدور بافته‌های ابریشمی، ابریشم خام صادر و منسوجات ابریشمی از خارج وارد می‌شد. مهم‌ترین کارخانه‌های ابریشم‌بافی در کاشان، یزد، اصفهان، تبریز و مشهد دایر بود. چارلز عیسوی در کتاب «تاریخ اقتصادی ایران» ترجمه یعقوب آژند، ضمن اشاره به این مطالب آورده که ابریشم ایران بسیار زیبا و بادوام بوده و از نظر شکوه و اطمینان رنگ، با ابریشم اروپا قابل مقایسه نبود.

صنعت شال‌های ایرانی

به‌گفته لرد جورج ناتانیل کرزن، سیاستمدار مشهور و جهانگرد انگلیسی، در یزد شال مخصوصی به‌نام «شال ابریشم» بافته می‌شد که رنگ‌های آن از روناس، گل زعفران، نیل، پوست انار، استات‌آهن و زاج کبود تهیه و بخشی نیز از هند وارد می‌شد. مراکز تولید رنگ شال‌ها نیز صباغ‌خانه‌ها بودند. شهرهای اصلی تولید شال، کرمان و مشهد بودند. این شال‌ها بسیار مرغوب و با شال‌های کشمیری برابر بود اما با قیمتی نازل‌تر از شال‌های کشمیر عرضه می‌شد. این صنعت در زمان امیرکبیر رونق خوبی یافت اما پس از قتل امیرکبیر، شال‌های کشمیری با قیمت نازل وارد و در مقابل مواد خام این شال‌ها به هند فروخته شد.

امیرکبیر و احیای صنایع

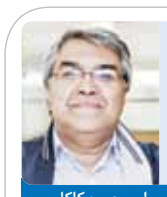
اواخر دوره قاجار و همزمان با پیشرفت صنایع در اروپا، تاسیس کارخانه ازسوی امیرکبیر در ایران آغاز شد. وی معتقد بود صنایع جدید اروپا را باید با ایجاد کارخانه‌هایی، در ایران رواج داد و به‌عبارت دیگر، باید نیازهای مادی جدید را که از لوازم تمدن اروپاست، در داخل کشور بسازند، ضمنا تشویق از صنایع ملی را جزو مواد اساسی برنامه اقتصادی خود قرار داده بود. در سال ۱۲۶۸ هجری‌قمری کارخانه شکرسازی در میدان ارگ ساری و بابل ساخته شد که شکر مازندران را تصفیه کرده و قند و شکر سفید تولید می‌کرد. کارخانه بلورسازی و چینی‌سازی در تهران و شکرسازی قم و اصفهان در این سال ایجاد شد. کارخانه‌های دیگری همچون چراغ برق در مشهد، پنبه کاری در سبزوار، صابون‌پزی، آجرپزی، کاغذسازی و ریسمان‌ریسی در تهران و چلوارافی و حریربافی در کاشان، از دیگر موسسه‌های صنعتی تازه تاسیس دوران امیرکبیر بودند.

برق

مورخان صنعتی کشور بر این نکته اتفاق‌نظر دارند که صنعت برق، ماندنی‌ترین و پایدارترین صنعت عهد قاجار بود. براساس نوشته‌های مورخان در زمان ناصرالدین شاه قاجار، مولدی به قدرت تقریبی ۳ کیلووات برای تامین روشنایی بخشی از کاخ سلطنتی برای نخستین‌بار وارد ایران شد و به بهره‌برداری رسید. از مدارک تاریخی چنین برمی‌آید که کار خرید و واردکردن این مولد به ایران، از یکی دو سال پیش از آن در جریان بوده است. موتور این مولد ظاهرا از نوع Otto و سوخت آن گاز حاصل از تبدیل زغال‌سنگ بود. بدین‌ترتیب ملاحظه می‌شود، بهره‌برداری از نخستین مولد برق در ایران به۱۴سال پس از اختراع ماشین گرام و ۳ سال بعد از موسسه برق‌رسانی توماس ادیسون برمی‌گردد.

یادداشت

قدردانی از بزرگان صنعت خودرو

امیرحسن کاکایی
عضو هیات‌علمی دانشگاه علم و صنعت

ما در تاریخ خود شـاهد حضور مردانی بـزرگ مانند امیرکبیر بوده‌ایم که زندگی ما را تغییر داده‌اند. هرچند ملت قدردانی نیستیم. به‌ویژه تا هنگامی که فرد زنده اسـت، معمولا قدرش را نمی‌دانیم. جالب‌تر اینکه به‌شدت به تاریخ خود می‌بالیم و با غرور درباره آن صحبت می‌کنیم درحالی که حتی نمی‌دانیم طرف موردنظر ما دقیقا چه‌کاری کرده اسـت. شـخصا مهندسـی هستم که تـا چند وقت پیش هیچ ارزشـی بـرای علم تاریخ قائل نبـودم. اما طی ۱۰ سـال اخیر متوجه شـدم یکی از بدترین اشکالات من به‌عنوان یک شهروند مسـئولیت‌پذیر، این اسـت که درک درستی از تاریخ ندارم. کسانی که تاریخ خود را درک نمی‌کنند، ناچار مسیرها را دوباره تجربه می‌کنند.

پنجاه سال اخیر کارهای بزرگی در زمینه توسعه صنعتی انجام شده است. به‌طور مشخص مهم‌ترین مجموعه کارهایی که می‌تواند با کارهای امیرکبیر، البته در حد خیلی محدود، مقایسه شود، کارهایی است که در دهه ۴۰ آغاز شـد؛ برنامـه‌ای فوق‌العاده که زندگی ما ایرانیـان را در قرن ۲۰ متحول کرد. تاسیس سازمان مدیریت صنعتی، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و در کنار آن انواع کارخانجات پیشرفته و در نهایت خودروسازی‌ها، در این دهه با یک برنامه‌ریزی بسیار جالب و بر مبنای اصول علوم اقتصادی و مدیریت آغاز شد. جالب است که بدانید جایی مانند سامسونگ از روی جایی مانند سازمان گسترش ما الگوبرداری کرده است. اگر ما آن کارها را دنبال کرده بودیم، امروز جایگاه ما در جهان هم در صنعت و هم در اقتصاد از کره‌جنوبی بالاتر بود.

در آن دهـه طلایـی بدون اتکا به پول نفت، برنامه‌های توسـعه‌ای مبتنی بر رشـد انسـان‌ها با رشـد علم و مهارت به‌طور توامان، طراحی و اجرا شـد. دانشگاه‌های صنعتی‌شریف و صنعتی اصفهان هم مدیون آن دوران هستند. بنابرایـن می‌توان با این اسـتدلال، افرادی مانند مرحـوم نیازمند را افرادی بزرگ در صنعت کشور نامید که متاسفانه هنگامی که زنده بودند قدرشان را ندانستیم. البته باید تاکید کنم که حرکت مذکور یک حرکت همه‌جانبه بود. فقط خیامی‌ها و امثال آنها نبودند که رشـد و توسـعه صنعت خودرو را رقم زدند. در آن دهه هرکس کمی پول داشت و کمی ذوق کارآفرینی، آن زمان که کارآفرینی نه معنا داشـت و نه اسم، حرکت کرد و کارخانه‌های متعددی در زمینه‌هـای مختلـف، طراحی و سـاخت. باید تاکید کنـم که کار خیلی همه‌جانبه بود. جایی مانند ماشین‌سازی تبریز. در کنار توسعه فولاد مبارکه، آلومینیم اراک و انواع پتروشیمی و... شرایط را برای توسعه یک صنعت مانند صنعت خودرو فراهم کرد. جالب اینجاسـت که سازمان فنی‌وحرفه‌ای کشور هم در سال ۱۳۳۹ تاسیس شد و عملا افراد ماهر و فناور مورد نیاز را تربیت می‌کرد. سازمان مدیریت صنعتی مدیر تربیت می‌کرد و جایی مانند دانشگاه صنعتی‌شریف محقق و مهندس.

اما متاسفانه محمدرضا پهلوی در دهه ۵۰ با کسب درآمد بادآورده از نفت ناگهـان زیـر همه‌چیز زد و برنامه‌ها تغییر کرد. مهم‌ترین اشـکال او از منظر توسعه صنعتی دو چیز بود: نخست مسیر اصلی توسعه را فراموش و به‌جای توسـعه مبتنی بر تلاش و دانش و فناوری، مصرف‌گرایی را تشویق کرد. دوم اینکه به مسـائل بازتوزیع ثروت، رفع فقر و تنش‌های ناشـی از توسـعه در فرهنگ جامعه توجه نکرد.

او کـه مغـرور از درآمدهای نفتی و قـدرت کاذب بود، خیلی از برنامه‌های قبلی را متوقف کرد و مسـیر پیشـرفت و توسعه واقعی مردم به سمت مسیر افزایش مصرف و تجمل‌گرایی و البته افزایش اختلاف طبقاتی منحرف شـد. بدین‌ترتیـب به‌عنوان مثال، صنعت خودرو کـه گام‌های خیلی بزرگی برای توسـعه واقعی در دهه ۴۰ برداشته بود، به‌شدت مشغول افزایش تیراژ تولید از طریق مونتاژکاری شده و کارها برای توسعه زنجیره‌تامین متوقف شد. در نهایت این تنش‌ها و فشارها و اتفاقات دیگر منجر به انقلاب اسلامی شد.

انقلاب اسـلامی از مناظر مختلف قابل بررسـی است. اما من می‌خواهم به جنبه فلسفه صنعتی آن اشاره کنم و به نوعی به این موضوع اشاره کنم که ما در این مسـیر هم شـاهد افراد بزرگی بودیم که خیلی از آنها همچنان گمنام هسـتند و باید امیدوار باشـیم بعدها، بعد از مرگشان، زندگی‌شان بازخوانی شـود و تلاش آنها برای چگونگی توسـعه صنعت کشور دیده شود. نمی‌توانم نام ببرم چراکه نام هرکس را بیاورم عده‌ای شروع می‌کنند به ایراد گرفتن و شاید هم شخصی را از قلم بیندازم.

موضوع اصلی در توسعه مبتنی بر الگوی جمهوری اسلامی، توسعه مبتنی بر دانش و مهارت و البته درون‌سـاز و مسـتقل بود. این موضوع همزمان شد بـا خروج خیلـی از خارجی‌ها از ایران. البته تا این متفکران و مجریان بیایند درباره انسـجام فلسـفی و برنامه‌ریزی برای آن اقدام کنند، جنگ تحمیلی شـروع شـد و ۸ سـال طلایی را از ما گرفت. البته در این تقریبا یک دهه، عملا صنعت کشـور در خدمت جهاد و جنگ قرار گرفت و شـاهد تجربیات ارزشـمند و همدلی‌های جهادی بودیم. همین مدیران جهادی که همزمان به دانش روز هم مسـلح بودند، آماده شـدند که دهه ۷۰ را با برنامه‌ای جدید آغـاز کننـد. درحالی که تولید خودرو کشـور به ۱۰۰هزار عدد در سـال هم نمی‌رسـید، شورای سیاست‌گذاری برنامه تولید ۵۰۰ هزار خودرو در سال را برنامه‌ریـزی کـرد. خیلی‌ها به این موضوع خندیدند. اما عملا این موضوع در دهه ۷۰ محقق شد و ما امروز توان تولید یک میلیون و ۶۰۰ هزار خودرو در سال را داریم. البته اگر خطوط رنگ را مبنا قرار دهیم، این ظرفیت حدود ۲ میلیون در سـال اسـت. تیراژ بالا نخستین گام و شرط لازم در راه ایجاد یک خودروسـازی جهانی به‌شمار می‌رود. این افراد همزمان به برنامه‌های واقعی توسـعه که قبلا شـروع شده بود، توجه کردند و متوجه شدند توسعه صنعت خودرو با توسـعه خودروسـازی یکی نیست و باید روی توسعه زنجیره تامین هم کار کرد. البته در دهه ۴۰ کارهای خوبی روی توسعه زنجیره تامین انجام شـده بود اما نیمه‌کاره رها شـد و اینکه مبتنی بر وابستگی کامل به دانش و اعتبار شرکت‌های جهانی بود. بنابراین در این دهه تمرکز روی توسعه زنجیره تامین با ایجاد شرکت‌هایی مانند ساپکو و سازه‌گستر و البته مراکز تحقیقاتی مانند ایپکو، مرکز تحقیقات سایپا و مرکز تحقیقات ایران‌خودرو و در کنار آن توسـعه دانشگاه‌ها و ایجاد نخستین دانشکده مهندسی خودرو در خاورمیانه بود. نتیجه این حرکت‌های بزرگ، طراحی و تولید نخستین خودرو و نخستین موتور ایرانی شد. البته مانند خیلی از کارهای بزرگ در تاریخ این کشور، این کارها مورد تمسـخر در سـطح ملی قرار گرفت و در نهایت در دهه ۸۰ مسیر دوباره منحرف شد. امیدوارم با اتفاقاتی که در دهه ۹۰ رخ داده است و دوباره به این برنامه‌های توسـعه‌ای و کارهای روی زمین‌مانده آن توجه می‌شـود، مسئولان و سیاست‌گذاران با استفاده از تجارب ارزشمند قبلی و دانش روز، دهه نخست قرن ۱۵ خورشیدی را بهتر از ۵۰ سال قبل رقم بزنند.

صنایعی که پس از تاسیس بی‌فروغ شدند

فاطمه امیراحمدی
editor@smtnews.ir

صنعـت ممکن اسـت بـا تلاش‌هـای فـردی پـا بگیـرد، در ادامه با کوشـش‌های دیگری توسعه پیدا کند و با مدیریت فردی دیگر پرآوازه شـود. اما هیچ‌گاه این زنجیره در صنایع ایران شـکل نگرفت؛ یعنی با پایه‌گـذاری یک صنعت، نشـو و نمایی از آنها نمی‌بینیـم و تمام فروغ صنایع در همان مرحله نخست به‌ثبت رسیده‌است. با توجه به تحولات زیـادی که در چند دهه اخیر ایران وجـود دارد از انقلاب تا جنگ و از جنگ تا بازسـازی، گویا مدیران غافل از صنعـت و تولید تنها متمرکز تامین کالا به هر طریقی و در نهایت، مونتاژ محصولات در ایران بوده‌اند.

صنعـت خودرو با بیش از نیم قرن فعالیت، کفش با قدمتی چند هزار سـاله و برخی دیگر از صنایع، جایگاهی در بازارهای فرامرزی نداشته و حتـی در بازار داخل هم ترجیح به خرید محصولی غیرایرانی اسـت. برخی از کارشناسـان بـازار این معضل را به فرهنـگ خارجی خریدن ارتبـاط می‌دهند امـا اگر بخواهیم انصـاف به‌خرج دهیـم نمی‌توان از کیفیت آنها غافل شـد. به‌هر روی در ادامه صمت مدیریت و چگونگی فعالیت موسسـان دو صنعـت خودرو و کفش در ایران را بررسـی کرد کـه می‌توان از آنها به‌عنوان بـزرگان و تاثیرگذاران این صنایع نام برد. ایـن صنعتگران از وضعیت فعلی این صنایع و اقدامات خود در مسـیر پیمایش شده تا امروز می‌گویند.

عکس: صمت

محمود خیامی

محمدرحیم متقی‌ایروانی

خیامی، پایه‌گذار صنعت خودرو در ایران

مرتضی الویری

مدیریت خیامی بر سروسامان‌دهی کارها با نتیجه مطلوب تاکید داشت، نه پرکاری

مرتضـی الویری، یکی از کارمندان پیشـین ایران‌ناسـیونال و عضـو فعلی شـورای شـهر تهـران: صنعـت خـودرو در ایـران بـا محمـود خیامی(۱۳۹۸-۱۳۰۸ خورشـیدی) آغاز شـد. وی پـدر این صنعت به‌شـمار مـی‌رود. زمانی که او کار را شـروع کرد، هنوز خودروسـازی در کشور شکل نگرفتـه بـود. همکاری من با خیامـی برای بیش از ۴ دهـه قبل بوده اسـت. از سـال ۱۳۵۴ تا ۱۳۵۶ خورشـیدی به‌عنـوان مدیـر تعمیـر و نگهـداری سالن سواری‌سـازی ایران‌ناسیونال فعالیت داشتم. پایه‌گذار خودروسـازی در ایـران، پله‌های نردبان را یک به یک بالا رفت و مدیر صنعتی نبود که یک‌شبه مدیر شـده باشـد. او فرزند یک کامیونـدار بود که در ادامه تعمیرگاه سـاده‌ای را راه‌اندازی کرد. عاشق کارش بود از این‌رو موفق بود.

▣ اهمیت سرمایه انسانی

هنگام بازدید از کارخانه رفتار کارگران و کارکنان نشـان از آن داشـت که به‌معنای واقعی مدیر خود را دوسـت دارند. به رفاه حال نیروی انسـانی خود توجه داشـت. ایـن موضوع مهمی اسـت. برخی از مدیران فعلی با ارعاب و تهدید به اخراج، با سـرمایه انسـانی خود برخورد می‌کنند؛ هنگامی که در روی این پاشـنه بگردد، فرد دل به‌کار نداده و دلسـوزانه وظیفه خود را به‌سرانجام نمی‌رساند. فقط ظاهر کار را حفظ می‌کند. کار کارشناسی، تفکر و تعقل از نگاه این مدیر اهمیت بیشـتری از پرکاری داشت. بر این باور بود که پرکاری زمانی ارزشـمند است که با دید کارشناسی همراه باشد.

درباره روحیه یکی از مدیران میانی این‌گونه شایع بود که شـب‌وروز را نمی‌شناسـد و حتی از قول او عنوان می‌شـد «من خواب را گذاشته‌ام برای داخل گور». اما مدیریت خیامی بر سروسـامان‌دهی کارها بـا نتیجه مطلوب تاکید داشـت نه پـرکاری. الزاما ثمره کار از پرکاری به‌دسـت نمی‌آید، بلکه به‌وسیله تعقـل و برنامه‌ریـزی و همچنین فکر کارشناسـی دست‌یافتنی است.

مدیر پرانگیزه، بانشـاط، علاقه‌مندان به کارکنان و همـکاران و نیز علاقه‌مند به پیشـرفت صنعت از جمله مشـخصه‌های یک مدیر خوب در تولید است. مجموع تلاش‌های موسـس صنعت خـودرو ایران نشان او چقدر در این راه موفق بوده است.

▣ مشوق‌هایی برای نوآوری و خلاقیت

موارد بالا بیشـتر در تشـریح مدیریت خیامی در هدایت منابع انسـانی ایران‌ناسیونال بود که با توجه به روحیات کارکنانش حتی به شـرایع مذهبی هم اهمیت می‌داد و مراسـم با وجود مخالفت حاکمیت در این شرکت برگزار می‌شد.

در حـوزه مدیریـت فنـی، او با مشـخص کردن هدف‌هـای خاص بـه افرادی که بـرای این اهداف تلاش می‌کردند و به نتایج مطلوبی دست می‌یافتند، تشویقی می‌داد. به‌عنوان مثال در مقطعی باید تیراژ تولید روزانه به ۴۰۰ خودرو می‌رسید زمانی که این امر محقق شـد کسـانی که بـرای آن تلاش کرده بودند، تشـویق شـدند و جوایـزی دریافت کردند. بـرای نـوآوری و خلاقیت افـراد ارزش زیادی قائل بود و برای این امر کمک مادی و معنوی می‌کرد.

سیاست‌های تشـویقی وی، فراتر از سیاست‌های تنبیهـی بود؛ بنابراین افـراد با انگیزه بالاتر همراه با مدیـران خود تولید را ادامـه می‌دادند. همین روند سبب شد رکورد تولید زده شود و تولید ۴۰۰ پیکان در یک روز به‌ثبت رسید و روانه بازار شود.

▣ شکل‌گیری پایه‌های صنعت قطعه

در حوزه تعمیق ساخت داخل، بومی‌سازی موتور پیـکان از اوایل دهه ۵۰ در این شـرکت آغاز شـد. پیش از راه‌اندازی سالن موتورسازی، موتور پیکان از انگلیس وارد می‌شد. به‌این ترتیب با حرکت به‌سوی تولیـد موتور پیکان، داخلی‌سـازی آغـاز و به‌نوعی قطعه‌سازی به‌شـکل محدود پی‌ریزی شد. البته در برنامه‌ریزی‌های انجام شده قرار بود سایر قطعات هم گام‌به‌گام تولید و تامین شود.

در کنـار ایران‌ناسـیونال کارخانه‌های وابسـته و زیرمجموعه‌هـا هـم کم‌کم شـکل گرفتنـد که در حـوزه قطعه فعالیت داشـتند و بـرای خودروهای سـواری تامین کالا می‌کردنـد. این موضوع مربوط به سـال ۱۳۵۴ اسـت. در همان ابتدایی که تولید پیکان در ایران آغاز شـد، قطعات منفصله وارد و در این شـرکت مونتاژ می‌شد. اما با گذر زمان به سوی تعمیق ساخت داخل حرکت کرد.

▣ رقابتی که در نطفه ماند

تولیـد پیـکان ادامه یافـت و در کنـار آن تولید اتوبـوس هـم در یکـی دیگـر از مجموعه‌هـای ایران‌ناسـیونال انجام می‌شـد. در واقع ضلع جنوبی جاده قدیم سـالن سواری‌سازی بو وضلع شمالی آن مربوط به سالن اتوبوس‌سازی. به‌این ترتیب، در دهه نخست پی‌ریزی صنعت خودرو در ایران، هم سواری و هم اتوبوس به‌عنوان خودرو سنگین تولید می‌شد.

معتقدم اگر این نوع مدیریت‌ها ادامه پیدا می‌کرد و اهـداف و دیدگاه‌هایی که کسـانی امثال خیامی برای توسـعه این صنعت و سایر صنایع داشتند اجرا می‌شد دست‌کم در جایگاهی قرار داشتیم که امروز می‌توانسـتیم رقیب جدی کره‌جنوبی باشیم. سهم خاصی از بازار بین‌الملل در اختیار داشته و ارزآوری در این صنعت، می‌توانست بخشی از درآمد اقتصادی کشور را پوشش می‌داد.

▣ مدیریت علمی یا تجربی

امـروز مدیریت، علمـی و به‌طور جدی تخصصی شده است. اما افراد موسس مانند محمود خیامی با توجه به اسـتعداد و انگیزه‌ای که برای خودروسازی داشـت اگرچه به‌لحـاظ کلاسـیک دارای دکترای مدیریت نبود یا در حوزه مدیریت صنعتی واحدهای دانشـگاهی را نگذرانده بود اما به‌دلیل عشقی که به کارش داشت، توانست موفق عمل کند. فردی که با انگیزه فعالیتی را آغاز می‌کند ممکن اسـت چندین برابـر فـردی که درس‌هـای دانشـگاهی خوانده و واحدهای متعدد گذرانده، اثر ماندگارتر به‌جا گذارد.

افـرادی که با انگیزه کارشـان را شـروع کردند و در اجرای آن پشـتکار به‌خرج دادند، همیشه موفق هسـتند. عرق و علاقه ویژه به توسعه کشور از سوی نخسـتین مدیر خودروساز ایران سبب شد در کمتر از ۲ دهه در کنار پیشرفت تولید، بازار صادراتی هم داشته باشند.

▣ خصوصی‌سازی یا فعالیت دولتی

ممکن اسـت یکـی از پرسـش‌ها در امر صنعت خودرو کشـور این باشـد که اگر خودروسازی‌های فعلی خصوصی شـوند مانند آنچه در گذشته بودند آیا صنعت خودرو موفق‌تر خواهد بود؟ نظر شخصی من در حوزه فعالیت صنعتی این اسـت که دخالت حاکمیـت و دولت در تمـام صنایع از جمله صنعت خودرو مفید نبوده و آسیب‌زاست.

دولـت بایـد راه را همـوار و بخـش خصوصی در رقابـت بـا تولیدات جهانی محصـول خود را عرضه کند. هرگونه دخالت در زمینه مدیریت این صنایع و نیز قیمت‌گذاری محصولات، سم مهلکی برای رونق و جهانی شـدن به مفهوم پیدا کردن بازار صادراتی اسـت؛ بنابراین خیامی مدیری بود که می‌خواسـت توسـعه را فراتـر از مرزهـای داخلی بـرای صنعت خـودرو رقم بزند اما در ادامـه اهداف این صنعت با نگاه این خودروساز ادامه پیدا نکرد.

صنعت کفش با متقی‌ایروانی پا گرفت

محمدحسین ختایی

مدیران فعلی چون از دل صنعت نیستند، وضعیت موجود را برای برندی که زمانی دارای اعتبار بین‌المللی بود، رقم زدند

محمدحسین ختایی، یکی از کارکنان پیشین کفش ملی: صنعت کفش یکی از صنایع دارای قدمت در کشـور اسـت. امـا در عصر جدید یکـی از مدیران تاثیرگـذار و تحول‌آفرین در صنعت کفش می‌توان به محمدرحیم متقی‌ایروانی (۱۳۸۴-۱۲۹۹ خورشیدی) اشـاره کرد. تولید کفش به معنـای صنعتی با وی در ایران پا گرفت. مجموعه‌های تولیدی و فروشـگاه‌های زنجیـره‌ای از دل فعالیت کفـش ملی بیرون آمد. این فرد کار خود را با تولید یک گالش آغاز کرد. برند کفش ملی در خاورمیانه بدون رقیب بود.

▣ تولید کفش ۱۰۰ درصد ایرانی

تولیـد صنعتـی کفـش از جـاده قدیم بـا مجتمع صنعتی اسـماعیل‌آباد آغاز شـد. وقتـی از کفش ملی سـخن می‌گوییـم یعنی تمام مواد اولیـه مورد نیاز از داخل تامین می‌شد.

کفـش ایرانـی به‌طـور کامـل بومـی و ملـی بود. کارخانه‌های تولید چرم، چسـب، نخ، زیره، آسـتری، سـگک و... از جملـه زیرمجموعه‌هـای کفـش ملی بودند مثلا چسـب ملی و... . این فرد در واقع در زمان مدیریتـش یک محصول ۱۰۰ درصـد ایرانی تولید و صـادر می‌کـرد. همچنیـن وقتی از صادرات سـخن می‌گوییم یعنی کیفیت در سـطح مطلوبی بین‌المللی بـوده به‌گونه‌ای که این کشـورها بودنـد که خواهان خریـد کفـش ایرانی بودنـد. در این زمـان، صنعتگر ایرانـی به‌دنبال بازار نمی‌رفت، بلکه این مشـتری بود که به‌دنبال کفش ایرانی سفارش می‌داد.

تامیـن چرم مـورد نیاز کفش‌های مردانـه، زنانه و بچگانـه همه از چرم طبیعـی بوده که در داخل تولید می‌شـد. البته تولید کفش‌هـای چرمی در این دوره با تیراژ پایین بود. در واقع تا حدود سـال ۱۳۶۲ صنعت کفش ایران از چرم مصنوعی اسـتفاده نمی‌کرد. بازار چرم‌های طبیعی کشور به اختیار برند کفش ملی بود. کیفیـت محصولات یکی از مهم‌ترین مولفه‌های مورد تاکید از سوی مدیریت این مجموعه بود.

تیـراژ تولیـد کفش ایرانـی در ایـن دوره به روزانه ۱۱۰ هزار جفت کفش رسـید که البته این تیراژ سال ۱۳۶۲ بـه ۷۰۰ هزار جفت ارتقا پیدا کرد. اما در ادامه تغذیه‌کننده این برند، سـایر تولیدکنندگان فعالی در حوزه کفش شدند. کفش ملی کفش‌ها را به‌شکل امانی خریداری و در فروشگاه‌های خود تزریق می‌کند.

▣ مشارکت تولید و صادرات کفش

در دوره مدیریـت متقی‌ایروانـی روزانـه ۷ کامیون چکمه ایرانی به شوروی پیشین صادر می‌شد. در واقع ۹۹ درصد پوتین‌های تولیدی کفش ملی به این کشور صادر می‌شـد. در کنار صادرات به شوروی، کفش‌های ایرانی به چک‌سـلواکی پیشـین، چین، عراق و... هم صادر می‌شـود. البته برخـی از کفش‌ها محدود برای اروپا هم صادر می‌شد.

در آن دوره تیراژ تولید گالش که با عنوان تک‌پوش از آن نام می‌بردیم، بیشتر بود و این نوع کفش‌ها بازار داشـت. ۹۰ درصـد کفش‌های چرمـی در بازار داخل توزیع می‌شد.

از دیگـر کارهایـی که در دوره متقی‌ایروانی شـکل گرفت، مشارکت در تولید کفش بین ایران و ژاپن بود. سـهم سـرمایه‌گذاری طرف ایرانی ۵۱ درصد و سهم سـرمایه‌گذار ژاپنی ۴۹ درصد بـود و دمپایی اتوفوکو تولید می‌شد. بخش زیادی از این مدل برای بازارهای صادراتی بود. البته این مشـارکت با کشـورهای دیگر هـم در حوزه تولید کفش‌هـای مردانه، زنانه و بچگانه دنبال می‌شد.

▣ بی‌اعتبار شدن یک برند

از سـال ۱۳۵۷ کارخانـه تعطیل شـده و تا سـال ۱۳۶۲ ایـن برند بیـش از ۱۰ هیات‌مدیره عوض کرد. درحال‌حاضـر هم تولیدکنندگان دیگر کفش‌های این برنـد ایرانی را تامین می‌کننـد و کفش ملی با حدود ۷۰ درصد سـود کفش‌ها را به‌فروش می‌رسـاند که باز هـم زیان آن را جبران نمی‌کنـد. البته چون کفش‌ها امانی خریداری می‌شـود در صـورت فروش نرفتن به تولیدکننده برگردانده می‌شـود. همین موضوع سبب شده برخی تولیدکنندگان تمایلی به همکاری با کفش ملی نداشته باشند.

مدیران فعلی چون از دل صنعت نیسـتند، وضعیت موجود را برای برندی که زمانی دارای اعتبار بین‌المللی بـود، رقم زدند. دیگر کفش ملی حتی در بین ایرانیان هم خوش‌آوازه نیست.

اسـتقامت و کیفیت کفش ملـی زمانی زبانزد عام و خـاص بود. کفش ملی در کنار کفـش بلا با مدیریت بـرادران عمیدحضور و کفش وین با مدیریت مصطفی حسـین‌زاده فعالیت داشت. با این ۳ کارخانه، صنعت کفش در ایران راه‌اندازی شد که به ترتیب از برندهای معروف ایرانی بودند و در رقابت با یکدیگر، کفش ملی بوده که جلودار بود.

در کنـار ایـن کارخانجـات، کارگاه‌هـای کوچک در اسـتان‌های مختلـف، انواع گیـوه و گالش را تولید می‌کردند اما کفش در معنای صنعتی با این ۳ برند در ایران معرفی شـد. فروشگاه‌های زنجیره‌ای کفش هم در ایران با ابتکار متقی‌ایروانی بود که شکل گرفت.

برخی از افـرادی که درحال‌حاضر در صنعت کفش فعالیـت دارند، از شـاگردان و کارکنـان کارخانه‌های کفش ملی و بلا هستند.

سخن پایانی

پس از یک دهـه فعالیت صنعت خودرو داخلی‌سـازی آغاز شـد. دغدغـه تعمیق سـاخت داخـل در بین مدیـران صنعتی موسـس سـبب شـد بخشـی از قطعات بومی‌سازی شـود. همچنین رضا نیازمند، مجـری راه‌انـدازی سـازمان گسـترش و نوسازی صنایع ایران در برخورد با نماینده مرسـدس‌بنز این موضوع را تاکید کرده و گوشـزد می‌کنـد در صورتـی می‌تواند به مرسـدس‌بنز مجوز فعالیـت بدهد که این خودروسـاز آلمانی مشـخص کند در چند مرحله می‌تواند خودروها را داخلی‌سـازی کند. اما با تمام این تلاش‌ها صنعت خودرو در میانـه راه ماند و بـه مونتاژکاری صرف تبدیل شد.سـال ۱۳۹۸ با محدودیت‌های بین‌المللـی، صنعت خـودرو ناگزیر به این سو(داخلی‌سـازی) حرکـت کـرد. صنعت قطعه اگرچه در اواخر دهه ۶۰ و اوایل دهه ۷۰ به‌طور جدی کارش را در ایران شـروع کرد اما این فعالیت‌ها مقطعی بوده و بخش اعظمـی از قطعات به‌شـکل منفصله وارد می‌شـدند. در حوزه کفش نیز امروز ایران حرفی برای گفتـن در بازار جهانی ندارد و اگر محدودیت واردات وجود نداشـته باشد بازار کفش‌های ایران با چالش جدی روبه‌رو خواهد بود. تمام این مسائل به مدیریت این صنایع برمی‌گردد که پس از سال‌ها فعالیت حتی نتوانسته‌اند رضایت مشتریان داخلی خود را هم تامین کنند.

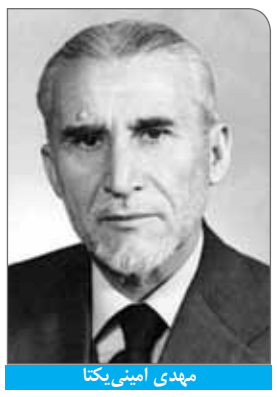
کارهای بزرگ
اندیشه‌ها و همت بزرگ می‌طلبد

ساز مخالف تاریخ
در توسعه فولاد

سیمان ۸۸ ساله شد

مرضیه احقاقی: سیمان در رده پرمصرف‌ترین محصولات جهان قرار دارد. سرانه مصرف این محصول ساختمانی برای هر فرد به مراتب بالا برآورد می‌شود، چراکه این محصول در انواع پروژه‌های عمرانی و ساخت‌وساز کاربرد دارد. شاید به همین دلیل نیز سیمان را می‌توان در رده نخستین صنایع معدنی دانست که نیاز به ایجاد آن در کشور احساس و به‌دنبال آن واحدی برای تامین این محصول تاسیس شد. بدون تردید در مسیر توسعه این صنعت افراد بسیاری زحمات قابل‌توجهی را متحمل شده‌اند.

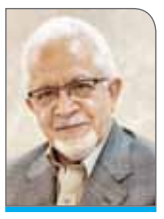

مهدی امینی‌یکتا

عکس: آیدا فریدی

نگاهی به قدمت سیمان

مهدی امینی‌یکتا، مشاور انرژی و محیط‌زیست انجمن صنفی کارفرمایان صنعت سیمان در گفت‌وگو با صمت و در پاسخ به سوالی مبنی بر چگونگی شروع به کار صنعت سیمان در کشور و پیشکسوتان این صنعت، گفت: حدود ۲۳۰ سال از عمر صنعت سیمان به مفهوم امروزی در دنیا می‌گذرد. اما صنعت سیمان ایران، این روزها ۸۷ سالگی خود را پشت سر گذاشته است. نخستین کارخانه سیمان کشور با ظرفیت تولید ۱۰۰ تن سیمان در روز، ۸ دی ماه ۱۳۱۲، در شهر ری و با سرمایه‌گذاری دولت و با قیمت تمام شده ۱۵ میلیون ریال آغاز به‌کار کرد. مدیریت آن را منوچهر سالور بر عهده داشت. این کارخانه، سیمان ری نام داشت. فعالیت این واحد در سال ۱۳۶۳ به‌دلیل قرار گرفتن در بافت شهری، فرسوده بودن تجهیزات و انرژی‌بر بودن متوقف شد. وی افزود: با گذشت زمان این صنعت در مسیر توسعه قرار گرفت تا جایی که ظرفیت تولید سیمان کشور به‌طور متوسط حدود ۳۰۰ هزار تن در روز برآورد می‌شود.

۶ نسل از مدیران

امینی‌یکتا با اشاره به پیشکسوتان این صنعت افزود: درحال‌حاضر حدود ۶ نسل از فعالیت واحدهای تولیدکننده سیمان در کشور ما می‌گذرد. افرادی که در ابتدا تولید سیمان را در کشور آغاز کردند را باید در رده پیشکسوتان این صنعت دانست که ازجمله مهم‌ترین این افراد می‌توان به ابتهاج که سیمان تهران را بنا نهاد، سالور که اقدام به تاسیس کارخانه سیمان فارس کرد، برادران همدانی که تولید سیمان در اصفهان را پایه‌گذاری کردند، زاهدی که اقدام به احداث واحد سیمان در مشهد کرد و آگاه که این فعالیت صنعتی را در کرمان آغاز کرد، اشاره کرد. وی خاطرنشان کرد: صنعت سیمان در مقایسه با سایر صنایع معدنی کشور، از قدمت قابل‌توجهی برخوردار است. بر همین اساس نیز در طول سال‌های گذشته تلاش بسیاری برای داخلی‌سازی و بومی‌سازی آن انجام‌شده است. این صنعت به لحاظ تامین مواد اولیه هیچ وابستگی به صنایع خارجی ندارد. طراحی، آموزش، مدیریت، راهبری و سایر حوزه‌های پیشران در این صنعت از داخل کشور مدیریت می‌شود.

سدسازی عامل رونق سیمان

یکی از دلایل قدمت این صنعت را می‌توان نقش اثرگذار آن در ساخت‌وساز دانست. تا جایی که از این محصول با عنوان ملات آبادانی نیز یاد می‌شود. از سیمان در اجرای پروژه‌های بزرگ عمرانی مانند سدها، پل‌ها و جاده‌ها و همچنین در مصارف عمومی مانند ساخت‌وساز خانه و... استفاده می‌شود؛ بنابراین در مسیر توسعه شهری نیاز به این ماده ساختمانی احساس می‌شده است.

وی افزود: البته نیاز به این محصول در درجه نخست به‌دنبال آغاز به ساخت سدها احساس شد. ساخت سد امیرکبیر در استان البرز کنونی یا سد منجیل و سایر سدهایی که به مرور در سایر استان‌ها احداث شدند، به بتن به‌عنوان ماده اولیه نیاز داشتند. سیمان نیز به‌عنوان ماده اولیه در ساخت بتن استفاده می‌شود.

این فعال صنعت سیمان در ادامه تاکید کرد: بدون تردید پیشکسوتانی که فرآیند تولید سیمان را آغاز کردند با دشواری‌های متعددی در مسیر فعالیت خود روبه‌رو بودند، چراکه جامعه هیچ درکی از سیمان نداشته است؛ بنابراین شهامت این افراد برای شروع صنعتی جدید و وارد کردن تجهیزات به ایران قابل تقدیر است. در ادامه و با استفاده از این محصول صنعتی، کاربردها و اثرگذاری آن بیش از پیش روشن و زمینه توسعه آن فراهم شد.

وی افزود: تا قبل از انقلاب اسلامی ایران در سال ۵۷، دولت ایجاد صنایع مختلف را بر عهده داشت و سرمایه‌گذار و سهامدار اصلی محسوب می‌شد. در سال ۱۳۵۷ ظرفیت نصب شده این صنعت به کمتر از ۱۰ میلیون تن در سال می‌رسید.

براساس بررسی‌های انجام شده ایران از ظرفیت ویژه‌ای برای تولید سیمان برخوردار است. از شمالی‌ترین نقطه در غرب تا جنوبی‌ترین نقطه در شرق کشور، مواد اولیه برای تولید سیمان وجود دارد؛ یعنی در اغلب مناطق کشور امکان احداث واحدهای سیمانی فراهم است. کمااینکه بررسی توزیع واحدهای سیمانی کشور نیز گویای این مطلب است.

ظرفیت‌های توسعه سیمان

امینی‌یکتا افزود: احداث واحدهای سیمان در اقصی‌نقاط کشور زمینه توسعه آن مناطق را فراهم کرده و به اجرایی شدن پروژه‌های راه‌سازی، سدسازی، ساخت نیروگاه و... منجر شده است. همین موارد نیز به منزله مشوق‌هایی برای پیشکسوتان این صنعت بوده تا در مسیر توسعه آن گام بردارند. اگر در حال حاضر گفته می‌شود که میزان تولید سیمان کشور بیش از نیاز داخلی است به‌دلیل رکودی است که در کشور سایه انداخته و طرح‌های بزرگ را با توقف فعالیت‌شان مواجه ساخته است. اما چنانچه این پروژه‌ها آغاز به کار کنند، و احداث واحدهای مسکونی ایمن و مقاوم‌سازی بافت‌های فرسوده پا بگیرد ظرفیت ایجاد شده به سختی کفاف نیاز مصرف داخلی را می‌دهد. البته باید در نظر داشت که در توسعه سیمان کشور صدور این محصول به خارج از کشور نیز در دستور کار بوده است. هرچند متاسفانه تحریم‌های ناعادلانه بین‌المللی و محدودیت‌ها طی سال‌های اخیر این روند صادراتی را با چالش روبرو کرده است.

امروزه این صنعت به خود افتخار می‌کند که باوجود مشکلات عدیده‌ای که دارد هنوز پا برجا و مقاوم ایستاده و مظلومانه به فعالیت خودو بدون توقف هیچ واحدی ادامه می‌دهد.

پدر صنعت سیمان کیست؟

عبدالرضا شیخان، دبیر انجمن صنفی کارفرمایان صنعت سیمان در گفت‌وگو با صمت و با اشاره به قدمت صنعت سیمان در ایران گفت: نخستین واحد سیمان کشور در سال ۱۳۱۲ تاسیس شد؛ یعنی این صنعت قدمتی ۸۸ ساله در کشور ما دارد. منوچهر سالور به‌عنوان پدر صنعت سیمان کشور شناخته می‌شوند. البته پیشکسوتان دیگری نیز برای ایجاد و توسعه این صنعت تلاش کرده‌اند. منظور از پیشکسوتان کسانی هستند که در رده مدیریتی فعالیت کرده و موثر بوده‌اند. هر سال نیز انجمن صنفی کارفرمایان صنعت سیمان از این پیشکسوتان تقدیر به عمل آورده است. دبیر انجمن صنفی کارفرمایان صنعت سیمان تاکید کرد: با شروع دوران سازندگی در کشور و توسعه شهرنشینی، تولید سیمان اهمیت ویژه‌ای یافت. واردات سیمان با توجه به نیاز قابل‌توجه به آن و همچنین سنگین بودن این محصول ساختمانی، آنقدرها مورد توجه نبود؛ بنابراین احداث واحدهای سیمانی در دستور کار قرار گرفت. وی افزود: فعالان این صنعت برای احداث و توسعه این صنعت زحمات بسیاری را متحمل شده‌اند. ابتدا تجهیزات لازم برای احداث نخستین واحدهای سیمانی به کشور وارد شد. بدون تردید ورود این‌گونه تجهیزات در آن دوره با دشواری فراوانی انجام‌شده است. به‌تدریج و با توجه به ظرفیت‌های کشور برای توسعه این صنعت، داخلی‌سازی صنعت سیمان مورد توجه قرار گرفت. تاجایی که درحال‌حاضر بیش از ۷۰ درصد ظرفیت این صنعت داخلی‌سازی شده است. شیخان تاکید کرد: پس از انقلاب ایران در سال ۵۷، شاهد تحولی در صنعت سیمان بودیم. ازجمله آنکه ظرفیت این صنعت به‌شدت افزایش یافت. دهه ۸۰ را باید دوران اوج این صنعت و ظرفیت‌سازی آن دانست. فعالان صنعتی توانستند با وجود تحریم‌ها، ظرفیت تولید سیمان کشور را به مراتب افزایش دهند. داخلی‌سازی تاثیر چشمگیری در توسعه این صنعت داشت. درحال‌حاضر ظرفیت نصب شده برای این صنعت حدود ۹۰ میلیون تن برآورد می‌شود.

سخن پایانی

بدون تردید احداث یک صنعت فراز و نشیب‌های بسیاری دارد؛ بنابراین باید قدردان زحمات پیشکسوتانی بود که برای نخستین‌بار یک صنعت را پایه‌گذاری کرده‌اند. آن هم حدود ۱۰۰ سال پیش که توسعه صنایع به‌دلیل ضعف‌های فناوریکی بسیار دشوارتر از امروز بود.

«آگهی ارزیابی کیفی تولیدکنندگان، سازندگان و تامین کنندگان»

نوبت دوم شماره مجوز ۱۳۹۹.۵۸۳۲

شرکت پالایش نفت امام خمینی(ره) شازند در نظر دارد کالاهای موضوع بند «یک» آگهی حاضر را از طریق برگزاری تجدید مناقصه عمومی دومرحله‌ای از تولیدکننده / سازنده / تامین‌کننده واجد شرایط خریداری و تامین نماید.

۱) موضوع مناقصه:

الف) شرح مختصر کالا:

ردیف	شماره مناقصه	شرح مختصر کالا	مقدار/ تعداد	برآورد هزینه انجام موضوع مناقصه (ریال)	مبلغ تضمین شرکت در فرایند ارجاع کار (ریال)
۱	RNL-۹۸۴۸۰۳۴-MM (تجدید مناقصه)	STEAM HOSE	۱۰۰ عدد	۱۰/۰۰۰/۰۰۰/۰۰۰	۵۰۰/۰۰۰/۰۰۰

ب) شرایط متقاضی:

۱- داشتن شخصیت حقوقی، شماره اقتصادی، توانایی مالی، سابقه کار مفید و مرتبط با موضوع مناقصه.

۲- داشتن شناسه ملی جهت شرکت در مناقصه الزامی است.

۳- داشتن حسن سابقه و ارائه گواهینامه‌های مورد نظر از خریداران قبلی و اعلام اسامی خریداران قبلی در صورت لزوم.

۴- توانایی ارائه تضمین شرکت در فرایند ارجاع کار (در صورت تایید در ارزیابی کیفی مناقصه‌گران) و همچنین تضمین انجام تعهدات (در صورت برنده شدن در مناقصه) مطابق آیین‌نامه تضمین برای معاملات دولتی موضوع تصویب‌نامه هیات وزیران به شماره ۱۲۲۴۰۲ / ت مورخ ۱۳۹۴/۰۹/۲۲.

۲) نام و نشانی دستگاه مناقصه‌گزار: شرکت پالایش نفت امام خمینی(ره) شازند واقع در استان مرکزی اراک، کیلومتر ۲۰ جاده بروجرد

۳) مهلت و محل دریافت فرم‌های استعلام ارزیابی کیفی:

متقاضیانی که دارای شرایط اولیه (بند ب) بوده و آمادگی لازم جهت انجام مناقصه مذکور را دارند می‌توانند پس از انتشار آگهی نوبت دوم (۳ روز پس از انتشار آگهی نوبت اول) به مدت ۵ روز کاری ضمن ارسال تقاضای شرکت در مناقصه مورد نظر از طریق نمابر ۳۳۶۷۲۰۱۳-۰۸۶ فرم‌های استعلام ارزیابی کیفی را از پایگاه اینترنتی این شرکت به آدرس WWW.IKORC.ir دریافت و براساس آن مدارک لازمه را تکمیل و صرفا بر روی لوح فشرده (CD) به این شرکت تحویل یا ارسال نمایند.

۴) زمان و محل تحویل اسناد ارزیابی کیفی (تکمیل شده توسط متقاضیان): زمان تحویل اسناد ارزیابی کیفی توسط مناقصه‌گران، ۲ هفته پس از آخرین مهلت ارسال تقاضای شرکت در مناقصه می‌باشد ضمنا محل تحویل یا ارسال لوح فشرده (CD) حاوی فرمها و مدارک تکمیل شده، به نشانی اراک - کیلومتر ۲۰ جاده بروجرد - سه‌راهی شازند - شرکت پالایش نفت امام خمینی(ره) شازند- اداره تدارکات و امور کالا - ساختمان ب - طبقه همکف اتاق ۱۱۸ کدپستی ۳۸۶۷۱-۴۱۱۱۱ - تلفن: ۳۳۴۹۲۸۴۰ و ۳۳۴۹۲۸۳۳-۰۸۶ می‌باشد. بدیهی است به مدارک ارسالی بعد از مهلت مقرر ترتیب اثر داده نخواهد شد. ضمنا دادن پیشنهاد و ارائه اسناد و مدارک هیچگونه حقی برای متقاضی ایجاد نمی‌کند. لازم به ذکر است دستگاه مناقصه‌گزار پس از وصول لوح فشرده حاوی اسناد ارزیابی کیفی ظرف مدت ۱ ماه نسبت به اعلام اسامی واجدین شرایط اقدام خواهد نمود.

توجه: مناقصه‌گران نخست با مراجعه به سایت این شرکت (همزمان با انتشار آگهی نوبت دوم) می‌بایست ۲ برگ فرم ارزیابی کیفی را اخذ و پس از تکمیل به همراه مدارک مربوطه، صرفا بر روی لوح فشرده (CD) درج و در موعد مقرر به آدرس این شرکت ارسال یا تحویل نمایند، این شرکت نیز پس از ارزیابی کیفی متقاضیان، از شرکت‌هایی که حداقل امتیاز قابل قبول را کسب نموده باشند، جهت دریافت اسناد مناقصه دعوت به عمل خواهد آورد.

توصیه: پیشنهاد می‌گردد شرکت‌های متقاضی در اسرع وقت نسبت به ثبت نام در سامانه تامین الکترونیکی کالای نفت (EP) اقدام نمایند.

آدرس اینترنتی: WWW.IKORC.ir

روابط عمومی شرکت پالایش نفت امام خمینی(ره) شازند

تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۳۹۹/۱۰/۱۷ تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۳۹۹/۱۰/۲۰

«آگهی فراخوان»

نوبت اول

شرکت سهامی ذوب آهن اصفهان (سهامی خاص)
با اطمینان بسازید

شرکت سهامی ذوب آهن اصفهان

ردیف	نوع فراخوان	شماره	موضوع	مهلت دریافت اسناد	مهلت ارائه پیشنهاد
۱	مناقصه	۹۹۰۲۹۰۹	خرید شش ردیف چرخ دنده	۹۹/۱۰/۲۷	۹۹/۱۱/۰۸
۲	مناقصه	۹۹۰۲۸۹۶	خرید دو ردیف رولیک TRT فولادسازی	۹۹/۱۰/۲۵	۹۹/۱۱/۰۸
۳	مناقصه	۹۹۰۱۶۲۰	خرید دو ردیف غلطک	۹۹/۱۰/۲۵	۹۹/۱۱/۰۸
۴	مناقصه	۹۸۰۰۴۴۱	سه ردیف گل نسوز کوره بلند	۹۹/۱۰/۲۶	۹۹/۱۱/۰۸
۵	تجدیدمناقصه	۹۹۰۲۷۲۷ R۲	عملیات تخریب و بازسازی ساختمان مدیریت تحقیق و توسعه	۹۹/۱۰/۲۲	۹۹/۱۰/۲۹

ضمناً لیست استعلام های مربوط به خریدهای متوسط (بدون برگزاری مناقصه) در سایت شرکت به آدرس **ذیل** درج می‌گردد.

سایر موارد:

۱- **زمان دریافت اسناد:** از تاریخ نشر آگهی نوبت اول تا پایان ساعت اداری مهلت دریافت اسناد (مندرج در جدول)

۲- جهت دریافت اسناد و کسب اطلاعات بیشتر به آدرس **www.esfahansteel.ir** مراجعه فرمایید.

روابط عمومی ذوب‌آهن اصفهان

تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۳۹۹/۱۰/۲۰ تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۳۹۹/۱۰/۲۲

«آگهی تجدید مناقصه عمومی

نوبت دوم

شرکت فولاد خوزستان «سهامی عام»

دومرحله‌ای شماره: «۵۲۴۰۸۹۷۳»

مناقصه‌گزار: شرکت فولاد خوزستان

شرح مناقصه: احداث تیکنر ۵۵مترمکعب حمل مواد فولادسازی EPC

نوع مناقصه: عمومی دومرحله‌ای

مدت زمان: ۲۴ماه

مهلت اعلام آمادگی: تا پایان وقت اداری روز یکشنبه مورخ ۱۳۹۹/۱۰/۲۸ (با ارسال ایمیل به نشانی زیر)

داوطلبان شرکت در مناقصه با مراجعه به وبسایت **www.ksc.ir** منوی مدیریت خرید و تامین‌کنندگان، ضمن ثبت‌نام و درج کلیه اطلاعات عمومی و تکمیلی خود، مستندات و مدارک لازم را پیوست نمایند.

دریافت اسناد مناقصه (پس از ارائه گواهی صلاحیت ایمنی اداره کار و تائید واحد ارزیابی تامین‌کنندگان) از تاریخ **۱۳۹۹/۱۱/۱۱** به مدت دو روز در قبال ارائه اصل رسید واریز مبلغ ۵۰۰،۰۰۰ ریال (غیرقابل استرداد) در وجه شرکت فولاد خوزستان

تاریخ تحویل پیشنهادات: روز **شنبه** مورخ **۱۳۹۹/۱۱/۲۵**

تاریخ گشایش پاکات پیشنهاد قیمت/ فنی: روز یکشنبه مورخ **۱۳۹۹/۱۱/۲۶**

مبلغ تضمین شرکت در مناقصه: ۱۲،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰ ریال

نوع تضمین: ۱) ضمانتنامه معتبر بانکی ۲) چک تضمینی و یا واریز مبلغ در وجه شرکت فولاد خوزستان ۳) انجام بلوکه مالی از مطالبات شرکت‌کننده نزد فولاد خوزستان

شماره حساب واریز وجه:

الف) حساب سپهر ۰۱۰۰۳۰۴۴۵۳۰۰۱ بانک صادرات شعبه مجتمع فولاد اهواز کد ۳۸۸۲

ب) حساب سیبا ۰۱۰۲۵۱۳۱۸۶۰۰۲ بانک ملی شعبه مجتمع فولاد اهواز کد ۶۵۳۲

نشانی شرکت: اهواز- کیلومتر ۱۰ جاده اهواز بندر امام، شرکت فولاد خوزستان، مدیریت: خرید خدمات و قراردادها

تلفن: ۰۶۱-۳۲۱۳-۶۴۱۵

ایمیل: M.SALJOOGHIPOUR@KSC.IR

روابط عمومی شرکت فولاد خوزستان

تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۳۹۹/۱۰/۱۷ تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۳۹۹/۱۰/۲۰

آگهی تغییرات شرکت فرنیا آذین پارس شرکت سهامی خاص به شماره ثبت ۳۰۷۲۸۱ و شناسه ملی ۱۰۱۰۳۴۳۵۰۶۳ به استناد صورتجلسه مجمع عمومی فوق العاده مورخ ۱۳۹۹،۰۶،۲۴ تصمیمات ذیل اتخاذ شد : اساسنامه جدید شرکت را در ۶۳ماده و ۱۱تبصره تصویب و جایگزین اساسنامه قبلی گردید
سازمان ثبت اسنادواملاک کشور اداره ثبت شرکت‌ها و موسسات غیرتجاری تهران(۱۰۷۴۳۶۰)

با ما سبک زندگی اقتصادی را گسترش دهید

آخرین اخبار و تازه ترین تحلیل ها را در پایگاه خبری گسترش دنبال کنید

www.Gostaresh.news

یادداشت

بنیان‌گذار زغال‌سنگ و سنگ‌آهن

سعید صمدی
دبیر انجمن زغال‌سنگ ایران

حوزه معدن تا امروز افراد تاثیرگذار بسیاری را به خود دیده و در حال حاضر نیز افراد متخصص ارزشمندی در این بخش فعالیت می‌کنند. یکی از این افراد امیرعلی شیبانی است که در دهه ۴۰ به‌عنوان مدیرعامل ذوب آهن ایران انتخاب شد و سکان این مرکز عظیم را در دست گرفت.

وی بنیان‌گذار صنعت فولاد در ایران و معادن مربوطه (زغال‌سنگ و سنگ آهن) بوده است. شیبانی پس از به اتمام رساندن تحصیلات خود در دوره‌ای وارد کشور شد که کشور ما کاملا متکی بر کشاورزی و دارای نرخ بی‌سوادی بالای ۸۰درصد بود و تخصص فنی در هیچ رده‌ای جایگاه ویژه‌ای نداشت؛ به‌عبارتی ایجاد کوچک‌ترین امکانات و تجهیزات صنعتی، فلزی و برقی با مشکلات عدیده‌ای مواجه بود. در این شرایط، ورود صنعت ذوب‌آهن که در آن دوره جزو صنایع پیچیده و مدرن محسوب می‌شد، کار سختی به‌شمار می‌رفت؛ از این رو در مذاکره با روس‌ها ۳ شرط قرار دادند: اول اینکه مواد اولیه معدنی موردنیاز از داخل کشور تامین شود. بر این اساس بزرگ‌ترین عملیات اکتشاف به‌منظور شناسایی ظرفیت‌های سنگ‌آهن، زغال‌سنگ، منگنز و... آغاز شد که هنوز بعد از گذشت ۴۰ سال، اکتشاف آن دوره به‌عنوان مرجع مهم اکتشافات بعدی محسوب می‌شود. شرط دوم تربیت نیروی متخصص ایرانی به‌منظور فراگیری دانش ذوب‌آهن و معدن در تمامی سطوح از استادکار گرفته تا مهندسان طراحی معدن بود. به این منظور حدود ۵۰۰ نفر از جوانان ایرانی در ۳ حوزه معدن، ذوب‌آهن و ماشین‌سازی به کشور روسیه عزیمت کردند و به‌طور متوسط ۲ سال مجاور صنایع و معادن روسیه سکونت و مانند کارگران روس کار کردند و به‌صورت عملی آموزش دیدند که این تعداد تا ده‌ها سال بعد به‌عنوان زبده‌ترین نیروهای بخش معدن و ذوب‌آهن به‌شمار می‌آمدند و شرط سوم، طراحی، انتقال، نصب و راه‌اندازی ماشین‌آلات معدنی و صنعتی در کشورمان به‌همراه تعهد به بومی‌سازی و ساخت داخلی این تجهیزات بود که بر این اساس ماشین‌سازی اراک با هدف ساخت ماشین‌آلات ایجاد شد.

برنامه‌ریزی فولاد در دوره مدیریت دکتر شیبانی، بسیار دقیق و بدون وقفه پیش می‌رفت و ظرف مدت کمتر از ۵ سال به موازات احداث کارخانه ذوب‌آهن اصفهان، معادن وابسته به فولاد، اکتشاف و تجهیز شدند که معادن سنگ‌آهن ایران مرکزی در بافق، زغال‌سنگ کرمان، زغال‌سنگ البرز غربی، زغال‌سنگ البرز شرقی، زغال‌سنگ البرز مرکزی و... میراث آن دوره است.

وی نخستین فرد از ایران بود که از دانشگاه هاروارد دکترای ذوب آهن گرفت.

در حقیقت دکتر شیبانی برای نخستین بار معدنکاری مدرن را در کشور ما بنیان نهاد. ظرفیت تولید ذوب‌آهن اصفهان در فاز اول آن دوره ۹۰۰ هزار تن در سال بود که براساس توافق‌های انجام شده در سال ۱۳۵۴ قرار بود در فاز دوم ظرفیت تولید ذوب‌آهن به ۱.۹ میلیون تن برسد و در فاز سوم که قرار بود در دهه ۶۰ اجرا شود، این ظرفیت به ۵.۴ میلیون تن و تولید زغال‌سنگ نیز به ۸ میلیون تن برسد.

پایه‌گذار معادن مکانیزه زغال‌سنگ

البته در حوزه زغال‌سنگ در چند سال اخیر فرد تاثیرگذار و مهمی نداشتیم اما افرادی بودند که توانستند موجب توسعه و احیای این حوزه شوند؛ برای مثال می‌توان از حسن نیک‌کار نام برد. وی از مهندسین قدیمی کشور است که قبل از انقلاب مدیرعامل فولاد خوزستان بود . بعد از انقلاب نیز سمت‌های مهمی داشت.

مهندس نیک‌نام به‌عنوان پایه‌گذار معادن مکانیزه زغال‌سنگ در ایران شناخته می‌شود. وی برای نخستین بار در منطقه طبس، نخستین معدن مکانیزه ایران را پایه گذاشت. فناوری استخراج زغال در ایران سنتی بود و باید در بلندمدت رشد پیدا می‌کرد و به سمت مکانیزاسون حرکت می‌کردیم که این اتفاق در دهه ۷۰ رخ داد. منطقه طبس که یک منطقه دست‌نخورده بود و زغالی از آن استخراج نمی‌شد.

نیک‌نام چندین سال کار کرد و به کمک مشاوران خارجی توانست نخستین معدن زغال‌سنگ مکانیزه را در ایران راه‌اندازی کند؛ به‌گونه‌ای که معدنی که وی توانست تاسیس کند در حال حاضر ۴۰ درصد زغال ایران را تامین می‌کند. قرار بود راهی که ایشان در کشور آغاز کرده بود ادامه پیدا کند و تمام معادن کشور به سمت مکانیزاسیون سوق داده شوند، اما راه ایشان ادامه پیدا نکرد.

معدنی که نیک‌نام تاسیس کرد به‌عنوان ایمن‌ترین، بزرگ‌ترین، سودده‌ترین و دارای بالاترین میزان تولید در کشور شناخته می‌شود.

بنیان‌گذار صنعت مس

مهندس رضا نیازمند نیز از فعالانی بود که در حوزه مس اقدامات بسیار تاثیرگذاری انجام داد. وی مشاور و بنیان‌گذار سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و مدیرعامل شرکت ملی مس و بنیان‌گذار صنعت مس در ایران بود.

وی کتابی به نام «تکنوکراسی و سیاست‌گذاری اقتصادی در ایران» نوشت که در آن تاریخچه فعالیت خود در معدن را بیان کرده است. نیازمند نمونه تصمیم‌گیری امیرکبیروار در ایران بود. وی از جمله کسانی بود که تمام افرادی که سال‌های صنعتی شدن ایران را به خاطر دارند، از او به‌نام ژنرال و بزرگمرد صنعت ایران نام می‌برند.

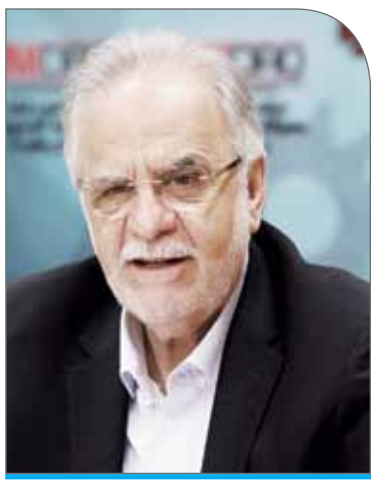
نیازمند نخستین مدیرعامل سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران شد و سال ۱۳۵۰، مجتمع مس سرچشمه را در منطقه‌ای که کمتر رهگذری تا آن موقع از آن عبورکرده بود، بنیان‌گذاری کرد. اقدامات بی‌شمار ایشان در حوزه معدن چنان تاثیرگذار بوده که بی‌شک می‌توان از ایشان به‌عنوان امیرکبیر حوزه خود نام برد.

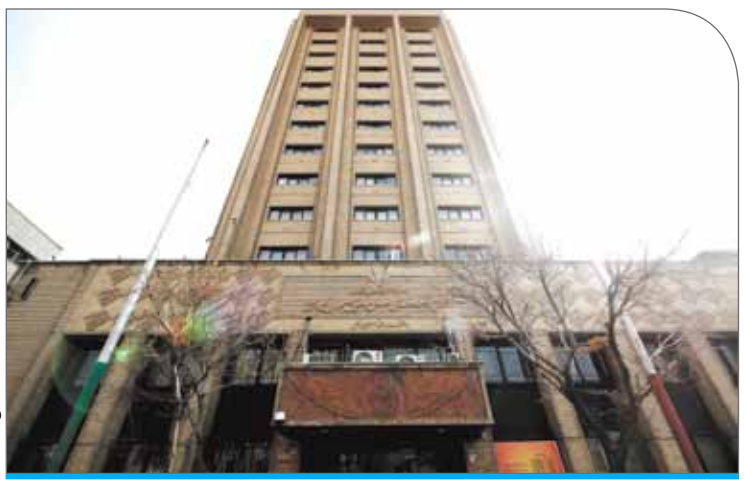
گفت‌وگو

مهدی کرباسیان در گفت‌وگو با صمت:

کارهای بزرگ، اندیشه‌ها و همت بزرگ می‌طلبد

مرضیه احقاقی
editor@smtnews.ir

عکس: صمت

در شرایط دشوار اقتصادی که مجبور به کاهش اتکا به نفت هستیم، رشد و توسعه معدن می‌تواند کمک بزرگی به اقتصاد کشور کند. اما باوجود توصیه بسیاری از صاحب‌نظران، ظرفیت گسترده بخش معدن بدون حامی و سرمایه‌گذار دست نخورده باقی مانده است. باید در نظر داشت اگر سرمایه‌گذاری مناسبی در این حوزه انجام می‌شد، می‌توانستیم معدن را جایگزین نفت کنیم. معدن با وجود سابقه ۱۰۰ ساله در حال حاضر گاهی با چالش‌های اساسی مواجه است، به همین خاطر، حوزه معدن یکی از حوزه‌هایی است که به‌شدت حضور افراد باندیشه، با همت و خلاق را می‌طلبد. البته باید در نظر داشت افراد بزرگ بسیاری در این حوزه کارهای بسیاری انجام داده و توانسته‌اند این حوزه را تا حدودی فعال کنند و پیش ببرند. یکی از افراد تاثیرگذار این حوزه مهدی کرباسیان است که اقدامات موثری انجام داده است. در ادامه گفت‌وگوی مهدی کرباسیان، معاون اسبق وزیر صنعت، معدن و تجارت و رئیس هیات عامل سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) با صمت را می‌خوانید:

تاکنون در حوزه معدن و صنایع معدنی چه اقداماتی صورت گرفته و چه افرادی اقدامات موثری در این حوزه انجام داده‌اند؟

در شروع این گفت‌وگو به‌عنوان یک فعال اقتصادی از افراد تاثیرگذار و موثری که گام‌های ارزنده‌ای در حوزه معدن برداشته‌اند، تقدیر می‌کنم.

نکته‌ای که وجود دارد این است که بخش معدن و صنایع معدنی به دو قسمت قبل و بعد از انقلاب تقسیم می‌شود. فعالیت معدنی در دوران قبل از انقلاب سابقه و قدمت بسیار طولانی دارد؛ برای مثال در معدن کاخک که در کویر واقع شده و یک معدن سرب بوده، آتشکده زرتشتان قرار دارد که این امر نشان‌دهنده بهره‌برداری از معدن در هزاران سال پیش است.

باتوجه به تاریخچه فعالیت معدن در کشور و براساس مدارک و مستندات، می‌توانیم قدمت این حوزه را به گذشته بسیار دور نسبت بدهیم. نخستین بهره‌برداری رسمی معادن در کشور، مربوط به معادن زغال‌سنگ می‌شود که از حدود ۸۰ یا ۹۰ سال پیش آغاز شده و تا امروز نیز فعالیت در این حوزه ادامه داشته و دارد. باتوجه به اینکه فعالیت در حوزه معدن دارای سابقه بسیار طولانی و مباحث تاریخی است، ترجیح می‌دهم در این مطلب، تنها در زمینه اقدامات صورت گرفته در سال‌های بعد از انقلاب صحبت کنم.

پس از پیروزی انقلاب چه اقدامات موثری در حوزه معدن انجام شد؟

پس از انقلاب اسلامی، دکتر احمدزاده هروی وزیر صنعت، معدن و تجارت بودند. وی دارای تخصص معدنی بوده و نقش مفید و موثری در این حوزه داشت. بعد از انقلاب، وزارت معادن و فلزات تشکیل شد و در حوزه فلزات وزیر مستقلی داشتیم، با این حال، اقدامات صورت گرفته پررنگ و اساسی نبودند؛ به‌گونه‌ای که در زمان انقلاب و با آغاز دوران جنگ، فعالیت و اقدام موثری در حوزه معدن شکل نگرفت. بدیهی است که بزرگان و مدیرانی نیز بودند که اقدامات مفیدی در آن دوران انجام دادند اما شرایط کشور به‌گونه‌ای بود که امکان تمرکز و فعالیت در این حوزه مهیا نبود.

در دوره نخست ریاست‌جمهوری آیت‌الله رفسنجانی، آقایان محلوجی، شکریز و عرفانیان در حوزه معدن اقداماتی انجام دادند و در دوره دوم، آقایان بانکی و مظاهری به این گروه اضافه شدند که توانستند اقدامات زیربنایی مناسبی انجام دهند. یکی از اقدامات موثر آن دوران راه‌اندازی فولاد مبارکه است.

در حوزه معدن، در دوران مهندس محلوجی اقدامات ارزنده و شایسته‌ای صورت گرفت. در حقیقت حضور آقای کلاهدوز موجب اخذ تصمیمات آگاهانه‌ای در حوزه صنعت روی و فولاد کشور شد. همین‌طور در زمینه شناسایی معادن نیز اقدامات زیرساختی موثری را شاهد بودیم؛ به‌گونه‌ای که در دورانی که در ایمیدرو فعالیت داشتم اقدامات موثری در حوزه شناسایی معادن انجام شد. در دوران اول و دوم وزارت آقای محلوجی شاهد راه‌اندازی چادرملو و گل‌گهر بودیم. دوران وزارت مهندس محلوجی دوران شکوفایی و اثرگذاری حوزه معدن بود.

در دوران آقای جهانگیری، وزارت معادن با صنعت ادغام شد و به‌دلیل سیاستی که دولت در آن مقطع داشت که به سمت کوچک‌سازی حرکت کند این اقدام صورت گرفت، اما در واقعیت این هدف تنها در حد شعار باقی ماند.

> مهدی کرباسیان: در زمان مدیریت من، تمام پروژه‌های سنگ آهن فعال شد و با پیشرفت ۸۰ تا ۹۰ درصدی همراه بود. خط تولید کنسانتره و گندله راه‌اندازی شد و آن ۱۷.۵ میلیون تنی که قرار بود در آن شرکت‌ها تولید شود، عملیاتی شد

کوچک‌سازی دولت باید به‌گونه‌ای می‌بود که حجم و بدنه دولت واقعا کوچک شود، در حالی که ادغام این وزارت‌ها یک شعار بود و عملیاتی نشد.

در سال‌های دولت اصلاحات چه اقداماتی در حوزه معدن صورت گرفت؟

یکی از بهترین اقداماتی که در دولت اول اصلاحات انجام شد، ایجاد سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران بود که طرح آن در سال ۱۳۷۹ مطرح و در سال ۱۳۸۰ عملیاتی شد.

مهندس موذن‌زاده که مدتی نیز در مجلس نماینده و رئیس کمیسیون صنایع و معادن بود در آن سازمان حضور داشت و بسیار تاثیرگذار عمل کرد. وی برای مدتی مدیرعامل شرکت مس شد و سپس ایمیدور را ایجاد کرد. زمانی که سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران تشکیل شد، به‌وضوح شاهد حمایت از توسعه معادن در کشور بودیم و به نوسازی معادن توجه بیشتری شد. تشکیل این سازمان موجب ایجاد مدیریتی متمرکز با حمایت دولت شد. با حمایت وزارتخانه در آن ۴ سال برنامه‌هایی نیز در دستور کار قرار گرفت که بسیار مهم و اساسی تلقی می‌شوند؛ برای مثال برنامه جامع فولاد در آن زمان ایجاد شد و همچنین در زمینه بهره‌برداری معادن تصمیمات خوبی گرفته شد.

بدیهی است در حوزه مس، روی، فولاد و اکتشافات نیز شاهد اجرای پروژه‌هایی هستیم که موجب توسعه این حوزه شد. در سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۲ تغییرات متعددی در این حوزه رخ داد. آقای هراتی‌نیک از سال ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۹ در این حوزه فعالیت می‌کردند و از شروع کار ایشان شاهد اجرای ۷ طرح فولادی بودیم که به امضای رئیس‌جمهوری وقت نیز رسید.

با اینکه آن کار به‌نظر من، کار خوبی نبود، به‌هر صورت تلاش شد سازمان حفظ شود و تا سال ۱۳۹۲ ایمیدرو حدود ۶ رئیس عوض کرد و از مدت ۳ ماه تا یک سال روسای متعددی در ایمیدرو روی کار آمدند. در این ۱۰ سال به‌دلیل تشدید تحریم‌ها دوران سختی را شاهد بودیم. میزان بودجه کاهش یافت و فعالیت وسیعی در حوزه معدن انجام نشد. پروژه‌هایی مانند سنگان و فولاد هرمزگان در این دوران افتتاح شد اما در مجموع اقدام چشمگیری را شاهد نیستیم. سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۲ سال‌های رکود حوزه معدن و صنایع معدنی در ایران است.

چه اقداماتی در سال‌های ۱۳۹۲ و در دوران ریاست‌جمهوری یازدهم صورت گرفت؟

در این سال‌ها، سازمان ایمیدرو به‌عنوان سازمان پیشرو در حوزه معدن و صنایع معدنی فعالیت خود را از سر گرفت و بنده وارد این سازمان شدم. در این دوران شاهد حمایت مهندس نعمت‌زاده به‌عنوان وزیر صنعت، معدن و تجارت از فعالیت‌های معدنی بودیم.

در آن زمان که من فعالیت خود را آغاز کردم چند اتفاق در آن حوزه رخ داده بود؛ یکی اینکه شرکت ملی فولاد با حدود ۶۰ سال تجربه تخصصی، منحل شده بود. به‌نظر من دلیل اصلی منحل کردن شرکت ملی فولاد این بود که ساختمان آن در میدان ولیعصر قرار داشت. ساختمان بسیار ارزشمندی بود و برخی نیز قصد داشتند آن ساختمان را بگیرند و به وزارت دادگستری بدهند.

در آن دوران ۴۵ درصد سهام شرکت تهیه و تولید را که متولی فعالیت معدنی در کشور و با سابقه تاریخی و تخصصی بود به ۸ بانک واگذار کردند. برای پرداخت بدهی دولت از سهام این شرکت برداشت شد که آسیب زیادی به این شرکت زد. همچنین منطقه ویژه خلیج‌فارس را واگذار کردند و می‌خواستند آن منطقه را خصوصی‌سازی کنند که اقدام شایسته‌ای نبود. در نهایت ۷ طرح فولادی به حالت تعطیل درآمد. با اینکه قرارداد فاینانس اجرای این طرح با شرکت چینی بسته شده بود، اقدامی انجام نگرفت. برای مثال بخش آهن اسفنجی آن طرح کاملا به حالت تعویق درآمد. ضمن اینکه قرار بود هزار میلیارد تومان از شرکت‌های سرمایه‌گذار گرفته و در حوزه آهن اسفنجی و فولاد سرمایه‌گذاری شود اما شاهد بودیم آن سرمایه را در بخش پرداخت یارانه استفاده کردند و هنوز هم ایمیدرو نتوانسته سرمایه خود را به‌دلیل همکاری نکردن بانک پس بگیرد. به‌هر صورت، برخی از افراد در آن زمان رانتی دریافت کردند و شرکت‌ها نتوانستند به منابع سرمایه‌گذاری و مالی خود دست پیدا کنند.

در زمان مدیریت شما چه اقداماتی در حوزه معدن انجام شد؟

در دوران قبل از حضور من، مدیریت به‌گونه‌ای بود که بسیاری از طرح‌های معدنی تعطیل یا نیمه‌تعطیل شده بودند؛ برای مثال طرح سنگان کاملا تعطیل شده بود. مراسم کلنگ‌زنی تمام ۷ طرح فولادی انجام شده بود اما تمام طرح‌ها متوقف بودند که برای فعال کردن این طرح‌ها تلاش‌هایی انجام دادیم.

ضمن اینکه در آن زمان ایمیدرو بودجه و درآمدی نداشت و ما سیاستی را در پیش گرفتیم تا بتوانیم بخش خصوصی و غیردولتی را وارد این حوزه کنیم و سرمایه‌گذاری‌ها را از سر بگیریم، پروژه‌های نیمه‌تمام را به اتمام برسانیم و پروژه‌های جدیدی را آغاز کنیم. کارهای فشرده و ارزشمندی در آن زمان انجام شد. برای آن ۷ طرح فولادی که متوقف شده بود مشارکت‌کننده پیدا کردیم و تلاش‌های بسیاری شد که در نهایت طرح‌ها اجرایی شدند. در حال حاضر طرح‌ها به سودآوری رسیده‌اند؛ برای مثال طرح آهن اسفنجی که کاملا متوقف شده بود فعالیت خود را از سر گرفته و در حال حاضر به درآمدزایی رسیده است.

> در آن زمان ایمیدرو بودجه و درآمدی نداشت و ما سیاستی را در پیش گرفتیم تا بتوانیم بخش خصوصی و غیردولتی را وارد این حوزه کنیم و سرمایه‌گذاری‌ها را از سر بگیریم، پروژه‌های نیمه‌تمام را به اتمام برسانیم و پروژه‌های جدیدی را آغاز کنیم

برای توسعه بخش فولاد چه اقداماتی انجام شد؟

برای توسعه بخش فولاد جلسات مکرری با چینی‌ها داشتیم که در نهایت توانستیم از فاینانس استفاده کنیم. در نهایت موفق به فعال‌سازی بخش فولاد شدیم. هرچند که بعد از برجام فعالیت این حوزه کاهش یافت اما در آن زمان توانستیم تاثیرگذار عمل کنیم.

در زمان مدیریت من، تمام پروژه‌های سنگ آهن فعال شد و با پیشرفت ۸۰ تا ۹۰ درصدی همراه بود. خط تولید کنسانتره و گندله راه‌اندازی شد و آن ۱۷.۵ میلیون تنی که قرار بود در آن شرکت‌ها تولید شود، عملیاتی شد.

در روزهای آغازین فعالیتم زمانی که به پروژه سنگان سرکشی کردم انگار قرار نبود چنین پروژه‌ای تولید و فعالیت داشته باشد اما در حال حاضر بیش از ۵ هزار نفر در آن پروژه‌ها درگیر هستند و تحول اساسی در زمینه تولید و اشتغال در آن شرکت‌ها ایجاد شده است.

پروژه مهدی‌آباد که یکی از معادن بزرگ روی دنیا است، به‌خاطر کشمکش و بحث با مهندسان و سرمایه‌گذاران استرالیایی متوقف شده بود و توانستیم مشکل را حل کنیم. آن را به مزایده گذاشتیم و کنسرسیومی از بخش خصوصی وارد شده و توانست آن پروژه را در اختیار بگیرد.

همچنین گل‌گهر و چادرملو پیشرفت‌های خوبی داشتند. فولاد مبارکه تعدادی پروژه جدید آغاز کرد و مدیریت و کارکنان آن شرکت تلاش بسیار زیادی کردند؛ به‌گونه‌ای که میزان تولیدات و کیفیت افزایش چشمگیری داشت. ایمیدرو از فولاد مبارکه حمایت‌های خوبی کرد و در حال حاضر این شرکت به جایگاه مناسب خود رسیده است.

در حوزه مس نیز کارهای ارزنده‌ای انجام شد. از اقدامات صورت گرفته در این بخش بگویید؟

فعالیت‌های حوزه مس در مقطعی تا حدودی کاهش یافت و درآمدهای صادراتی محصولات این حوزه به‌دلیل تحریم‌ها سیر نزولی داشت. در دوران خدمت‌رسانی بنده در ایمیدرو شاهد شکوفایی چشمگیری در حوزه مس بودیم. بیش از حدود ۶ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری به نتیجه رسید و ۳۲ هزار میلیارد تومان پروژه نیمه‌تمام شروع و عملیاتی شد.

قرار نبود ایمیدرو در حوزه اکتشاف وارد شود اما ما با سیاست‌هایی که در پیش گرفتیم توانستیم به این حوزه نیز وارد شویم و با گرفتن حق انتفاع و واگذاری به بخش خصوصی به نتیجه‌های مثبتی رسیدیم. در بخش اکتشاف بررسی ۲۷۰ هزار کیلومتر مربع محدوده را شروع کردیم و تمام این موارد موجب شد بتوانیم در حوزه اکتشاف ملی اقدام وسیعی انجام دهیم و واگذاری‌های خوبی نیز در چهارچوب قانون انجام شد. در حقیقت ما معادن را حفظ کردیم و تنها در زمینه بهره‌برداری با شرکت‌های خصوصی شریک شدیم که این کار درآمدهای خوبی برای سازمان ایجاد کرد؛ به‌گونه‌ای که در سال ۱۳۹۸ مطلع شدم خزانه کشور ۵ هزار میلیارد تومان از حساب سازمان دریافت کرد. این درآمد می‌توانست در حوزه توسعه هزینه شود. این نشان‌دهنده پولدار شدن سازمان است اما من شاهد اجرای پروژه جدیدی در سال‌های اخیر نبودم. براساس تصمیمی که در دوره اخیر گرفته شد، سازمان ایمیدرو از سرمایه‌گذاری منع شد. باید در نظر داشت که فعالیت در حوزه معدن ریسک دارد و دولت باید این ریسک را بپذیرد.

سرمایه صندوق بیمه معدن را از ۱۰ میلیارد تومان به ۱۱۰ میلیارد تومان ارتقا دادیم و پیشنهاد شد از محل صندوق ذخیره ۵۰۰ میلیارد دلار به صندوق بیمه معدن وام داده شود تا بتوانیم حوزه معدن را تقویت کنیم.

همچنین شرکتی با مشارکت ایتالیایی‌ها در چابهار برای تولید ۴ میلیون تن آهن اسفنجی تاسیس شد که البته به ۲ دلیل موفق نشد؛ یکی به‌دلیل نقض برجام ازسوی امریکا و دوم به این خاطر که باید ۲۰ میلیون دلار سرمایه‌گذاری در این حوزه می‌کردیم که ایمیدرو ارز لازم را نداشت و البته مبلغ نیز بالا بود که درخواست ۳ میلیون دلار وام شد. دولت و مجلس توجهی نکردند و مانع برای حوزه معدن ایجاد شد. به هر حال توانستیم زنجیره فولاد را تقویت کنیم و در حالی که در سال ۱۳۹۱ واردکننده بودیم، صادرکننده شدیم. اگر دخالت‌ها کاهش پیدا کند توفیق ما در این حوزه بیشتر خواهد شد.

به‌نظر شما در حوزه معدن از تجربیات پیشکسوتان به‌درستی استفاده می‌شود؟

خیر؛ در بخش خصوصی و دولتی به‌درستی از تجربیات پیشکسوتان استفاده نمی‌شود. البته این مشکل در تجارت، صنعت و سیاست وجود دارد و تنها مختص بخش معدن نیست. به‌طور کلی این امر موجب آسیب رساندن به این حوزه‌ها شده است.

چراغ‌های روشن جاده اقتصاد ایران

صنعت نمایشگاهی ایران مدیون ایده بکر امیرکبیر

رویداد سرمایه‌گذاری در یزد به‌زودی آغاز می‌شود

در گفت‌وگوی اختصاصی صمت با دبیر کل خانه اقتصاد ایران مطرح شد

سایه اقتصاد دولتی بر خلق ایده‌های نو

پیمان صفردوست
editor@smtnews.ir

وقتی می‌خواهیم درباره چهره‌های شاخص ۱۰۰ سال اخیر کشور در حوزه تجارت و اقتصاد صحبت کنیم، بیشتر نام‌هایی که به ذهن متبادر می‌شود، مربوط به فعالان اقتصادی است که بیش از نیم قرن از دوره فعالیت آنها می‌گذرد.

بنیان‌گذاران مکتب‌های اقتصادی، موسسان شرکت‌های موفق و نام‌آور و اقدامات موثر در این زمینه اغلب مربوط به سال‌هایی هستند که بسیاری از فعالان اقتصادی امروز در آن دوره‌ها هنوز زاده نشده بودند.

عده‌ای از فعالان حوزه اقتصاد معتقدند این موضوع بیشتر به این دلیل است که پایه صنعت و تجارت کشور در آن سال‌ها شکل گرفته و این طبیعی است که در هر حوزه، نام «نخستین‌ها» بیشتر از باقی افراد دیده و شنیده شود.

اما آیا دلیل چنین خلائی در طول نیم قرن همین است؟

پس اگر این‌طور باشد در سایر کشورها نیز باید چنین وضعیتی حکمفرما باشد، در حالی که می‌بینیم نام بسیاری از مغزهای بزرگ اقتصادی و تجاری جهان در همین چند دهه اخیر مطرح شده است.

به‌راستی اقتصاد و تجارت ما در این سال‌ها در چه مسیری حرکت کرده که در قیاس با جوامع دیگر، کمتر در آن نامی از چهره‌های شاخص اقتصادی به‌گوش می‌رسد؟

این پرسش اساسی بهانه‌ای شد تا گفت‌وگویی را با مسعود دانشمند، یکی از کارشناسان و فعالان اقتصادی کشور در این‌باره انجام دهیم که شرح آن را در ادامه می‌خوانید:

> نگاه دولتی به مقوله اقتصاد در همه جوامع، مانع از تزریق فکرها و ایده‌های نو به این حوزه می‌شود و این نگاه رقابتی و سودآور بخش خصوصی است که می‌تواند منجر به توسعه تجاری و پیشرفت اقتصادی شود

◉ به‌عنوان نخستین و اساسی‌ترین پرسش، چرا مشت اقتصاد ما در سال‌های اخیر، از نام‌ها و چهره‌های شاخص چندان پر نیست؟

دلایل زیادی برای این وضعیت وجود دارد اما اصلی‌ترین علت این موضوع شاید اختلاف زاویه دید ما در این سال‌ها به مقوله اقتصاد و تجارت نسبت به سایر کشورها باشد و همین موضوع باعث شده ایده‌ها و چهره‌های نو در این سال‌ها در این حوزه کمتر مجال ظهور و حضور داشته باشند. در واقع با مرور تاریخچه اقتصاد کشور در سال‌های اخیر متوجه می‌شویم از حضور بیشتر بنیان‌گذاران و افراد پیشرو در حوزه اقتصاد بیش ۵۰ سال می‌گذرد.

◉ یعنی این موضوع ارتباطی به نخستین بودن نام‌های قدیمی در حوزه‌های مختلف صنعت، معدن و تجارت ندارد!؟

قطعا یکی از مواردی که ممکن است باعث ماندگار شدن نام‌ها در تاریخ اقتصاد، صنعت و تجارت یک کشور شود، پیشرو بودن و نخستین بودن در هر یک از این حوزه‌هاست. تعداد زیادی از نام‌هایی که ما از گذشته در این حوزه به یاد داریم، بر همین اساس در حافظه تاریخی ما ماندگار شده‌اند.

نام‌هایی مثل خاندان لاجوردی به‌عنوان پایه‌گذار گروه صنعتی بهشهر، خاندان سودآور به‌عنوان تولیدکننده خودروهای سنگین و نیمه‌سنگین بنز در ایران، رضایی به‌عنوان یکی از بنیان‌گذاران صنعت معدن و استخراج معدنی و خیامی‌ها که نام آنها با تولیدات مختلفی از جمله خودرو پیکان در کشور همراه است، همه از نخستین‌ها بوده‌اند. این درست است که افرادی که نام آنها در این حوزه مانده، به‌عنوان افراد پیشقدم، تعمیرگاه مکانیزه کامیون، نساجی فومنات، بیمه دانا یا بانک تجارت خارجی را در کشور ایجاد کردند و به‌وجود آورنده بورژوازی صنعتی در کشور بودند، اما دو نکته‌ای که در این مورد باید به آن توجه کرد این است که اولا آیا در این چندین دهه عرصه دیگری در کشور برای پیشرو بودن در آن وجود نداشته و ثانیا همین موسسات و شرکت‌هایی که در سال‌های دور در کشور پایه‌گذاری شدند و شرکت‌هایی مانند ارج، آزمایش و جنرال که روند رو به رشدی را تجربه می‌کردند چه سرانجامی پیدا کردند!

◉ اختلاف عمده نگاه اقتصادی و تجاری ما با کشورهای پیشرفته چه بود؟

مهم‌ترین نکته درباره نوع نگاه ما به این بخش در این سال‌ها این است که سیاست‌گذاران اقتصادی ما در سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی به اقتصاد با دید دولتی نگاه کردند و با کمرنگ شدن نقش بخش خصوصی اقتصاد ما تبدیل به یک اقتصاد دولتی شد. در این نوع اقتصاد مجال برای ظهور ایده‌های جدید کمتر به‌دست می‌آید و تنها چهره اقتصادی آن، دولت است. وقتی در این سال‌ها به نام‌های مطرح در حوزه صنعت، معدن، تجارت و اقتصاد کشور نگاه می‌کنیم، در قریب به اتفاق موارد با نام‌هایی روبه‌رو هستیم که یا در بدنه دولت هستند یا از طرف دولت تغذیه شده‌اند. درباره شرکت‌ها نیز شما همین وضعیت را مشاهده می‌کنید؛ آذراب، مزدا، سایپا و ایران‌خودرو همه محصول اقتصاد دولتی هستند. سیاست‌گذاری‌ها و تصمیم‌گیری‌های انجام شده در اقتصاد و تجارت نیز در این سال‌ها همه در بخش دولتی انجام شده است.

در واقع می‌توان گفت بخش خصوصی که روزگاری نقش ۶۰ درصدی در اقتصاد کشور داشت به‌تدریج نقش خود را از دست داد و اقتصاد ما تبدیل به اقتصادی شد که ۸۵ درصد آن دولتی است و نمی‌توان با رویکرد دولتی، ابداع، خلاقیت و ایده‌های نو را به‌راحتی چاشنی کار کرد.

◉ بخش خصوصی در این سال‌ها چه کرده است؟

وقتی نگاه سیاست‌گذاران اقتصادی به حوزه اقتصاد دولتی باشد، نمی‌توان انتظار داشت قوانین و دستورالعمل‌ها در این بخش مجال فعالیت را به بخش خصوصی دهند. در واقع همین نگاه باعث شد شرکت‌های بزرگ خصوصی حمل‌ونقل در کشور که در آن زمان حدود ۱۰۰۰ کامیون در اختیار داشتند، جای خود را به شرکت‌های کوچکی بدهند که امروز حتی ۱۰۰ کامیون نیز در اختیار ندارد. یا شرکت‌های مسافربری بزرگ و خصوصی با مشخصه‌های رقابتی ناگهان جای خود را به تعاونی‌های مسافربری یک تا ۱۴ بدهند.

ما باید این حقیقت را بپذیریم که نگاه دولتی به مقوله اقتصاد در همه جوامع، مانع از تزریق فکرها و ایده‌های نو به این حوزه می‌شود و این نگاه رقابتی و سودآور بخش خصوصی است که می‌تواند منجر به توسعه تجاری و پیشرفت اقتصادی شود. بر همین مبنا نیز دولت‌های کشورهای پیشرفته و توسعه‌یافته در حوزه اقتصاد فعالیت‌های خود را از تصدی‌گری و دخالت در فعالیت‌های اقتصادی، به نظارت محدود کرده‌اند.

◉ چرا این وضعیت در اقتصاد کشور به‌وجود آمد؟

مشکل اصلی در این زمینه همان نگاه دولتی است. زمانی که در نتیجه این نوع نگاه دولتی، قانون حفاظت از صنایع و مفاد آن به تصویب رسید، در واقع پیامد آن نابودی بسیاری از صنایع به‌ویژه صنایع کوچک در بخش خصوصی بود.

در واقع از ۴ بند این قانون هیچ یک به بخش خصوصی اختیار عمل نداد و همین موضوع باعث شد صنایع بزرگ و بسیاری از صنایع متوسط و کوچک با این قانون تحت پوشش دولت و سازمان صنایع ملی قرار بگیرند و اقتصاد، صنعت و تجارت کشور در بخش دولتی متمرکز شود. طبیعی است که این شرایط به روندی ساکن و به‌تدریج تحلیل‌رونده تبدیل شود.

◉ چرا در رویکرد دولتی به حوزه اقتصاد، امکان بروز ایده‌های نو از سوی بخش خصوصی وجود ندارد؟

چون خصلت اقتصاد دولتی همین است. در اقتصاد دولتی رقابت وجود ندارد و در فضایی که در انحصار بخش دولتی است امنیت لازم و امکانات برابر برای سرمایه‌گذار و سرمایه‌دار وجود ندارد. بخش خصوصی و فکرهای جدید و کارگشا نمی‌توانند ریسک ورود به این عرصه را بپذیرند و در نتیجه آدم‌های تاثیرگذار نیز در این بخش وجود نخواهند داشت. همواره ورود بخش دولتی به اقتصاد، با انحصار در این حوزه اولویت ایده‌های نو و سودآوری را از بین می‌برد و باعث می‌شود نظام اقتصادی از چرخه رقابت دور بماند.

◉ آیا با این تفاسیر نمی‌توان چهره‌های تاثیرگذاری را در عرصه اقتصاد و تجارت سال‌های اخیر نام برد؟

قطعا با کنکاش در میان جریان‌ها و رویدادهای اقتصادی نام‌هایی را خواهیم یافت که توانسته‌اند در حد توان خود تاثیری در وضعیت اقتصاد و تجارت کشور بگذارند و این‌طور نبوده که در طول این دهه‌ها بیشه اقتصاد و تجارت کشور خالی از شیر بوده باشد اما باتوجه به آنچه گفته شد، اگر بخواهیم با یک نگاه کلی به موضوع اقتصاد و تجارت و همین‌طور چهره‌های تاثیرگذار در آن نگاه کنیم، در دهه‌های اخیر مهم‌ترین و بزرگ‌ترین چهره‌های اقتصادی و تجاری کشور ما، خود دولت‌ها هستند و باقی افراد، ایده‌ها و راهکارهای ریسک‌پذیر بخش خصوصی همواره زیر سایه اقتصاد دولتی مانده‌اند.

> وقتی نگاه سیاست‌گذاران اقتصادی به حوزه اقتصاد دولتی باشد، نمی‌توان انتظار داشت قوانین و دستور العمل‌ها در این بخش مجال فعالیت را به بخش خصوصی بدهند

خشکبار و پتروشیمی می‌توانند مبنای انتخاب باشند

ساسان شاه ویسی- کارشناس اقتصاد: علم اقتصاد و تجارت در دنیای امروز به شکلی نیست که بتوان به‌صورت صفر و یک فردی را با تمام عملکردهای درست و دیدگاه‌های موثر در نظر گرفت و در مقابل فرد دیگری را در تمام عملکردها و دیدگاه‌ها منفی دانست. در واقع تجارت و اقتصاد به‌دلیل تاثیر عوامل و مولفه‌های تاثیرگذار بر آن مجموعه‌ای از تصمیم‌های درست و اشتباهی است که توانسته تاثیر مثبت یا منفی بر اقتصاد و تجارت بگذارد و جدا از این مورد ممکن است حتی این تصمیمات و دیدگاه‌ها به خودی خود غلط نباشند اما تحت تاثیر مسائل جانبی برآیند مثبتی را به‌دنبال نداشته باشند. از این نظر انتخاب فرد یا افراد موثر در اقتصاد کشور، نام افراد بسیار زیادی را به‌عنوان گزینه مطرح می‌کند و در عین حال دست یافتن به برآیند همه فعالیت‌های افراد در تمام عرصه‌های اقتصادی و تجاری، کار ساده‌ای نیست. علاوه بر این در این نوع اظهارنظرها باید به این نکته نیز توجه داشت که انتخاب‌ها براساس میزان شناخت انتخاب‌کنندگان از حوزه‌های مختلف متفاوت است. با این حال یک روش کاربردی در حوزه تجارت برای رسیدن به نام افراد شاخص در آن این است که به محصولات صادراتی کشور در حال حاضر نگاهی بیندازیم. اکنون خشکبار و مشتقات نفتی و محصولات پایین‌دستی پتروشیمی محصولات شاخص در این حوزه هستند و بر این مبنا می‌توان افراد موثر در ارتقای صادرات این محصولات را از چهره‌های شاخص این حوزه نامید.

اسدالله عسگراولادی

باوجود تمام دشواری‌های انتخاب، وقتی به تاریخ تجاری کشور و تجارت به‌معنای واقعی آن نظر می‌کنیم، چهره‌ای که نام او پیش و بیش از بسیاری از نام‌ها و چهره‌ها در حوزه تجارت می‌درخشد، اسدالله عسگر اولادی است که به واقع در طول سال‌های فعالیت خود، توانست چه در سال‌های پیش از انقلاب و چه در دوران پس از پیروزی انقلاب نگاه‌ها را نسبت به کالای صادراتی کشور تغییر دهد و نام ایران را به‌عنوان یکی از کشورهای سرآمد در این حوزه مطرح کند. وی چه در اتاق بازرگانی، چه در حوزه سیاست‌گذاری‌های تجاری و چه در حوزه عملی صادرات خدمات بسیاری را به کشور ارائه داد.

عسگراولادی در تمام این سال‌ها با نگرش‌های مثبت خود در حوزه تجارت یکی از افرادی است که می‌تواند در این حوزه نمره قابل قبولی دریافت کند و به‌عنوان یک الگو در این بخش شناخته شود.

وی در طول دوران فعالیت‌های تجاری خود، خشکبار ایران را به‌عنوان یک محصول ضمانت‌دار ایرانی در جهان معرفی کرد، در حالی که می‌دانیم ما امروز در زمینه کالاهای صنعتی نیز به‌سختی می‌توانیم حتی به خریدار ایرانی نیز گارانتی ارائه دهیم.

عباس شعری مقدم

در نگاه دیگر زمانی که می‌بینیم در طول سال‌های اخیر وقتی هدف اقتصادی ما دور شدن از صادرات نفت و خام‌فروشی آن بوده، برخی افراد تلاش کرده‌اند با ایجاد ارزش افزوده در این محصول به توسعه اقتصادی کشور کمک کنند که شاید یکی از افرادی که نقش بسیار مهمی در این زمینه داشته، مهندس عباس شعری‌مقدم بوده است.

وی قریب به ۳۰ سال در صنایع پتروشیمی پس از جنگ در حال انجام وظیفه بود و بخش عمده‌ای از فرآیند راه‌اندازی و به ثمر نشستن پتروشیمی بندر امام مرهون زحمات او و همکارانش است که توانست این بخش را پس از جنگ توسعه دهد.

شعری‌مقدم و مدیران همکار او در سال‌های پس از جنگ و دوره مدیریت پتروشیمی بندر امام خمینی توانستند ظرفیت بالایی را در حوزه مدیریت عمومی ساخت پتروشیمی در کشور به‌وجود آورند و از این نظر می‌توان وی را به‌عنوان یکی از چهره‌های شاخص اقتصادی کشور معرفی کرد.

یادداشت

نام‌های تاثیرگذار بسیارند

پدرام سلطانی
کارشناس و فعال اقتصادی

اقتصاد و تجارت پهنه بسیار گسترده‌ای است که هر یک از فعالان این حوزه در گوشه‌ای از آن به فعالیت مشغولند؛ از این رو داوری درباره نقش افراد مختلف در آن، بیشتر باتوجه به سلیقه و تخصص افراد انجام می‌شود و نمی‌تواند حتما در برگیرنده تمام مولفه‌های لازم اقتصادی و تجاری باشد، در حالی که قضاوت‌های درست در این زمینه و انتخاب افراد تاثیرگذار و تاثیرگذارترین افراد در این حوزه نیاز به اطلاعات گسترده‌ای دارد که از توان همه افراد خارج است و کمتر می‌توان در این زمینه حکم قطعی داد.

با این حال وقتی دورنمای تاریخ اقتصاد و تجارت را نظاره می‌کنیم، چند نام و دوره مشترک در این عرصه وجود دارد که منشأ اتفاقات بزرگی در این زمینه بوده‌اند و بسیاری از صاحب‌نظران در تاثیرگذاری آنها در پیشرفت اقتصاد و تجارت در دوره خود اتفاق‌نظر دارند.

بر این اساس در نگاه کلی اگر بخواهیم پس از امیرکبیر که بنیان‌گذار نظام نوین اجتماعی، آموزشی و اقتصادی در کشور در دوره ناصری بود و تحولات بسیاری را در کشور ایجاد کرد، دوره‌ای را به‌عنوان دوره شاخص در تحولات تجاری و اقتصادی کشور بدانیم و نام ببریم، می‌توان گفت به دوره پهلوی اول اشاره کرد.

در این دوره در حوزه‌هایی مانند حمل‌ونقل جاده‌ای و راه‌آهن، تحولات چشمگیری در کشور ایجاد شد و کسبوکار در بخش‌های مختلف به‌دلیل بازگشتن امنیت به کشور رونق گرفت.

همچنین در این دوره باتوجه به حمایت‌های انجام شده ازسوی نهادهای اجرایی، سرمایه‌گذاری‌های مطلوبی برای توسعه صنایع سبک و همین‌طور صنایع سنگین مانند نساجی، کبریت‌سازی، قند و شکر انجام شد و این صنایع از این دوره با رویکردهای جدید صاحبان و فعالان این حوزه شکلی صنعتی به خود گرفتند.

به‌علاوه در این دوره توجه به تولید داخلی به‌عنوان یکی از اولویت‌ها نقش فراوانی در پیشرفت اقتصادی کشور داشت و ساماندهی مواردی مثل تعرفه‌های گمرکی موجب حمایت از تولیدکنندگان داخلی و رونق بیشتر کسب‌وکار واحد های تولیدی در کشورشد.

البته توسعه اقتصادی کشور محدود به این بازه نبود و پس از این دوره نیز افراد کارآمدی در صحنه اقتصاد و تجارت کشور ظهور کردند که تاثیرات بزرگی در این عرصه گذاشتند.

به‌طور کلی اگر بخواهیم چهره‌های شاخصی را در بخش‌های مختلف تولید، صنعت و تجارت نام ببریم، می‌توانیم از چهره‌های دهه ۴۰ اقتصاد کشور یاد کنیم که شاید شاخص‌ترین آنها افرادی چون علینقی عالیخانی، صفی اصفیا، فرمانفرمایان، رضا نیازمند و ابوالحسن ابتهاج بودند که دهه طلایی اقتصاد ایران را رقم زدند و تجارت و اقتصاد کشور را از شکل سنتی آن به صورت امروزی درآوردند.

البته همانطور که در ابتدا نیز بیان شد شاید از منظرهای دیگر اقتصادی و تجاری افراد زیاد دیگری در تاریخ کشور وجود داشته باشند که حرکت‌های ارزنده زیادی را در این حوزه انجام داده‌اند یا به‌دلایل مختلف از آنها کمتر نامی به میان می‌آید.

در هر حال همانطور که ذکر شد، شناخت همه این افراد و میزان تاثیرگذاری آنها در پیشرفت اقتصاد و تجارت کشور کاری نیست که بتوان آن را در یک زمان کوتاه انجام داد و نیاز به بررسی‌های جامع دارد.

یادداشت

بزرگان اقتصادی که با نام سیاسی مشهور شدند

علی مروی
کارشناس اقتصاد و رسانه

نظام اقتصادی و تجاری کشور در طول ۱۰۰ سال اخیر دچار تحولات و فرازونشیب‌های فراوانی شده و به همین دلیل می‌توان در دوره‌های مختلف افراد زیادی را یافت که به‌نحوی در پیشرفت اقتصادی و تجاری کشور تاثیرگذار بوده‌اند.

شاید اگر نظام نوین تجاری را مدنظر قرار دهیم، یکی از قدیمی‌ترین افراد موثر در توسعه اقتصادی کشور و ورود آن به تجارت امروز، افرادی نظیر محمدحسین امین‌الضرب بودند که با اقدامات خود توانستند نظام پولی کشور را ساماندهی کنند و به این ترتیب در تحول نظام‌های اقتصادی و تجاری کشور تاثیرگذار باشند.

حقیقت این است که در بیشتر موارد در حوزه‌های مختلف حافظه ما بیشتر بر نخستین‌ها معطوف می‌شود و به‌همین دلیل به بنیان‌گذاران صنایع، اقتصاد و تجارت گرایش پیدا می‌کند. در نتیجه تعجبی ندارد که باتوجه به پیشرفت فناوری در جهان بسیاری از این نام‌ها مربوط به سال‌های پیش از انقلاب هستند.

البته در سال‌های پس از انقلاب نیز گرچه به‌واسطه بسیاری از شرایط از قبیل تحریم‌ها اقتصاد کشور همواره با چالش‌های متعددی روبه‌رو بوده اما در همین شرایط نیز بوده‌اند افراد و ایده‌هایی که در بهبود نسبی وضعیت اقتصادی نقش داشته‌اند و اگر امروز کمتر از آنها یاد می‌شود صرفا به‌خاطر دغدغه‌های فراوان امروز ما در این حوزه‌هاست.

یکی دیگر از نکات بارز اقتصادی کشور ما در دوره‌های اخیر این است که این فعالیت‌ها به‌دلیل شرایط خاص کشور از قبیل انقلاب، جنگ تحمیلی و دوره‌های بازسازی پس از آن، همواره گره خورده با مسائل سیاسی بوده است.

در این زمینه اگر به فعالیت‌های انجام شده در این سال‌ها دقت کنیم، نمی‌توانیم از نقش تاثیرگذار فردی مثل آیت‌الله اکبر هاشمی رفسنجانی در اقتصاد کشور بگذریم که با کابینه خود در سال‌های پس از جنگ تحمیلی، علاوه بر بازسازی کشور، آغاز فعالیت بخش‌های مختلف اقتصادی را نیز دنبال می‌کرد.

در واقع این‌طور می‌توان گفت که هاشمی رفسنجانی معماری اقتصاد ایران در سال‌های پس از جنگ را در کشور به‌عهده داشت و خوب یا بد، کشور را در مسیر توسعه اقتصادی هدایت کرد. البته همانطور که قبلا نیز ذکر شد، به‌دلیل اختلاط سیاست و اقتصاد کشور ما با هم، همواره نقش اقتصادی افرادی مثل هاشمی رفسنجانی زیر سایه شخصیت سیاسی وی مانده است.

از دیگر افرادی که می‌توان در این حوزه از آنها نام برد آقای محمدرضا اعتمادیان است که در دوره‌های مختلف پس از انقلاب، به‌عنوان مشاور امور اصناف به انجام وظیفه پرداخت و به‌دلیل اشراف بر هر دو حوزه سیاست و اقتصاد در سال‌های حضور خود توانست رابطه مطلوبی با اصناف برقرار کند و در این حوزه خدمات قابل‌توجهی ارائه داد.

همین‌طور در این زمینه می‌توان از آقایان علاءالدین میرمحمدصادقی و اسدالله عسگراولادی نام برد که اقتصاد ایران را از حالت صنعتی صرف، در بعدهای بازرگانی و تجاری نیز توسعه دادند و به‌دلیل تسلط بر حوزه تجارت توانستند تاثیر مطلوبی بر توسعه تجارت کشور در سال‌های پس از انقلاب بگذارند.

البته نباید فقط به اقتصاد و تجارت سنتی کشور محدود شویم و گاهی می‌بینیم که نگاه‌های جدید نیز حرف‌های زیادی برای گفتن و معرفی چهره‌های جوان، شاخص و تاثیرگذار دارند.

اما آنچه مسلم است اقتصاد یک کشور بیش از اینکه با تکیه بر نام‌ها به اوج برسد، نیازمند فرآیندهای پیوسته‌ای است که شاید در این سال‌ها پاشنه آشیل اقتصاد ما بوده و باید در این زمینه کارهای زیادی انجام شود.

مروری بر چهره‌های شاخص حوزه تجارت و اقتصاد از نگاه کارشناسان

چراغ‌های روشن جاده اقتصاد ایران

پیمان صفردوست
editor@smtnews.ir

وقتی از اقتصاد و تجارت ایران صحبت می‌کنیم، جدا از مشکلات، سختی‌ها و چالش‌هایی که در این سال‌ها با آن مواجه بوده‌ایم و حسرت‌هایی که از فرصت‌های از دست رفته خورده و رنج‌هایی که در مسیر سنگلاخ تجربه برده‌ایم، نام‌ها و نشان‌هایی را نیز به یاد می‌آوریم؛ نام‌هایی که شاید همه برنامه‌های آنها به‌طور کامل به ثمر ننشسته باشد اما تلاش‌های‌شان از حافظه اهالی اقتصاد و تجارت پاک نمی‌شود؛ انسان‌هایی که گرچه همه آنها مانند محمدتقی‌خان امیرکبیر به امیری نرسیده‌اند، اما ناخدایان کشتی‌هایی بوده‌اند که اگر هدایت آنها نبود، شاید تا امروز در دریای توفانی اقتصاد غرق شده بودند. اما نکته اینجاست که هر کس از اهالی اقتصاد امروز، کدام ناخدا را در این دریای توفانی تاثیرگذارتر می‌دانند. آنچه در ادامه می‌خوانید حکم قطعی در این باره نیست اما مشتی نمونه خروار نظرات و دیدگاه‌های کارشناسان و فعالان اقتصادی درباره افراد تاثیرگذار در تجارت کشور است که در این شماره روزنامه صمت در آستانه سالروز قتل امیرکبیر شرح آن را با هم مرور خواهیم کرد:

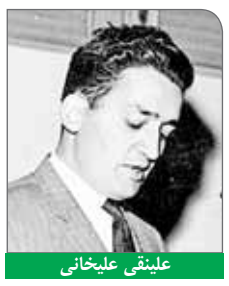

رضا ویسه

بیژن نامدار زنگنه

محمدرضا نعمت‌زاده

علی‌اکبر هاشمی رفسنجانی

رضا نیازمند

علینقی علیخانی

ابوالحسن ابتهاج

چند نام و هزاران یاد

محمدرضا مودودی- کارشناس اقتصاد و سرپرست پیشین سازمان توسعه تجارت: این موضوع یک بحث تاریخی مفصل را می‌طلبد و در این زمینه باید تاریخ اقتصاد کشور را مورد مطالعه قرار داد اما اگر بخواهیم به این موضوع از بعد تاریخی نگاه کنیم، به‌طور قطع به چند نام بسیار تاثیرگذار برمی‌خوریم که احتمالا مورد توافق بسیاری از کارشناسان و صاحب‌نظران هستند.

یک وزیر دهه چهلی

علینقی علیخانی، وزیر اقتصاد دهه ۴۰ کشور یکی از چهره‌های ماندگار اقتصادی ایران است که در دوره خود توانست با رویکردی هوشمندانه تحولات بزرگی را در حوزه تولید کشور ایجاد کند. ضمن اینکه با نگاه درست به این حوزه زمینه‌های لازم برای رشد بخش خصوصی کشور را به‌نحو موثر فراهم کرد. اقدامات علیخانی بعدها بنیان‌های کلان اقتصاد کشور را بنا کرد.

در کنار این اقدامات علیخانی توانست اصلاحاتی را در ساختار تولید و تجارت کشور به‌ویژه در وزارتخانه زیر نظر خود که مجموعه‌ای متشکل از اقتصاد، بازرگانی و صنعت بود، ایجاد کند. یکی از بزرگ‌ترین اقدامات علیخانی در حوزه اقتصاد پی‌ریزی و ایجاد سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران (ایدرو) بود که باعث شد بسیاری از سرمایه‌گذاری‌های پرریسکی که مبنای توسعه شتابناک اقتصادی کشور بودند، در آن مقطع شکل بگیرند.

شتابدهنده ایدرو

در همان زمان یکی از افرادی که مسئولیت ایدرو را برعهده گرفت و واحدهای بزرگی را در کشور پایه‌گذاری کرد، رضا نیازمند بود. وی در بسیاری از واحدهای صنعتی موثر کشور که امروز مبنای صنعتی کشور تلقی می‌شوند، ورود کرد و تحت شرایط خاصی توانست زمینه‌ساز سرمایه‌گذاری‌های مطلوبی در کشور شود و بسیاری از سرمایه‌گذاران را تشویق کند که به‌جای دلالی، به سرمایه‌گذاری صنعتی ورود کنند. اقدامات نیازمند در دوره خود بسیاری از خانواده‌های متمول دهه ۴۰ و ۵۰ را به ورود به سرمایه‌گذاری صنعتی ترغیب و موتور مولد اقتصاد کشور را در آن زمان روشن کرد.

وزیر سختگیر و پیگیر

پس از انقلاب نیز فعالیت‌های موثری در حوزه صنعت، معدن و تجارت انجام شد، اما بی‌تردید یکی از چهره‌های ماندگار توسعه صنعتی در سال‌های پس از پیروزی انقلاب محمدرضا نعمت‌زاده است که چه در مقطعی که به‌عنوان وزیر صنعت، معدن و تجارت به فعالیت پرداخت و چه در زمانی که به عنوان معاون وزیر نفت و مدیرعامل شرکت پتروشیمی انجام وظیفه کرد، توانست نقش‌آفرینی موثری در این حوزه داشته باشد. وی پتروشیمی کشور را به‌شکل موثری متحول کرد و اگر ما امروز سالانه حدود ۱۲ میلیارد دلار صادرات محصولات پتروشیمی داریم، محصول رویکرد و تفکرات نعمت‌زاده بوده است. نقش این مدیر اقتصادی در صنایع دیگر مانند فولاد، چوب و کاغذ، سیمان و لوازم خانگی نیز به‌روشنی قابل‌مشاهده است. امروز اگر ما در صنایع غذایی، لبنی و شکلات توانسته‌ایم به دستاوردهای مطلوبی برسیم، بی‌شک حاصل تلاش‌ها و سختگیری‌های نعمت‌زاده در دوران وزارت و معاونتش بوده است.

پدر تحول قطعه‌سازی

یکی دیگر از نام‌هایی که نمی‌توان و نباید در مسیر توسعه اقتصادی از کنار آن به‌راحتی عبور کرد، رضا ویسه است که گام‌های بسیار موثر و مطلوبی در مسیر صنعت قطعه‌سازی ایران برداشت و تحول زیادی را در این حوزه ایجاد کرد. بسیاری از واحدهای کارگاهی زیرپله‌ای که ارزش افزوده‌ای ایجاد نمی‌کردند و در حد و اندازه‌های واحدهای صنعتی نبودند، با تلاش‌های ویسه تبدیل به واحدهای بزرگ تولید قطعه شدند که امروز قادر به تامین بسیاری از قطعات شرکت‌های خارجی و صاحب‌نام هستند.

البته شاید تلاش و تمرکز این دوستان تداوم پیدا نکرد تا در ادامه مسیر بتواند به یک فرصت پایدار برای کشور تبدیل شود و صنایع صادراتی ما را به‌درستی شکل دهد. بسیاری از پروژه‌هایی که با تلاش‌های فراوان این افراد شکوفا شدند، در ادامه و با اتمام دوره تصدی آنها رها شدند و پیگیری خاصی برای به ثمر نشستن آنها انجام نشد.

همه نام‌های نیک

غیر از این نام‌ها که در راس هرم صنعت و تجارت کشور قرار داشته‌اند و اندیشه و تلاش آنها نقش فراوانی در تحول حوزه‌های تحت تصدی‌شان داشت و به آنها اشاره شد، نباید از تلاش‌های صنعتگران و فعالان اقتصادی‌مان که در این سال‌ها با حفظ منابع کشور و سرمایه‌گذاری‌های مفید گام‌های موثری در توسعه اقتصادی کشور برداشته‌اند، غافل باشیم. امروز اگر ما صحبت از نام و برند ایرانی می‌کنیم و کالاهایی توانسته‌اند توجه بازارهای خارجی را به‌سوی خود جذب کنند و خالق سهم بالایی از GDP، اشتغال و درآمد ارزی هستند، نتیجه تلاش بسیاری از فعالان بدنه اقتصاد کشور است که باید از تلاش‌های آنان نیز تقدیر شود.

جدا از اینکه نقدهایی به عملکرد هر یک از افراد تاثیرگذار در حوزه‌های مختلف صنعت، معدن و تجارت وجود دارد، اگر برآیند عملکرد آنها مورد بررسی قرار گیرد، خواهیم دید که برآیند مثبت این عملکردها در طول این سال‌ها به‌اندازه‌ای بوده که بتوان از آنها به‌عنوان افرادی که تاریخ اقتصاد و صنعت کشور را متحول کرده‌اند، نام برد.

سه‌گانه‌های پیش و پس از انقلاب

سپهر عبدالله‌پور- کارشناس اقتصاد: اگر بخواهیم نگاهی به افراد شاخص و تاثیرگذار حوزه صنعت، تجارت و اقتصاد در دو دوره مجزای پیش و پس از انقلاب داشته باشیم، در هر سوی این نقطه تاریخی، ۳ چهره شاخص و قابل بررسی حضور دارند که می‌توانند به‌عنوان افراد تاثیرگذار این حوزه‌ها در تاریخ کشور تلقی شوند.

ابوالحسن ابتهاج

نفر اول از این فهرست ابوالحسن ابتهاج است. ابتهاج یکی از افرادی است که از سال‌های ۱۳۲۰ تا ۱۳۲۷ مدیرعامل بانک ملی و در سال‌های ۱۳۳۳ تا ۱۳۳۷ مدیرعامل سازمان برنامه کشور بود که در دوره‌های بعد، از وی به‌عنوان بنیان‌گذار برنامه‌ریزی توسعه در ایران یاد شد. ابتهاج با فعالیت‌ها و تلاش‌های خود سازمان برنامه را به جایگاه موثری رساند و هزینه‌کرد درآمدهای نفتی را در اختیار این سازمان گذاشت تا با استفاده از آن بتواند طرح‌های عمران و توسعه را در کشور اجرایی کند.

از مهم‌ترین فعالیت‌های ابتهاج در دوره حضورش در سازمان برنامه، برنامه عمران خوزستان بود که صنایع نیشکر و همچنین ساخت سد دز از مهم‌ترین دستاوردهای آن بوده است.

نقش وی در نظام‌سازی و تشکیلات‌دهی به سازمان برنامه و بودجه به‌عنوان یکی از سازمان‌های موثر در اقتصاد ایران بدون تردید انکارناشدنی است.

علینقی علیخانی

یکی دیگر از افرادی که می‌توان از وی به‌عنوان یکی از افراد موثر و شاخص در توسعه اقتصادی و تجاری کشور نام برد، علینقی عالیخانی است که در سال‌های ۱۳۴۱ تا ۱۳۴۷ وزیر اقتصاد کشور بود. وزارت اقتصاد در آن دوره از بخش‌های صنایع، معادن و بازرگانی تشکیل می‌شد و به‌نوعی تجمیعی از وزارت صنعت، معدن و تجارت و وزارت اقتصاد امروز بود. عالیخانی با جمعی از معاونان کارآمد و هماهنگ نقش مهمی در صنعتی شدن کشور در دهه ۴۰ ایفا کرد.

رضا نیازمند

همچنین در این زمینه می‌توان از رضا نیازمند نام برد که بنیان‌گذار سازمان مدیریت صنعتی و همچنین بنیان‌گذار سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران بود و به‌عنوان معاون صنعتی وزیر اقتصاد وقت انجام وظیفه می‌کرد و نقش موثری در تشکیل صنایع سنگین کشور ازجمله ذوب آهن، تراکتورسازی، ماشین‌سازی و صنعت مس داشت.

محمدرضا نعمت‌زاده

در سال‌های پس از پیروزی انقلاب نیز از افراد موثری که نقش مهمی در اقتصاد کشور ایفا کردند، می‌توان از مهندس محمدرضا نعمت‌زاده نام برد. وی در دوره‌های مختلف وزیر صنایع و مدیرعامل صنایع ملی پتروشیمی کشور بود و در سال‌های پس از انقلاب به‌طور قطع و یقین می‌توان وی را بنیان‌گذار صنایع پتروشیمی کشور دانست. کاری که نعمت‌زاده در منطقه ویژه اقتصادی ماهشهر و منطقه ویژه عسلویه در زمینه صنایع پتروشیمی کشور انجام داد، هنوز هم منشأ بخش قابل‌توجهی از درآمدهای ارزی حاصل از صنایع پتروشیمی ماست.

بیژن نامدار زنگنه

از افراد دیگری که می‌توان به‌عنوان چهره‌های شاخص اقتصادی نام برد، بیژن زنگنه، وزیر فعلی نفت کشور است. وی در طول سال‌های پس از انقلاب به‌عنوان وزیر نیرو نقش بسیار موثری در راه‌اندازی شرکت‌های توسعه‌ای از جمله مپنا، فراپ و پتروپارس داشت که در سال‌های بعد بار تولید بخش عمده‌ای از تجهیزات و تکنولوژی صنعت برق را بر دوش داشتند.

همچنین نمی‌توان از نقش زنگنه در شکل‌گیری تمدن گازی عسلویه و پارس جنوبی به‌راحتی گذشت.

وی با فعالیت‌های خود در ابتدای دولت هفتم، این مناطق را از شکل یک بیابان و روستای دورافتاده به یک قطب گازی در خاورمیانه تبدیل و حدود یک میلیارد مترمکعب گاز طبیعی در روز برای کشور تولید کرد. این برای صنایع گاز کشور که عملا در سال‌های بعد از انقلاب شکل گرفته یک دستاورد مطلوب است.

علی‌اکبر هاشمی رفسنجانی

اما در بعد دیگر و جنبه سیاسی اقتصاد در سال‌های بعد از انقلاب، بی‌شک یکی از تاثیرگذارترین افراد در این حوزه آیت‌الله هاشمی رفسنجانی است که نقش او در میان رجل سیاسی کشور، در حوزه سازندگی در سال‌های پس از جنگ، بسیار مشهود است.

نقشی که وی در بازسازی کشور و تامین زیرساخت‌های مختلف پس از پایان جنگ داشت بر کسی پوشیده نیست.

هاشمی رفسنجانی با استفاده از مجموعه مدیران و کارشناسانی که در اختیار داشت، نقش تاثیرگذاری در فراهم آوردن زیرساخت‌های مورد نیاز برای بازسازی و تقویت صنایع کشور داشت.

همچنین وی نقش مهمی در تصویب سیاست‌های کلی اصل ۴۴ داشت که عملا فضا را برای ورود بخش خصوصی و آزادسازی صنایع از بخش دولتی فراهم کرد.

همچنین نوع نگاه توسعه‌گرایی که از وی در میان مدیران پس از او به‌جا ماند از تاثیراتی بود که هاشمی رفسنجانی در حوزه اقتصاد داشت و بر روند کاری هم‌قطاران وی بسیار قابل‌توجه بود.

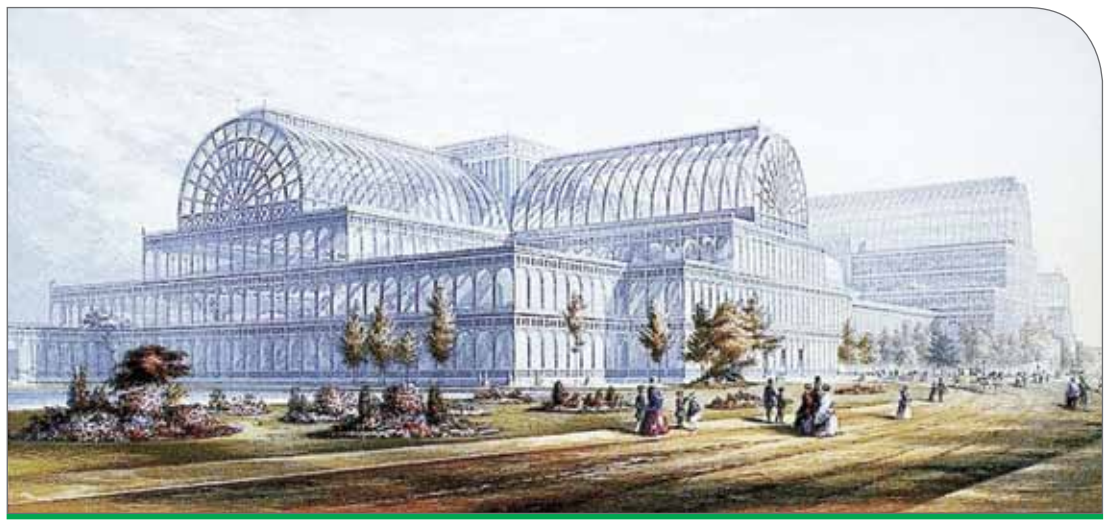
در کل گرچه شاید بتوان نام افراد بسیار بیشتری را به این فهرست اضافه کرد که هر یک به‌نوع خود در حرکت کشور به‌سوی توسعه اقتصادی موثر بوده‌اند اما بی‌شک این افراد از حیث تاثیرگذاری و ابعاد حوزه تحت تصدی، رهبری مجموعه‌های بزرگ‌تری را عهده‌دار بوده‌اند.

صمت گزارش می‌دهد

صنعت نمایشگاهی ایران مدیون ایده بکر امیر کبیر

میلاد محمدی: از زمان برگزاری نخستین اکسپو در سال ۱۸۵۱ میلادی در لندن، ۱۷۰ سال می‌گذرد و در این مدت این نمایشگاه‌ها دستخوش تحول زیادی شده‌اند. آن زمان هنوز دوربین عکاسی در کار نبود و آنچه به‌عنوان اسناد تصویری در اختیار مورخان قرار دارد، برخی نقاشی‌های نه‌چندان معتبر است که در برخی کتب نمایشگاهی مورد استفاده بودند.

کشورمان ایران به دستور صدراعظم در زمان قاجار، اکسپو ۱۸۵۱ لندن را به‌عنوان مقصدی برای توسعه تجارت برگزید. از آنجا که میرزا محمدتقی‌خان فراهانی معروف به امیر کبیر به توسعه صادرات و رشد صنایع علاقه فراوانی داشت، طبق اعلانی که در روزنامه وقایع اتفاقیه منتشر کرد، از صاحبان صنایع دعوت کرد تا کالاهای خود را به نمایش بگذارند. حدود ۳ زمان برد تا گروهی ویژه از ایران آماده، تجهیز و به صورت زمینی به انگلستان اعزام شوند. ۶ ماه نیز زمان برد تا اکسپو به‌طور کامل برگزار شده و البته ۳ ماه نیز برای بازگشت هیات اعزامی به ایران صرف شد؛ بنابراین ظهور و بروز کشومان در این رویداد دقیقا یک سال تمام طول کشید. آن زمان ایران برخی از شاهکارهای معماری دوران صفوی را به شکل نمای بیرونی غرفه خود، همراه با کالاهای صادراتی کشور شامل فرش دستباف تبریز، قالی کردستان، زعفران اعلا و پسته مرغوب در معرض نمایش اروپاییان گذاشت و گفته می‌شود تجار با دست خالی و جیب‌های پر به ایران برگشتند. بدان معنا که هر آنچه به‌عنوان محصول صادراتی با خود به خارج از کشور برده بودند، فروش رفته و چیزی برای بازگشت به ایران باقی نمانده بود. غیر از این، محصولات به‌عنوان کالاهای اصلی، برخی کالاهای هنری نظیر اسباب نقاشی و خطاطی شامل جلد کتاب، قلمدان، تذهیب و...، نقاشی دور اتاق و تالار، قطعه خط خوشنویس و خطوط قدیم که حاشیه و متن آن نقاشی و تذهیب شده باشد، جعبه و قاب آینه و قاب شانه و قاب کتاب و قاب شکار و... در این رویداد به نمایش درآمده بود. براساس روایت‌های تاییدنشده امیر کبیر فقید اگرچه دستور حضور در این رویداد نمایشگاهی را صادر کرده بود اما در همان بازه زمانی یک ساله به‌دست ناصرالدین شاه و در حمام فین کاشان کشته شد و هرگز ثمره ایده خلاقانه خود را به چشم ندید. ایده‌ای که راه را برای فعالیت‌های نمایشگاهی بعدی در کشورهای دیگر و به‌ویژه اکسپوهای دوره‌ای هموار کرد. ایران پس از اکسپو لندن در ۹ رویداد جهانی دیگر حضور ویژه داشت. اکسپوهای ۱۹۰۰ پاریس، ۱۹۶۷ مونترال، ۱۹۹۳ تائجون، ۱۹۹۸ بریسبون، ۲۰۰۰ هانوفر، ۲۰۰۵ آیچی، ۲۰۱۰ شانگهای، ۲۰۱۵ میلان و اکسپو منطقه‌ای ۲۰۱۷ در آستانه قزاقستان، رویدادهایی بودند که کشورمان در آنها پاویون اختصاصی داشته است.

اکسپو ۱۸۵۱ میلادی - لندن

ناصرالدین شاه و اکسپو ۱۸۶۷

بازخورد اتفاقات مثبت اکسپو پس از بازگشت تجار به گوش شاه رسیده بود و او پس از شنیدن اخبار مثبت در این زمینه مشتاق شد شخصا از اکسپو بعدی دیدن کند. سال ۱۸۶۷ وی در قالب هیاتی بزرگ راهی پاریس شد تا در اکسپو فرانسه حضور پیدا کند. او البته آنقدر شیفته زرق و برق شهرهای اروپایی شد که تقریبا بخش مهم سفرش به حضور در مراکز دیدنی و تفریحی گذشت. مگر یکی دو روز آخر! در کتاب روزنامه خاطرات ناصرالدین‌شاه در سفر سوم فرنگستان، کتاب دوم، به کوشش محمداسماعیل رضوانی و فاطمه قاضی‌ها، صفحات ۲۳۶ تا ۲۳۸ می‌خوانیم: «صبح از خواب برخاستیم، رخت پوشیدم. امروز روز آخر پاریس است و اوضاع غریبی است؛ از یک طرف بار می‌بندند، از یک طرف متصل برای ما و عزیزالسلطان [ملیجک دوم] عکس و اسباب می‌آورند و می‌خواهند اخذ پول کنند. معرکه اوضاع عجیبی است! سوار کالسکه شده رفتم الیزه برای وداع با کارنو [رئیس‌جمهور فرانسه]. امین‌السلطان و... بودند. دم پله ژنرال Le ruger ایستاده بود، ترار صدراعظم، اسپولر وزیر خارجه بودند. کارنو هم پیدا شد. رفتم بالا قدری نشسته صحبت کردیم. زن کارنو هم آمد، یک مجسمه کوچک کارنو را که در توی جعبه بود کارنو به ما هدیه داد، برگشتیم به منزل. بعد از ساعتی سوار شده با امین‌السلطان و... رفتیم اکسپوزیسیون [نمایشگاه]. با کالسکه داخل شده الی جای متاع خود فرانسه‌ها که در میان مرکز است رفتیم. تمام گردش ما منحصر شد به دیدن صنایع فرانسه. خیلی راه رفتم، پاها خسته شد، جواهری، زرگری طلا و نقره، مطلاکاری، مفضض [آب‌نقره]کاری، چینی‌سازی، بلور، آینه، اسباب‌های دیگر، خیلی تماشا کردیم. بعضی جواهرات را خریدم. به قدر هزار و پانصد تومان جواهر و طلا و بلور خریدم. آن‌قدر چینی‌های خوب و نفیسی بود که اگر دو کرور نقد آدم همراه داشت تماما را می‌داد و جواهر و چیزهای دیگر می‌خرید. وقت هم تنگ بود، چون شش بعدازظهر فورا اکسپوزیسیون [نمایشگاه] بسته می‌شود و مردم باید بروند بیرون، اما بیرون اکسپوزیسیون و برج ایفل الی صبح باز است. خلاصه یک آینه بی‌جیوه در متاع فرانسه بود که هفت ذرع طول داشت، سه ذرع بلکه چهار ذرع بیش‌تر عرض می‌گفتند. اول [نخستین] آینه بزرگی است که الی حال [تاکنون] در دنیا ساخته شده است. کارخانه‌های صنعتی فرانسه از پارچه و بلور، چینی، آهن‌آلات و... و... خیلی ترقی کرده است. امروز البته به قدر سه کرور تومان بیش‌تر جواهر دیدم، همه اعلا مرواریدها، الماس‌های رنگ به رنگ، ده جور رنگ الماس بود که شخص به رنگ آنها واله می‌شد. اما خیلی گران می‌گفت. خلاصه غروبی برگشتم توی اکسپوزیسیون باز سوار کالسکه شدیم. آن‌قدر جمعیت بود که با کمال اشکال سوار کالسکه شدیم و رفتم. یکسر رفتیم خانه نظرآقا، ایلچی ایران، خانه قشنگی داشت، قدری نشسته عصرانه خوردیم، سه چهار پسرهای بزرگ و کوچک دارد، یک دختر کوچک چهارساله بامزه داشت، دختر و اولادش زبان ترکی هم می‌دانند. از آن‌جا برگشتم منزل. شب را، چون بسیار خسته بودم و فردا هم باید برویم به بادن‌باد آلمان به هیچ‌جا نرفتم. امین‌السلطان به رصدخانه پاریس رفته بود با دوربین بزرگ [تلسکوپ] ماه را تماشا کرده بود.»

نام نیک آقای صدراعظم

درطول دهه‌های اخیر فعالان صنعت نمایشگاهی به‌واسطه خدمتی که این شخصیت حدود یک و نیم قرن قبل به صنعت نمایشگاهی کرده، نام سالن‌های نمایشگاهی متعددی را در سراسر استان‌ها به نامش کردند. برای مثال، استان اصفهان که اخیرا صاحب سایتی عظیم و با شکوه شده نخستین سالن نمایشگاهی خود را در این مجموعه به‌نام امیرکبیر نام نهاده است. این مکان در ۳ سالن مجزا با ۷ هزار و ۸۰۰ مترمربع فضای مفید نمایشگاهی تعبیه شده که این رقم دو برابر فضای کنونی نمایشگاه در پل شهرستان اصفهان (محل قبلی قرارگیری سایت نمایشگاهی) است . در استان آذربایجان شرقی نیز از حدود ۱۵ سال قبل یکی از مهم‌ترین و بزرگ‌ترین سالن‌های نمایشگاهی به‌نام صدراعظم نامدار ایرانی شده و خدمات وی را یادآوری می‌کند. این سالن حدود ۱۰ هزار متر مربع فضای نمایشگاهی دارد.

آگهی مناقصه ۳۴-۹۹
آگهی فراخوان تجدید مناقصه عمومی یک مرحله‌ای همزمان با ارزیابی (کیفی) فشرده
نوبت دوم

شرکت ملی پخش فرآورده های نفتی ایران
شرکت ملی پخش فرآورده های نفتی ایران منطقه تهران

دستگاه مناقصه‌گزار، شرکت ملی پخش فرآورده های نفتی منطقه تهران، به نشانی تهران، ابتدای خیابان شریعتی، خیابان سمیه، نرسیده به خیابان بهار جنوبی، پلاک ۴۸، در نظر دارد مناقصه مشروحه ذیل را به شماره ۲۰۰۹۹۰۹۲/۵۰۰۰۰۰۴۳ از طریق سامانه تدارکات الکترونیکی دولت برگزار نماید.

ردیف	عنوان	شرح
۱	موضوع مناقصه	تأمین سرویس ایاب و ذهاب کارکنان انبارهای نفت شمالشرق و شمالغرب
۲	مدت اجرای قرارداد	یکسال شمسی
۳	برآورد پایه	۲۹٬۳۶۴٬۹۱۲٬۰۰۰ ریال بر مبنای تعداد نیمراه
۴	مبلغ تضمین شرکت در فرآیند ارجاع کار	۱٬۴۶۸٬۲۶۵٬۰۰۰ ریال
۵	نوع تضمین	از نوع ضمانتنامه‌ها طبق جدول شماره ۶ ماده ۴ تصویب نامه هیأت وزیران به شماره ۱۲۳۴۰۲ مورخ ۹۴/۰۹/۲۲ ارائه گردد.(در صورت واریز نقدی رسید وجه امور مالی منطقه در پاکت الف ارائه گردد) .(ضمانتنامه پست بانک و ارائه هر گونه چک قابل قبول نمی باشد.)
۶	تاریخ انتشار در سامانه تدارکات الکترونیکی دولت	روز یکشنبه مورخ ۹۹/۱۰/۲۱ ،ساعت ۱۴:۳۰
۷	مهلت دریافت اسناد از سامانه ستاد	تا ساعت۱۴:۳۰ روز شنبه مورخ ۹۹/۱۰/۲۷
۸	تاریخ و محل بازدید	رأس ساعت ۱۰ صبح روز سه‌شنبه مورخ ۹۹/۱۰/۳۰ به آدرس تهران، انتهای بلوارآیت ا... کاشانی، شهر زیبا، انتهای خیابان شهران، انبار نفت شمالغرب رأس ساعت ۱۰ صبح روز چهارشنبه مورخ ۹۹/۱۱/۰۱ به آدرس تهران، میدان سیتی، انتهای بزرگراه ارتش در محل تأسیسات و عملیات انبار نفت شمالشرق
۹	تاریخ و محل جلسه توجیهی	رأس ساعت ۱۰ صبح روز شنبه مورخ ۹۹/۱۱/۰۴ در سالن جلسات شرکت به نشانی مناقصه‌گزار.
۱۰	مهلت زمانی ارسال پیشنهاد	تا ساعت ۱۴:۳۰ روز یکشنبه مورخ ۹۹/۱۱/۱۲
۱۱	محل و نحوه دریافت و تسلیم پیشنهادات، دریافت اسناد مناقصه و فرمهای ارزیابی کیفی و تسلیم پاکات الف (تضمین شرکت در فرآیند ارجاع کار)، ب(اسناد و مدارک مناقصه) ج (پیشنهاد قیمت) و پاکت ارزیابی کیفی	در مهلت مقرر متقاضیان با مراجعه به سایت www.setadiran.ir اسناد را دریافت و پس از بارگذاری کلیه پاکات تکمیل شده در سامانه تدارکات الکترونیک دولت(ستاد) رسید آن را همراه با اصل پاکت " الف" (تضمین شرکت در فرآیند ارجاع کار) بصورت لاک و مهر و امضا شده به دبیرخانه کمیسیون مناقصات شرکت ملی پخش فرآورده‌های نفتی منطقه تهران واقع در تهران، خیابان انقلاب اسلامی، ابتدای خیابان شریعتی، خیابان سمیه، نرسیده به خیابان بهار جنوبی، پلاک ۴۸ ، طبقه چهارم، اتاق ۴۱۰ تحویل نمایند. شرکتهای حاضر در مناقصه باید کلیه اسناد و پاکات تکمیل شده را در مهلت مقرر در سامانه ستاد بارگذاری نمایند. در غیر اینصورت و یا ادعای تحویل اصل مستندات پاکت " الف " صرفا به صورت فیزیکی به دبیرخانه کمیسیون مناقصات، مورد پذیرش نبوده و به صاحدید مناقصه گزار از مناقصه کنار گذاشته میشوند و حق هر گونه اعتراض در مراجع اداری و قضایی را از خود سلب می‌نمایند . تلفن تماس پاسخگویی: ۰۲۱ -۷۷۶۵۴۷۴۸
۱۲	شرایط متقاضیان	۱- دارا بودن و ارائه گواهی تایید صلاحیت معتبر از اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی محل فعالیت در خصوص (۱) خدمات عمومی و (۲) حمل و نقل. ۲- دارا بودن و ارائه گواهینامه صلاحیت ایمنی معتبر از اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی استان محل فعالیت.۳- احراز امتیاز قابل قبول به تشخیص کمیته فنی بازرگانی بر اساس معیارهای ارزیابی توانمندی بهداشتی، ایمنی و زیست محیطی(HSE). ۴- احراز امتیاز قابل قبول(حداقل ۵۰ امتیاز) بر اساس معیارهای ارزیابی کیفی مندرج در اسناد ارزیابی به تشخیص کمیته فنی بازرگانی(معیارهای ارزیابی در اسناد فراخوان تحویل میگردد.)۵- سوابق اجرایی و مالی شرکت کنندگان، از جمله: صورتهای مالی شامل ترازنامه، صورت سود و زیان، صورت گردش وجوه نقد به همراه یادداشتها و توضیحات همراه صورتهای مالی و گزارش حسابرسی صورتهای مالی حداقل برای دو سال اخیر و گردش حساب بانکی به نام شرکت. مفاصا حساب بیمه و ....۶- ارائه تصویر کارت ملی و شناسنامه مدیرعامل و اعضا، هیات مدیره شرکت. تصویر کلیه صفحات اساسنامه شرکت. آگهی تاسیس شرکت . آخرین تغییرات در روزنامه رسمی و کد اقتصادی و شناسه ملی الزامی است. ۷- ارائه گواهی اعضا، محضری شخص و یا اشخاصی که طبق آخرین تغییرات در روزنامه رسمی مجاز به امضا، اسناد تعهد آور شرکت می باشند الزامی است. . مسئولیت صحت مستندات ارائه شده بر عهده متقاضی شرکت در مناقصه بوده و در هر مرحله از مناقصه و فرآیند پس از آن جهت عقد قرارداد ، صحت آنها برای شرکت محرز نگردد. مناقصه و قرارداد ابطال و ضمانت نامه‌های ارائه شده ضبط می گردد.
۱۳	تاریخ گشایش پاکات ارزیابی کیفی	از ساعت ۸:۳۰ صبح روز دوشنبه مورخ ۹۹/۱۱/۱۳
۱۴	تاریخ و مکان گشایش پاکات الف، ب و ج	از ساعت ۹ صبح روز دوشنبه مورخ ۹۹/۱۱/۲۷ در سالن جلسات شرکت به نشانی مناقصه‌گزار.
۱۵	تاریخ اعتبار پیشنهادات	سه ماه بعد از بازگشایی پاکات نرخ.
۱۶	حداقل تعداد مناقصه گران جهت گشایش پاکات	۲ مناقصه‌گر
۱۷	سایر شرایط و زمانبندی ها	وفق اسناد مناقصه و گزیده شرایط اسناد(ضروریست متقاضی کلیه اسناد مناقصه و صورتجلسه توجیهی قبل از پیشنهاد نرخ را دریافت، مطالعه و اطلاعات و مدارک درخواستی را از طریق سامانه ستاد ارائه نماید.)

، پس از انجام ارزیابی کیفی مناقصه‌گران بر اساس معیارهای تعیین شده، نتایج و فهرست مناقصه‌گران مورد تایید برای گشودن پاکات(الف، ب و ج)، اعلام می‌گردد . و سپس از بین آنها پاکات پیشنهاد نرخ شرکت‌کنندگانی که در ارزیابی شکلی مورد تایید واقع گردند گشوده خواهد شد.
ضمناً متن آگهی و اسناد بارگذاری شده در سایتهای https://iets.mporg.ir و https://monaghese.niopdc.ir و http://www.shana.ir صرفا جهت اطلاع و رویت بوده و ضروری است کلیه مراحل برگزاری مناقصه اعم از برداشت اسناد و سایر مراحل در بستر سامانه www.setadiran.ir انجام گردد. بدیهی است بارگذاری(آپلود) و ارسال مدارک مورد نیاز و ارائه پیشنهاد مناقصه‌گران و بازگشایی پاکتها صرفا پس از دریافت(دانلود) اسناد مناقصه از طریق درگاه سامانه تدارکات الکترونیکی دولت(ستاد) به آدرس www.setadiran.ir انجام خواهد شد و ضروری است مناقصه‌گران در صورت عدم عضویت قبلی، مراحل ثبت نام در سایت مذکور و دریافت گواهی دیجیتال الکترونیکی را جهت شرکت در مناقصه محقق سازند. اطلاعات تماس سامانه تدارکات الکترونیکی دولت (ستاد) جهت انجام مراحل عضویت در سامانه : مرکز تماس: ۱۹۳۴ -۰۲۱ دفتر ثبت نام: ۰۲۱ -۸۸۹۶۹۷۳۷ و فاکس: ۰۲۱ -۸۸۹۵۵۹۵۳ . اطلاعات تماس دفاتر ثبت نام سایر استانها در سایت سامانه www.setadiran.ر بخش "ثبت نام / پروفایل تامین کننده/ مناقصه‌گر" موجود است.

شناسه آگهی: ۱۰۷۱۵۵۴ روابط عمومی منطقه تهران

اصلاحیه آگهی مناقصه عمومی

شهرداری قم

پیرو آگهی مناقصه عمومی یک‌مرحله‌ای مورخ ۱۳۹۹/۱۰/۱۷ و ۱۳۹۹/۱۰/۱۸ با عنوان "خرید چهار دستگاه خودروی برقی مسافربر ۱۵ نفره و چهار دستگاه خودروی برقی باری" اعلام می‌گردد مناقصه مذکور فاقد پیش‌پرداخت می‌باشد.

اداره کل ارتباطات و امور بین‌الملل شهرداری قم

روی خط خبر

ثبت نقشه جامع مناطق پنجگانه عملیاتی زاگرس جنوبی

نقشه جامع جغرافیایی مناطق عملیاتی پنجگانه شرکت بهره‌برداری نفت و گاز زاگرس جنوبی در ۳ استان فارس، بوشهر و هرمزگان با تلاش اداره امور حقوقی و پیمان‌ها در سیستم استاندارد بین‌المللی مختصات UTM ثبت می‌شود.

به‌گزارش صمت رئیس اداره امور حقوقی و پیمان‌های این شرکت در تشریح عملکرد یک‌ساله این اداره، گفت: یکی از اقدامات در حال انجام که از سال گذشته آغاز شده؛ تهیه نقشه جامع جغرافیایی مناطق عملیاتی پنجگانه است که در برگیرنده تمامی لایه‌های اطلاعاتی مربوط به اراضی محل استقرار تأسیسات و عبور خطوط لوله شرکت است که ازسوی کارشناسان این اداره در حال انجام است.

امیر شاکری با اشاره به مزیت‌های اجرای این طرح، اظهارکرد: بر این اساس، سامانه‌ای برای مدیریت و واکاوی اطلاعات جغرافیایی خطوط لوله، تأسیسات، املاک کسب شده و حریم‌های آنها، تمامی جاده‌ها و راه‌های دسترسی چاه‌ها و موقعیت چاه‌های گازی در سیستم مختصات UTM ایجاد می‌شود که علاوه بر اطلاعات توصیفی، امکان ارائه نتایج در قالب نقشه، گزارش، جدول و نمودار را نیز دارد.

وی با اشاره به اینکه تمامی اقرارنامه‌های افراد و اطلاعات و مستندات ثبتی حوزه اراضی و حقوقی در این سامانه بارگذاری می‌شود، ادامه داد: بانک اطلاعاتی این سامانه در حوزه فنی نیز شامل مطالعات محیطی، تراکم پوشش گیاهی، جنس زمین، شیب توپوگرافی، شیب لایه‌های زمین، گسل‌ها و... است که در تصمیم‌گیری برای عبور خطوط لوله نفت یا گاز و جانمایی و احداث تأسیسات عمرانی و صنعتی کاربرد فراوان و مؤثری دارد.

شاکری جلوگیری از تعارض و تجاوز به ملک، کاهش اختلافات ملکی و تعیین مساحت دقیق اراضی را از دیگر مزایای ثبت اراضی این شرکت در سامانه UTM عنوان کرد.

شرکت بهره‌برداری نفت و گاز زاگرس جنوبی با مرکزیت شیراز، یکی از شرکت‌های زیرمجموعه شرکت نفت مناطق مرکزی ایران است که ۵ منطقه عملیاتی را در ۳ استان فارس، بوشهر و هرمزگان راهبری می‌کند.

خروج معدنکاران از بن‌بست صادراتی

مقاومت برخی فولادسازان در برابر شفاف‌سازی و آزادسازی قیمت‌ها در زنجیره فولاد در حالی ادامه دارد که قرار است چند روز پیش دومین عرضه کنسانتره سنگ‌آهن هماتیتی در بورس کالا توسط بخش خصوصی انجام شود؛ با این تفاوت که در صورت عدم استقبال تولیدکنندگان فولاد از این محصول، به‌طور حتم راه برای صادرات کنسانتره سنگ‌آهن باز خواهد شد.

به گزارش میمتالز، فولادسازان قصد دارند تا جایی که امکان دارد خوراک خود را با نازل‌ترین قیمت تهیه کرده و محصول تولیدی خود را حتی با قیمتی بالاتر از قیمت‌های جهانی عرضه کنند.

نکته دیگر اینکه فولادسازان ایران به‌جای استفاده از سنگ‌آهن هماتیتی در خط تولید فولاد از سنگ‌آهن مگنتیتی استفاده می‌کنند، در حالی که به‌باور صاحب‌نظران معدنی، سنگ‌آهن هماتیتی از کیفیت بالاتری نسبت به سنگ‌آهن مگنتیتی برخوردار است و قیمت تمام‌شده فولاد را پایین می‌آورد؛ تا جایی که حتی در کشورهایی همچون استرالیا و هندوستان به‌طور کلی برای تولید فولاد از سنگ‌آهن هماتیتی استفاده می‌شود.

اما در ایران این باور به اشتباه جا افتاده که سنگ‌آهن مگنتیتی جای کار بیشتری در تولید فولاد خواهد داشت.

این موضوع نیز یکی از مواردی است که باعث شد نخستین عرضه سنگ‌آهن هماتیتی در بورس کالا با استقبال خریداران روبه‌رو نشود، در حالی که به‌نظر می‌رسد در صورت عدم استقبال مجدد از سوی خریداران، این محصول باکیفیت داخلی با قیمت‌هایی به‌مراتب بالاتر از قیمت پیشنهادی در بورس کالا به‌دست فولادسازان خارجی برسد.

به‌گفته برخی فعالان بازار، پرهیز شرکت‌های فولادی از خرید کنسانتره سنگ‌آهن هماتیتی در بورس کالا این امکان را برای تولیدکنندگان کنسانتره ایجاد می‌کند که از بن‌بست صادراتی خارج شده و محصولات خود را با قیمت‌هایی مناسب به بازار جهانی عرضه کنند.

در سفر معاون اول رئیس‌جمهوری به چابهار تاکید شد

توسعه سواحل مکران در دستور کار دولت

معاون اول رئیس‌جمهوری و هیات همراه بعد ازظهر روز چهارشنبه وارد فرودگاه چابهار- کنارک شدند و مورد استقبال استاندار سیستان وبلوچستان، مدیرعامل منطقه آزاد، نماینده حوزه انتخابیه چابهار در مجلس شورای اسلامی، فرمانداران و مسوولان محلی و قشرهای مختلف مردم قرار گرفتند. اسحاق جهانگیری در سفر ۲ روزه به سیستان و بلوچستان با سفر به منطقه سیستان از طرح ۴۶ هزار هکتاری آبیاری با لوله به دشت سیستان بازدید و در نشست شورای اقتصاد مقاومتی این استان در فرمانداری زابل شرکت کرد.بازدید از پارک علم و فناوری و حاشیه شهر زاهدان و حضور در نشست خیران، معتمدان و تشکل‌ها از دیگر برنامه‌های معاون اول رئیس‌جمهوری در این سفر ۲ روزه بود. وزرای راه و شهرسازی، جهاد کشاورزی و دبیر شورای‌عالی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی کشور در این سفر معاون اول رئیس‌جمهوری را همراهی کردند.

گروه استان‌ها
editor@smtnews.ir

معاون اول رئیس‌جمهوری با اشاره به اینکه توسعه سواحل مکران مدتی است در دستور کار دولت قرار دارد، گفت: دولت تغییراتی را به منظور سرعت گرفتن پروژه‌ها در ستاد و دبیرخانه توسعه سواحل مکران ایجاد کرده است. به‌گزارش ایرنا، اسحاق جهانگیری در بدو ورود به فرودگاه کنارک در جمع خبرنگاران اظهارکرد: سواحل مکران نعمتی بزرگ است که می‌تواند علاوه‌بر توسعه ملی و توسعه سیستان و بلوچستان به توسعه کشورهای منطقه نیز کمک کند.

وی از دریای عمان و سواحل مکران به عنوان یکی از مهم‌ترین ظرفیت‌های سیستان و بلوچستان نام برد.

معاون اول رئیس‌جمهوری سیستان و بلوچستان را از استان‌های پرظرفیت کشور برشمرد و گفت: متاسفانه با وجود ظرفیت‌های متعدد، این استان با موانع زیادی در مسیر توسعه روبه‌روست که باید با سفرهای متعدد مسئولان، این ظرفیت‌ها در جهت پیشرفت و توسعه منطقه استفاده شود. وی با یادآوری اینکه طرح‌ها و کارهای بزرگی در سیستان و بلوچستان در دست اقدام است خاطرنشان کرد: گازرسانی به استان و احداث راه آهن چابهار به زاهدان و ساخت بزرگراه‌های مختلف در دستور کار قرار دارد که امیدوارم شاهد سرعت بخشیدن به روند اجرای این طرح‌ها باشیم.

جهانگیری با اشاره به برنامه‌های سفر ۲ روزه خود به سیستان و بلوچستان افزود: نشست ستاد توسعه سواحل مکران در چابهار برگزار و از پیشرفت طرح‌های توسعه مطلع خواهیم شد.

دستاوردهای ۲ روز سفر

معاون استاندار سیستان وبلوچستان و فرماندار شهرستان ویژه چابهار اظهارکرد: معاون اول رئیس‌جمهوری در سفر ۲ روزه به سیستان و بلوچستان فاز نخست بندر صیادی تنگ را افتتاح و از شهر جدید تیس، مجتمع کشت و صنعت مکران، کارخانه‌های فولاد، شهرک پتروشیمی، حاشیه نشینی و طرح توسعه بندرشهیدبهشتی چابهار بازدید کرد. رحمدل بامری افزود: جهانگیری در سفر به چابهار دستور آغاز عملیات سه پروژه در این بندر را صادر و در نشست توسعه سواحل مکران شرکت کرد.

بنادر عاملی برای توسعه صادرات

امروزه یکی از ابزارهای موثر کشورها به‌ویژه کشورهای در حال توسعه که توسعه صادرات را الگویی در جهت رشد و توسعه اقتصادی خود انتخاب کرده‌اند، تاسیس بنادر است. به‌نحوی که، در فرآیند توسعه اقتصادی و اجتماعی کشورها، همبستگی مستقیمی بین توسعه بنادر و دستیابی به نرخ رشد اقتصادی بالاتر وجود دارد. بنادر ازجمله عوامل تسریع در فرآیند توسعه اقتصاد ملی و منطقه‌ای و یکی از حلقه‌های اصلی حمل‌ونقل دریایی و مبادی ورود و خروج کالا هستند و در سراسر جهان به‌عنوان عاملی راهبردی برای کشورها به شمار می‌آیند. در کشور ما نیز ایجاد بنادر به‌عنوان عاملی برای توسعه صادرات، ایجاد اشتغال و ارتقای جایگاه اقتصادی کشور موردتوجه سیاست‌گذاران بوده است.

> در کشور ما نیز مانند کشورهای در حال توسعه ایجاد بنادر به‌عنوان عاملی برای توسعه صادرات، ایجاد اشتغال و ارتقای جایگاه اقتصادی کشور موردتوجه سیاست‌گذاران بوده است

تنها بندر اقیانوسی کشور

دراین راستا، درحال‌حاضر ۱۳ بندر اصلی در کشور وجود دارد که از جنوب شرقی استان سیستان و بلوچستان در کرانه دریای عمان و اقیانوس هند قرار گرفته است. بندر چابهار به دلیل داشتن ظرفیت و قابلیت‌های بالای ژئوپلتیکی و ژئواکونومیکی بسیار حائز اهمیت بوده و به‌عنوان مهم‌ترین بندر در جنوب شرقی کشور و تنها بندر اقیانوسی کشور شناخته شده است. موقعیت استراتژیک و منحصربه فرد جغرافیایی این بندر که نزدیک‌ترین راه دسترسی کشورهای محصور در خشکی منطقه آسیای میانه به آب‌های آزاد و نزدیک‌ترین بندر اقیانوس هند در مسیرهای منتهی به افغانستان و جنوب‌شرقی اروپاست، اهمیت این بندر را در معادلات بین‌المللی و حمل‌ونقل جهانی دوچندان کرده است.

فرصت‌ها و قابلیت‌های چابهار

به‌نظر می‌رسد، طراحی سیاست‌های داخلی و خارجی کارآمد و مناسب در جنوب‌شرقی کشور برای بهره‌برداری از فرصت‌ها و قابلیت‌های بندر چابهار ضروری است تا بتواند زمینه لازم برای توسعه پایدار را در این منطقه فراهم و ایران را به یکی از کانون‌های سرمایه‌گذاری‌ها و فعالیت‌های اقتصادی و ترانزیتی در منطقه تبدیل کند. اهمیت این موضوع با توجه به حضور رقیب اصلی بندر چابهار یعنی بندر گوادر در جنوب ایالت بلوچستان پاکستان که به سرعت در حال رشد و توسعه است و سرمایه‌گذاری‌های قابل توجهی که از سوی قدرت‌های جهانی مانند چین در این منطقه در حال انجام است دوچندان خواهد بود.

باتوجه به اینکه در سال‌های اخیر بندر گوادر پاکستان در کانون توجهات ملی و بین‌المللی نیز قرار گرفته، بی‌توجهی و عدم تحرک لازم نسبت به توسعه‌یافتگی بندر چابهار و عدم استفاده از قابلیت‌ها و فرصت‌های موجود در این بندر، می‌تواند به از دست رفتن فرصت‌های بالقوه این منطقه و تضعیف موقعیت ژئوپلتیکی بندر چابهار منجر شود. بدیهی است بررسی و شناخت دقیق تغییرات و تحولات بندر چابهار طی سال‌های اخیر موجب می‌شود تا تصمیم‌گیران و برنامه‌ریزان کشور در حوزه حمل‌ونقل دریایی بتوانند به تحلیل شرایط و تدوین برنامه‌های استراتژیک لازم بر مبنای فرصت‌ها و تهدیدهای پیش‌رو بپردازند.

همچنین «سند توسعه منطقه ساحلی مکران» مشتمل بر ۸ ماده که سال گذشته با انجام اصلاحاتی به تصویب شورای‌عالی آمایش سرزمین رسیده بود، پس از طی فرآیند انجام اصلاحات لازم برای اجرای مفاد آن توسط سازمان برنامه و بودجه اواخر شهریور ابلاغ شد. در این سند که سازمان برنامه و بودجه کشور آن را برای همه نهادهای مربوطه از جمله سازمان بنادر و دریانوردی ابلاغ کرده تصریح شده است که منطقه مکران ظرفیت ایجاد انواع صنایع پتروشیمی، فولاد و صنایع بزرگ را دارد و می‌تواند زمینه گسترده تولید و صادرات مجدد را فراهم سازد و توسعه برون‌زا که محتاج تجهیز منابع و سرمایه‌گذاری ملی و بین‌المللی است، عامل مهمی در توسعه منطقه مکران به‌شمار می‌آید و توسعه درون‌زا و برون‌زا به عنوان مکمل یکدیگر می‌تواند توسعه متوازن و پایدار منطقه را رقم بزند. ترویج و تقویت الگوها و فعالیت‌های توسعه‌ای دریامحور مبتنی بر اقتصاد آبی، شکل‌دهی به شبکه‌ها و کریدورهای دریایی ملی و فراملی به مرکزیت مکران و اولویت بخشی به توسعه مبتنی بر بنادر از طریق تعیین عرصه‌های دارای اولویت توسعه بندرگاهی بخشی از سرفصل‌های مهم این سند است.

در این سند همچنین توسعه منطقه ساحلی مکران توسعه‌ای شبه برون‌زاست که تلفیقی از توسعه درون‌زا و برون زا و با پیشرانی توسعه منطقه‌ای برون‌زا است که به همراه توسعه درون‌زای منطبق با ظرفیت‌ها ومزیت‌های منطقه‌ی مکران و اجتماعات محلی و از محل سرریز آن به انجام می‌رسد.

در این سند توسعه همچنین اهداف توسعه فضایی منطقه ساحلی مکران و نیز راهبردهای توسعه این منطقه به صورت دقیق تبیین و ترسیم شده است.

در سند فوق، دستگاه‌های اجرایی مکلف هستند که بر اساس سند توسعه منطقه ساحلی مکران، برنامه‌های جامع و اجرایی دستگاه مربوط را تهیه و پس از هماهنگی با سازمان برنامه و بودجه کشور، از محل اعتبارات بودجه‌های سنواتی نسبت به انجام مطالعات و اجرای پروژه‌های مصوب با اولویت مشارکت عمومی-خصوصی اقدام کنند.

از سال۹۴ و از زمانی که طرح‌های چابهار به عنوان مگاپروژه‌های ملی تعیین شد و در دستور کار و اولویت‌های دولت جای گرفت، به مرور فاز مطالعاتی و شکل‌گیری مبانی فکری طرح توسعه چابهار هم آغاز شد و در میانه سال۹۶ با ریز جزییات تصویب شد.

توسعه محور شرق و تکمیل زنجیره حمل‌و نقل

سواحل مکران در توسعه محور شرق و تکمیل زنجیره حمل‌و نقل اهمیت ویژه‌ای دارد و اتمام فاز نخست طرح توسعه بندر شهید بهشتی و آغاز عملیات فاز دوم و همچنین تامین تجهیزات استراتژیک این بندر از برنامه‌های این سازمان در سال جهش تولید است. طرح توسعه بندر شهید بهشتی چابهار یکی از هشت پروژه مهم در راستای جهش تولید بوده که روند اجرای آن هر دو هفته به دولت گزارش می‌شود. از ۸۳ دستگاه تجهیزات استراتژیک دریایی و بندری پیش‌بینی شده برای کل بنادر، بخش عمده‌ای به این بندر اختصاص می‌یابد.

اقدامات سازمان بنادر و دریانوردی در راستای توسعه سواحل مکران به جز پروژه بزرگ و کلان توسعه بندر چابهار که در فاز اول توسعه (از زیرساخت تا تجهیز)، بیش از یک میلیارد دلار سرمایه‌گذاری شده است به طرح تدقیق مناطق ساحلی استان‌های هرمزگان و سیستان و بلوچستان تسری یافته است. احداث کارخانجات مختلف دریایی و بندری و ساخت بندر بزرگ دیگری در سواحل استان هرمزگان، از دیگر اقدامات در این زمینه محسوب می‌شود که تکمیل‌کننده توسعه مکران خواهدبود.

دامنه پذیرش نامحدود ایده‌ها در ۱۰۰ استارت‌آپ یزد

رویداد سرمایه‌گذاری در یزد به‌زودی آغاز می‌شود

زینب زارع: رئیس پارک علم و فناوری یزد در نشست خبری رویداد بزرگ سرمایه‌گذاری «سکوی پرتاب یزد» گفت: کاروان سرمایه‌گذاری استانی ۱۰۰ استارت‌آپ متشکل از شرکت دانش‌بنیان برکت و صندوق‌های تخصصی سرمایه‌گذاری حوزه نوآوری وابسته به این موسسه و سایر صندوق‌های کشور، بزرگ‌ترین رویداد سرمایه‌گذاری یزد را با عنوان «سکوی پرتاب یزد» برگزار می‌کند.

به گزارش صمت از یزد، محمدمهدی لطفی با بیان اینکه صندوق پژوهش و فناوری استان یزد اجراکننده اصلی این رویداد بوده و پارک علم و فناوری یزد، مجموعه دانشگاه‌ها و نهادهای استانی در این برگزاری صندوق را یاری خواهندکرد، گفت: امیدوارم این رویداد باعث خیر و برکت در استان شده و سرمایه‌گذاری خوبی برای تیم‌های استارت‌آپی استان یزد محقق شود. لطفی از ثبت‌نام بیش از ۱۵۰ تیم در رویداد سکوی پرتاب یزد تا به امروز خبر داد و افزود: پیش‌بینی من این است که با توجه به قابلیت استان یزد و اطلاع‌رسانی مناسب رسانه‌ها این تعداد به بیش از ۱۰۰تیم برسد.

وی هدف از برگزاری این رویداد را توجه ویژه و حمایت از استارت‌آپ‌های موفق استان یزد و ایده‌های نو عنوان کرد و گفت: پیام مجموعه ۱۰۰استارت‌آپ با عنوان سکوی پرتاب یزد این است که هیچ مجموعه‌ای که ایده نوآورانه‌ای دارد نباید به‌دلیل عدم‌تامین مالی رشد نکند.

رئیس پارک علم و فناوری یزد هدف دوم از برگزاری این رویداد را بازگرداندن شور و نشاط به مجموعه استارت‌آپ‌های استان یزد بعد از مشکلات اقتصادی و اجتماعی ناشی از شیوع ویروس کرونا دانست و افزود: یکی دیگر از اهداف برگزاری رویداد سکوی پرتاب یزد این است که حضور و مشارکت متخصصان و داوران فنی کسب و کارهای مختلف از استان

و کشور در طول فرآیند یک ماهه و به‌ویژه در روز رویداد، یک کارگاه آموزشی برای تیم‌های استارت‌آپی استان یزد است که موجب می‌شود حتی در صورت جذب نشدن سرمایه‌گذار، در آینده با تجربه‌های جدید و ایده‌های توسعه‌یافته‌تر و محصول بهتر حاضر شوند.

لطفی دامنه پذیرش ایده‌ها و تیم‌های استارت‌آپی را در رویداد سکوی پرتاب یزد نامحدود دانست و گفت: از ایده‌هایی که یک مجموعه دانشجویی داشته و حتی نمونه محصولی ایجاد نکردند تا شرکت‌های فناور و دانش‌بنیان که سال‌هاست فعالیت داشته و می‌خواهند ایده یا محصول خود را تجاری‌سازی کنند می‌توانند در رویداد بزرگ سکوی پرتاب یزد شرکت کنند. وی با بیان اینکه فراخوان رویداد بزرگ سکوی پرتاب یزد به هیچ مجموعه در استان محدود نشده و به همه مجموعه‌ها ارسال شده، گفت: حتی واحدهای تحقیق و توسعه شرکت‌های صنعتی که می‌خواهند محصول خود را تجاری‌سازی کرده یا با جذب سرمایه‌گذار ریسک سرمایه‌گذاری خود را پایین بیاورند می‌توانند در بزرگ‌ترین رویداد سرمایه‌گذاری استان یزد شرکت کنند.

وی با اشاره به اینکه حضور کاروان استانی ۱۰۰ استارت‌آپ با عنوان سکوی پرتاب یزد، تحرک خوبی در سیستم فناوری و نوآوری استان ایجاد می‌کند، گفت: یزد اکوسیستم بالغی در حوزه نوآوری دارد و ما خیلی امیدواریم که بسیاری از تیم‌های استارت‌آپی بتوانند تایید تیم داوری و مجوز جذب سرمایه را بگیرند.

لطفی با تاکید بر اهمیت طی مسیر تیم‌های استارت‌آپی از زمان ثبت‌نام تا روز برگزاری رویداد سکوی پرتاپ یزد، گفت: توصیه می‌کنم همه تیم‌های شرکت‌کننده در رویداد، از مشاوران و منتورهای مجموعه ۱۰۰ استارت‌آپ، پارک علم و فناوری یزد و دانشگاه‌های استان استفاده کنند. وی افزود: این مسئله باعث می‌شود هم مستندات تیم‌ها کامل و جامع باشد و هم ارائه آنها در روز رویداد به خوبی انجام شود.

لطفی با اشاره به داوران رویداد سکوی پرتاب یزد، گفت: دو گروه داوران در این رویداد حضور خواهند داشت که یکی از آنها داوران تخصصی هر حوزه و گروه دیگر داوران عمومی حوزه کسب و کار هستند. وی تصریح کرد: این داوران که تعداد زیادی از آنها از داخل استان هستند، افرادی شناخته شده در اکوسیستم نوآوری استان بوده و تیم‌های استارت‌آپی یزد اغلب با این افراد آشنا هستند.

گفتنی است، رویداد سکوی پرتاب یزد، اول و دوم بهمن امسال برگزار شده و تیم‌های استارت‌آپی تا ۱۹ بهمن فرصت دارند از طریق سایت ۱۰۰ استارت‌آپ به نشانی www.۱۰۰startups.ir برای حضور در این رویداد ثبت‌نام کنند.

ضرورت توسعه آموزش تخصصی در حوزه قضا

استاندار فارس در دیدار با بهادر جهرمی، رئیس مرکز وکلای کارشناسان رسمی قوه قضاییه گفت: یکی از آسیب‌های موجود تفکیک مراکز کانون وکلا، وکلای دادگستری، کارشناسان دادگستری و کارشناسان مشاور قوه قضاییه از یکدیگر است.

عنایت‌الله رحیمی از به‌روز شدن این مجموعه‌ها از طریق آموزش‌های تخصصی به‌عنوان یک اصل مهم یاد کرد و گفت: هرچند ورود کارشناسان به این حوزه‌ها سخت است اما پس از ورود به این مراکز توجه بیشتری به آموزش احساس می‌شود. با توجه به اینکه سرعت تغییرات فنی در حوزه حقوقی کشور زیاد است، این آموزش‌ها در راستای بروزرسانی الزام‌آور به‌شمار می‌رود. رحیمی با اشاره به حجم گسترده پرونده‌های ورودی به مجموعه قضایی در گذشته که منجر به حضور جمعیت زیادی از متقاضیان به همراه وکلای خود در دادگاه‌ها می‌شد، عنوان‌کرد: استفاده از توان وکلا و کارشناسان دادگستری در قالب هیات‌های داوری و مصالحه می‌تواند در کاهش پرونده قضایی و روان‌سازی اثرگذار باشد.

رحیمی عنوان کرد: کاهش اطاله دادرسی یکی از کارهایی است که مجموعه کارشناسان وکلا دادگستری در مسیر رسیدگی به پرونده انجام می‌دهند. وی با اشاره به ظرفیت استفاده از مجموعه‌های یادشده در بررسی پرونده‌های قضایی گفت: مجموعه نهادهای اجرایی استان با رعایت عدالت می‌توانند پرونده‌های خود را به کانون‌های رسمی دادگستری ارجاع دهند.

وی پیشنهاد تشکیل یک کمیته مشترک بین کانون‌های دادگستری و نظام روانشناسی، پرستاری و سمن‌های تخصصی در حوزه‌های اجتماعی و حقوق شهروندی را مطرح کرد و گفت: تشکیل این کمیته در بعد حقوق شهروندی و آسیب اجتماعی اثرگذار خواهد بود.

ساز مخالف تاریخ در توسعه فولاد

مرضیه احقاقی
editor@smtnews.ir

میرزا محمدتقی‌خان فراهانی مشهور به امیرکبیر، نخستین صدراعظم ایران در زمان ناصرالدین‌شاه قاجار بود. وی در دوران کوتاه ۳ سال و ۳ ماهه صدارت خود توانست برنامه‌های بسیاری را برای پیشرفت کشور پیش ببرد. امیرکبیر پس از آنکه با دسیسه از صدراعظمی برکنار و تبعید شد، در روز ۲۰ دی ۱۲۳۰ به قتل رسید. حال در آستانه شهادت یکی از تاثیرگذارترین افراد در پیشرفت کشور به بررسی نقش افراد پیشکسوت در توسعه ایران پرداخته‌ایم. فولاد به‌عنوان صنعتی مادر نقشی ویژه در توسعه صنعتی و اقتصادی کشور ایفا می‌کند. بدون تردید بررسی جایگاه نخستین افرادی که برای ورود صنعت فولاد به کشور تلاش کرده‌اند، اهمیت ویژه‌ای دارد. از نخستین تلاش‌ها برای تاسیس صنعت فولاد در کشور تا احداث نخستین واحد فولادی کشور بیش از یک قرن زمان صرف شده است. شاید نخستین سابقه فولادی را باید به دوران امیرکبیر و احداث واحد ریخته‌گری نسبت داد. اقداماتی که با برکناری و قتل این صدراعظم نیمه‌تمام ماند. در دوران پهلوی اول نیز تلاش‌هایی برای احداث صنعتی واحد فولادسازی در کشور آغاز و البته جنگ جهانی دوم مانع آنها شد. درنهایت نخستین واحد فولادسازی کشور در سال ۱۳۵۰ و با همکاری روس‌ها در اصفهان آغاز به‌کار کرد. واحدی با عنوان ذوب آهن اصفهان. در طول تمام این سال‌ها مسیر پرفراز و نشیب توسعه فولاد کشور ادامه یافت اما اکنون با تلاش بسیاری از پیشکسوتان ایران در جایگاه دهمین فولادساز بزرگ جهان قرار دارد.

عکس: صمت

امیرعلی شیبانی

محمدرضا امین

حسین محلوجی

علی شکرریز

در گذر تاریخ

محمدحسن عرفانیان از پیشکسوتان صنعت فولاد ایران در گفت‌وگو با صمت و در پاسخ به سوالی مبنی بر تاریخچه پیدایش صنعت فولاد در کشور، گفت: نخستین جرقه‌های ایجاد صنعت فولاد در ایران در دوران صدراعظمی میرزا محمدتقی‌خان فراهانی ملقب به امیرکبیر زده شد. نخستین فعالیت ریخته‌گری ایران در قورخانه‌ای(کارخانه اسلحه‌سازی) که در میدان توپخانه تهران واقع است، به دستور امیرکبیر و به دست حاج‌امین‌الضرب به‌عنوان نخستین صنعتگران کشور انجام شد. هرچند عمر امیرکبیر کوتاه بود و این‌گونه اقدامات توسعه‌ای ادامه نیافتند.

سرنوشت فولاد در گذر از پهلوی

وی افزود: در دوران سلطنت رضاشاه، قراردادی با آلمانی‌ها برای احداث یک واحد فولادی در کرج منعقد شد. اجرای این قرارداد با جنگ جهانی دوم همزمان شد. کشتی که حامل تجهیزات احداث واحد فولاد به کشور بود، غرق و تنها تجهیزات مختصری از این پروژه به کشور وارد شد. در ادامه نیز سلطنت رضا شاه سقوط کرد و این پروژه به‌طور کامل به‌دست فراموشی سپرده شد. عرفانیان افزود: در دوران نخست سلطنت محمدرضا، این دست فعالیت‌های صنعتی به‌دلیل فضای ملتهب کشور و همچنین مخالفت مراجع دینی با حضور طرف‌های خارجی در توسعه صنایع محدود شد. در ادامه با تصویب لوایح انقلاب سفید، صنعتی شدن کشور مورد توجه قرار گرفت. هرچند در آن دوره ارتباط محمدرضا با ایالات متحده و کشورهای اروپایی چندان تعریفی نداشت؛ بنابراین محمدرضا ناچارا قراردادی را با روس‌ها برای ورود صنعت فولاد به کشور منعقد کرد. در این قرارداد مقرر شد ایران گاز به روسیه صادر کند و در مقابل شرکت ذوب آهن اصفهان تاسیس شود. این قرارداد در سال ۱۳۴۵ منعقد شد. ظرفیت فاز نخست این پروژه برابر ۵۰۰ هزار تن برآورد شده بود اما قرار بود طرح‌های تکمیلی اجرایی شود تا بدین‌ترتیب ظرفیت این پروژه تا ۸ میلیون تن افزایش یابد. وی گفت: در سال ۱۳۵۰ نخستین فاز پروژه ذوب آهن اصفهان با ظرفیت ۵۰۰ هزار تن و با فناوری کوره‌بلند آغاز به کار کرد. اما رابطه محمدرضا با روس‌ها چندان دوامی نداشت. در سال ۱۳۵۳ شاهد برگزاری جشن‌های ۲۵۰۰ ساله شاهنشاهی ایران بودیم. در این مراسم، مهمانانی از کشورهای اروپایی و ایالات متحده نیز حضور داشتند که به تقویت رابطه ایران با آن کشورها منجر شد. در چنین شرایطی، رابطه ایران و روسیه به‌شدت محدود و به‌دنبال آن سایر فازهای توسعه‌ای ذوب آهن، اجرایی نشدند. این پیشکسوت صنعت فولاد افزود: در ادامه با مدیریت اوپک ازسوی محمدرضا شاهد رشد نرخ نفت از بشکه‌ای ۳ دلار به ۱۲ دلار بودیم. با رشد درآمدهای نفتی کشور، صنعتی کردن کشور در دستور کار قرار گرفت. ۵ محور برای ورود به دوازده‌های بزرگ تمدن تعریف شدند. این ۵ محور عبارت بودند از فولاد، نفت، پتروشیمی و گاز، صنایع دفاع و برق. مدیران این صنایع از سوی شخص محمدرضا انتخاب و توسعه زیر نظر شخص وی اجرایی می‌شد.

فولاد در گیرودار انقلاب ۵۷

عرفانیان گفت: در ادامه برای توسعه صنعت فولاد، احداث ۵ واحد فولادی در کشور هدف‌گذاری شد. محل احداث این واحدها در خراسان، بندرعباس، اصفهان، آذربایجان و خوزستان تعیین شد. ۳ مورد از ۵ طرح یادشده قبل از سقوط سلطنت به فاز قرارداد رسیدند. قراردادی برای احداث واحد فولادی در بندرعباس با طرف ایتالیایی منعقد و قرارداد ساخت واحد فولاد در اصفهان نیز با انگلیس بسته شد. قرارداد ساخت فولاد در اهواز نیز با شرکت‌های چند ملیتی که عمدتا امریکایی بودند، منعقد شد. عرفانیان افزود: احداث واحد فولاد در اصفهان تنها تا مرحله مطالعاتی پیش رفت. فناوری تولید در این واحد، احیای مستقیم و بر پایه استفاده از گاز تعیین شد؛ بنابراین ۲ شرکت مستقل با عنوان سهامی ذوب آهن و شرکت صنایع فولاد فعالیت در صنعت فولاد کشور را دنبال کردند. محمدرضا امین که سابقا ریاست دانشگاه صنعتی آریامهر (صنعتی شریف کنونی) را بر عهده داشت، مدیریت شرکت صنایع فولاد را بر عهده گرفت. امیرعلی شیبانی نیز مدیریت ذوب آهن اصفهان را در اختیار داشت. با شروع انقلاب ۵۷ ایران، اجرای پروژه‌های یادشده متوقف شد. مدیران این شرکت‌ها در روزهای انقلاب، کشور را ترک کردند؛ بنابراین این پروژه‌ها نیمه‌تمام ماندند.

تاسیس شرکت ملی فولاد

وی خاطرنشان کرد: در دوران سلطنت پهلوی ابتدا قرار بود این پروژه‌ها با هزینه دولت ایران اجرایی شوند اما کسری بودجه کشور در سال ۱۳۵۵ مانع شد. درنتیجه دولت برای تداوم اجرای این پروژه‌ها به دریافت تسهیلات بانکی روی آورد. هرچند انقلاب تغییرات عظیمی در روند اجرای این پروژه‌ها ایجاد کرد. با به ثمر رسیدن انقلاب و با تشکیل شورای انقلاب، قرارداد پروژه فولاد اصفهان با طرف انگلیسی لغو شد. قرارداد پروژه فولاد بندرعباس که با طرف ایتالیایی بود، تثبیت و محل احداث آن به اصفهان منتقل شد. هرچند در همان زمان بحث‌های متعددی بر سر درستی یا نادرستی این انتقال انجام شد که تاکنون نیز ادامه دارد. این پیشکسوت صنعت فولاد افزود: طرح‌های توسعه ذوب آهن اصفهان نیز پس از انقلاب ادامه نیافت. البته نیروهای روسی تا سال ۶۳ برای اداره این واحد همچنان در کارخانه حضور داشتند. از سال ۵۸ برای سازمان‌دهی شرایط، ۲ شرکت ذوب آهن و صنایع ملی فولاد را ادغام کردند و شرکت ملی فولاد را تشکیل دادند. شرکت ملی فولاد زیر نظر وزارت صنایع اقدام به مدیریت این واحدها کرد. هرچند وزارتخانه از پس اداره این صنعت بر نیامد. بنابراین اجرای پروژه‌های یادشده در اهواز و اصفهان تا سال ۱۳۶۰ با انواع مشکلات روبه‌رو بود و در سال ۱۳۶۰ و برای رفع این دست مشکلات وزارت صنایع به ۳ وزارتخانه جدید تبدیل شد. در چنین شرایطی شاهد ایجاد وزارت صنایع، وزارت صنایع سنگین با مدیریت بهزاد نبوی و وزارت معادن و فلزات با وزارت محمود احمدزاده و سپس سیدحسین موسویانی بودیم؛ بنابراین وزارت معادن و فلزات مدیریت صنعت فولاد را بر عهده گرفت.

فولاد مبارکه آغاز به‌کار کرد

عرفانیان در ادامه گفت: اینجانب از بخش خصوصی به همراه حسین محلوجی، علی شکرریز و باقر لنکرانی به‌عنوان نماینده بخش خصوصی برای کمک به وزارت معادن و فلزات دعوت شدیم. در همین حال مقرر شد شرکت فولاد مبارکه راه‌اندازی شود. پروژه‌ای که به من تحویل دادند قرارداد منحل‌شده ساخت صنایع نورد باکو و بندرعباس با همکاری طرف ایتالیایی و مجتمع فولاد بندرعباس تا فولادسازی بود. از ۱۶ آذر سال ۱۳۶۰ به‌عنوان مجری طرح فولاد مبارکه فعالیت خود را آغاز کردم. در چنین شرایطی، ۳ طرح فولادی شامل ذوب آهن، فولاد مبارکه و فولاد اهواز با ۳ روش متفاوت در دست اجرا و تولید بودند.

امانی مدیریت ذوب آهن را بر عهده داشت. ۴۰ هزار نفر در این واحد مشغول فعالیت بودند. ۲۰ هزار نفر به تولید مشغول و ۲۰ هزار نفر برای توسعه این واحد در نظر گرفته شده بودند. هرچند عملا توسعه‌ای انجام نمی‌شد. فولاد اهواز هم پس از خروج کشورهای چند ملیتی از پروژه نیز قرار بود در قالب شرکت تعاونی اجرایی شود. من هم ساخت شرکت فولاد مبارکه را به روش پیمانکاری آغاز کردم. سیاست این بود که سازندگان داخلی را توانمند کنیم. قبل از انقلاب اجرای هیچ پروژه‌ای به شرکت‌های پیمانکار داخلی واگذار نمی‌شد. اما در اجرای پروژه فولاد مبارکه حدود ۲۰۰ شرکت پیمانکار داخلی متعلق به بخش خصوصی حضور داشتند؛ یعنی بستری برای ساختارمندی این شرکت‌ها و انتقال تجربه آنها در پروژه‌های بعدی شکل گرفت. در چنین شرایطی فولاد مبارکه به بستری برای ایده‌پردازی در صنعت فولاد تبدیل شد. این شرکت در ساختاری داخلی و منطبق با شرایط کشور پیش رفت. هرچند اجرای پروژه فولاد اهواز در قالب شرکت‌های تعاونی نیز به‌خوبی ادامه نیافت و در ادامه این واحد نیز از تجربه مبارکه برای ساماندهی فعالیت خود استفاده کرد.

توسعه فولاد ایران

وی در ادامه تاکید کرد: شرکت فولاد مبارکه بر مبنای توانمندی کسب کرده خود از سال ۱۳۶۳ این ادعا را مطرح کرد که می‌تواند پروژه بعدی فولادسازی کشور را خودش احداث کند.

در ادامه ساختاری خصوصی در کنار این مجموعه با کمک کارکنان سازنده فولاد مبارکه و نیروهای پیشکسوت این مجموعه با عنوان توکا شکل گرفت. در دوره ریاست‌جمهوری اکبر هاشمی‌رفسنجانی و در دوره‌ای که حسین محلوجی وزارت معادن و فلزات را بر عهده گرفت، تصمیم گرفته شد واحدهای توسعه‌ای ذوب آهن و اهواز براساس تجربه شرکت فولاد مبارکه بسازد. درنتیجه مدیران فولاد مبارکه به اهواز و ذوب آهن منتقل شدند و مدیریت ساختار آنها را بر عهده گرفتند. کما اینکه این شرکت‌ها نیز توانستند مجموعه‌هایی اقماری را در کنار فعالیت خود تشکیل بدهند و تجربه‌های خود را منتقل کنند. ذوب آهن اصفهان شرکت تکادو را تشکیل داد.

در ادامه فولاد مبارکه توسعه را در شهرهای دیگری مانند بندرعباس، چهارمحال‌وبختیاری و سنگان... ادامه داد. بر همین اساس این شرکت را می‌توان بنیانگذار صنعت فولاد در ایران دانست که مسیر توسعه این صنعت را تسهیل کرد.

محمدحسن عرفانیان

نخستین جرقه‌های ایجاد صنعت فولاد در ایران در دوران امیرکبیر زده شد

راه پر فراز و نشیب توسعه

امیرحسین کاوه از فعالان صنعت فولاد در گفت‌وگو با صمت و درباره تاریخچه تاسیس صنعت فولاد در ایران و پیشکسوتانی که این وظیفه خطیر را بر عهده داشتند، گفت: ذوب آهن اصفهان نخستین واحد فولادی کشور است. ایده اولیه تاسیس نخستین واحد فولادی کشور در سال ۱۳۱۷ همزمان با درخشش نخستین جرقه‌های صنعتی شدن در ایران به ذهن متولیان صنعت وقت کشور خطور کرد. حتی مذاکرات اولیه برای احداث این واحد با کارخانه کروپ آلمان نیز در همان زمان و فعالیت‌هایی نیز در این‌باره انجام شد اما نبود تجهیزات و نیروی متخصص از یک‌سو و سایه جنگ جهانی دوم و پیامدهای آن بر روابط بین‌الملل از سوی دیگر باعث شد تا ایجاد این واحد صنعتی بیش از ۳۰ سال به تعویق بیفتد. در نهایت با درج مناقصه آن در جراید بین‌المللی با پیشنهاد روس‌ها موافقت و در سال ۱۳۴۴ قرارداد ایجاد آن منعقد شد. حدود ۵ سال بعد نیز نخستین واحد فولادی کشور در اصفهان به بهره‌برداری رسید.

پیشکسوتان صنعت فولاد

این فعال صنعت فولاد افزود: راه‌اندازی واحدهای فولادی مشقات بسیار و از جانمایی واحد صنعتی گرفته تا خرید تجهیزات و نصب و بهره‌برداری هر یک دشواری‌های خاص خود را دارد. در این بین، افراد بسیاری برای صنعت فولاد زحمت کشیدند اما در رده نخستین افرادی که در این صنعت در قامت بنیانگذار یا مدیرعامل فعالیت کردند می‌توان از امیرعلی شیبانی نخستین مدیرعامل ذوب آهن اصفهان و همچنین صالحی‌فروز، باقر دزفولی و محمدحسن عرفانیان در جایگاه موسس فولاد مبارکه اصفهان نام برد. به‌طور کلی می‌توان گفت پس از راه‌اندازی ذوب آهن این واحد صنعتی به‌عنوان دانشگاه پرورش نیروهای نخبه صنعت فولاد عمل کرده است. در این بین، ذکر این نکته نیز خالی از لطف به‌نظر نمی‌رسد که شرکت گروه صنعتی سدید در سال ۱۳۴۲ با عنوان کارخانه «ماشین‌سازی فتحی و پسران» تأسیس شد و به‌عنوان یکی از نخستین شرکت‌های فعال در صنعت ماشین‌سازی و پس از آن در صنایع پایین‌دستی فولاد، تولیدات محصولات گوناگونی را در انتهای زنجیره فولاد بر عهده داشت و نقش موثری در این صنعت ایفا کرد. هم‌اکنون نیز با گذشت بیش از ۵۰ سال فعالیت، بخشی از کسب‌وکارهای این شرکت در حوزه صنایع پایین‌دستی فولاد است و با تولید لوله‌های قطور فولادی خطوط انتقال نفت، گاز و آب و اجرای پروژه‌های بزرگ ملی و عمرانی و همچنین ساخت کارخانه‌های تولید فولاد کشور، نقش موثری در صنعت کشور ایفا می‌کند.

توان پیشکسوتان

وی در پاسخ به سوالی مبنی بر اینکه آیا از توان پیشکسوتان صنعت فولاد به‌درستی بهره گرفته شده، گفت: ظرفیت قابل‌توجهی برای تولید فولاد در کشور وجود دارد که ازجمله آنها می‌توان به ذخایر غنی سنگ آهن تا نیروی انسانی و انرژی ارزان اشاره کرد. هرچند این صنعت به‌دلیل جنگ تحمیلی و همچنین تحریم‌ها نتوانسته آن‌طور که باید همگام با جهان پیش برود. گرچه هم‌اکنون نیز به‌عنوان دهمین تولیدکننده فولاد دنیا به‌شمار می‌رویم و برنامه رسیدن به تولید ۵۰ میلیون تن فولاد در افق چشم‌انداز ۱۴۰۴ پیش‌بینی شده است.

وی افزود: به‌دلیل فضای غالب تولید در کشور، آنطور که باید نتوانستیم از قابلیت‌ها و ظرفیت‌های افراد با تجربه و متخصص در این حوزه استفاده کنیم. هر چند در طرح‌های توسعه‌ای، شرکت‌های مطرح این صنعت از نظرات و مشاوره‌های این عزیزان کم‌وبیش استفاده شده است اما این امکان همواره وجود دارد تا تجربیات پیشکسوتان در قالب ایده‌های خلاقانه جدید در بخش‌های گوناگون فرآیندهای تولیدی به‌کار گرفته شود.

کاوه گفت: نیروی انسانی والاترین سرمایه در هر سازمان و بنگاه اقتصادی است که از زمان آغاز فعالیت تا زمان بازنشستگی ضمن کسب تجارب مختلف می‌تواند سرمنشأ بسیاری از تحولات در حوزه‌های صنعتی مرتبط باشند. در این میان، به‌طور قطع پیشینه فعالیتی که این افراد در صنعت سپری کرده‌اند می‌تواند به‌عنوان سنگ زیر بنایی برای بسیاری از صنایع زیرمجموعه فولاد استفاده شود. همانطور که می‌دانید صنعت فولاد به‌عنوان مادر صنایع شناخته می‌شود و تجربه‌ای که متخصصان در این صنعت کسب می‌کنند می‌تواند در این حوزه‌ها به‌کار گرفته شود. البته خوشبختانه بخش خصوصی کشور با درک عمیق از این موضوع از تجارب و ظرفیت‌های افراد با تجربه در صنعت فولاد بهره می‌گیرد.

این فعال صنعتی در پایان گفت: ضمن احترام و نیز بهره‌مندی از تجارب افراد پیشکسوت در قامت مشاور، بایستی به نیروی جوان نیز فرصت کسب دانش و خدمت را داد. کما اینکه طبق مقررات موجود منع بکارگیری بازنشستگان به‌عنوان نیروی رسمی در کشور تقریبا اجرایی شده است اما می‌توان با استفاده از تجارب پیشکسوت‌ها به‌عنوان مشاور در عرصه‌های مختلف، فرصتی برای حضور نیروی جوان و خلاق نیز فراهم آورده و اشتغالزایی مناسبی نیز از طریق جایگزینی به سبک شایسته‌سالاری انجام شود. در واقع رشد و تعالی بنگاه‌های اقتصادی در گرو بهره‌گیری مناسبی از ترکیب نیروی‌های خلاق و جوان و بهره‌مندی از تجارب پیشکسوتان است.

سخن پایانی

مسیر احداث واحد تولید فولاد و تلاش برای صنعتی شدن، پر فراز و نشیب بوده است. جنگ جهانی، انقلاب، جنگ ۸ ساله ایران و عراق و تحریم‌های طولانی‌مدت جهانی، مسیر توسعه این صنعت را بارها تحت‌تاثیر قرار داده است. با این وجود، شاهد درخشش این صنعت در کشور و حتی در عرصه بین‌المللی هستیم. بدون تردید بخش قابل‌توجهی از این درخشش در سایه توانمندی و تلاش پیشکسوتان حاصل شده است.

امیرحسین کاوه

ایده اولیه تاسیس نخستین واحد فولادی کشور در سال ۱۳۱۷ به ذهن متولیان وقت صنعت کشور خطور کرد

یادداشت

تولید فلز روی با همت صنعتگران

محمد حیدرزاده
فعال صنعت سرب و روی

ایران از ذخایر غنی سرب و روی برخوردار است. سال ۱۳۶۳ با هدف بهره‌گیری از این ذخایر، مجموعه‌ای با عنوان شرکت ملی سرب و روی ایران تحت‌نظر دولت تاسیس شد.

احداث واحدی برای تولید روی و سرب فلزی در دستور کار این شرکت قرار گرفت. البته با توجه به کاربرد سرب در صنایع نظامی، احداث واحد تولیدی این فلز در اولویت بود؛ درنتیجه دولت در مشارکت با شرکتی سوئدی اقدام به تاسیس این واحد کرد. دباغی، قاسم‌لو و مقدم را باید از پیشکسوتان این صنعت دانست.

در مقابل طرح احداث واحد روی تنها روی کاغذ باقی ماند، البته مطالعاتی انجام شد اما در نهایت عملیاتی نشد. مشکلات مالی کشور پس از جنگ را باید علت اصلی اجرایی نشدن این پروژه دانست. به‌علاوه آنکه در آن شرایط اغلب کشورها به‌آسانی حاضر به فروش تجهیزات و خط تولید به ایران نبودند.

کشور ما نیز از پس تامین هزینه برای احداث واحد روی برنمی‌آمد؛ بنابراین تصمیم گرفتند احداث واحد روی را به نیروهای داخلی بسپارند و تولید این فلز را با آزمایش و خطا دنبال کنند. در ادامه و در سال ۱۳۷۱ اقداماتی برای احداث واحد روی در ۲ نقطه از کشور اجرایی شد. نخست کارخانه کالسیمین در منطقه دندی زنجان احداث شد. من و کیایی و شرکت کاهنربا در روند احداث واحد پایلوت روی مشارکت داشتیم. این اقدامات به تولید نیمه‌صنعتی آزمایشی روی منجر شد. بعد از آن طی ۲ سال و با همکاری شرکت کاهنربا واحدی با ظرفیت تولید ۷ هزار تن روی، احداث شد. به موازات این اقدام در سال‌های آغازین دهه ۷۰ شرکتی با عنوان فرآوری مواد معدنی ایران با حمایت کلاهدوز معاونت وزارت صنایع و معادن در زنجان تاسیس شد.

در ادامه با توجه به ذخایر غنی معدنی روی در زنجان بخش خصوصی نیز به این قضیه ورود کرد و اقدام به سرمایه‌گذاری برای احداث واحدهای روی کرد. یوسف مرادلو را باید در رده نخستین فعالان بخش خصوصی دانست که به این حوزه ورود پیدا کرد. پس از آن واحدهای متعددی برای تولید این فلز در زنجان احداث شدند.

گفتنی است همزمان با احداث شرکت کالسیمین، واحد روی دیگری با همکاری شرکت NFC چین در بافق یزد با عنوان ذوب و روی بافق در سال ۷۵ احداث شد.

در ادامه ضروری است از مرتضی رستگار به‌عنوان یکی از پیشکسوتان این صنعت نام برد. وی معدن انگوران و کارخانه تغلیظ انگوران را راه‌اندازی کرد.

بهره‌برداری از این ذخیره معدنی پایه بهره گرفتن از ذخایر سرب و روی کشور و توسعه این صنعت بود.

در ادامه باید خاطرنشان کرد که با توجه به مسیر تولید روی در کشور، پیشکسوتان این صنعت متحمل هزینه‌های بسیاری شدند، چراکه هیچ تجربه، دانش فنی و فناوری نداشتیم. تولید فلز روی بارها با چالش‌های اساسی روبه‌رو شد.

در همین حال، کیفیت و راندمان تولید پایین بود. اما در طول این سال‌ها توانستیم فرآیندها را بهبود ببخشیم. با توجه به همین تلاش‌ها شاهدیم که بسیاری از تجهیزات مورد نیاز این صنعت در داخل کشور ساخته می‌شود و قطعات و ملزومات آن ایرانی شده‌اند.

هرچند باید اقرار کرد ما نباید به‌دنبال اختراع چرخ باشیم. تولید روی در کشورهای توسعه‌یافته به مراتب قدمت طولانی داشت. مراحل متعددی برای توسعه آن طی شده بود؛ بنابراین منطقی‌ترین روش این بود که فناوری کاملی از این صنعت خریداری و سیاست‌گذاری درستی برای احداث این صنایع انجام می‌شد.

درحال‌حاضر یکی از اشکالاتی که به این صنعت وارد است؛ این است که ظرفیت تولید در این صنعت بسیار خرد شده است. کما اینکه درحال‌حاضر بیش از ۸۰ واحد کوچک در کشور به تولید روی مشغول هستند. بسیاری از این واحدها با چالش‌های جدی در مسیر فعالیت خود روبه‌رو هستند.

در همین حال تولید روی در قالب یک زنجیره کامل مورد توجه سیاست‌گذاران قرار نگرفته است.

شاید اگر برای ورود فناوری و دانش فنی این صنعت هزینه کافی می‌شد درحال‌حاضر، صنعت سرب‌وروی استاندارد و پاکی را در اختیار داشتیم.

یادداشت

برنامه و آموزش کلید موفقیت

سید محمد عباس زادگان

سید محمد عباس‌زادگان را بیشتر با نام بیمه می‌شناسند. وی که مدیرعاملی بیمه ایران را در کارنامه کاری خود دارد، پیش از آن در بنیاد مستضعفان و گمرک ایران نیز فعالیت‌های قابل توجهی داشته است. او در سال ۱۳۸۱ از سوی رئیس جمهوری وقت، به‌عنوان مدیر نمونه ملی برگزیده شد. در ادامه یادداشت این مدیر باسابقه صنعت بیمه درباره فعالیت‌های مدیریتی‌اش را می‌خوانید:

من در شرکت دولتی بیمه ایران و بیمه‌های نوین و تجارت نو سمت مدیرعاملی را برعهده داشته‌ام. در تمام دوران مدیریتی خود، تلاش‌هایم را معطوف به مواردی کردم که بتوانند نتایج ماندگار و مثبتی را برای صنعت بیمه در پی داشته باشند. به‌اعتقاد من مسئله برنامه‌وبودجه یکی از مهم‌ترین مواردی است که باید در صنعت بیمه به آن توجه ویژه‌ای داشت. من نیز تلاش خود را برای پرداختن به این مهم به‌کار بستم تا با تدوین برنامه‌وبودجه گامی مثبت و رو به جلو در حوزه بیمه بردارم، چراکه شفافیت و قابلیت ارزیابی کمی این تلاش‌ها با حرکت به این سو امکان‌پذیر است و می‌تواند کاری ماندگار باشد. گام بعدی که در راستای توسعه صنعت بیمه برداشتم، آموزش گسترده کارکنان این حوزه بود. به‌باور من کلید توسعه ملی و سازمانی در دست نیروی انسانی ماهر و کارآمد است. این مسئله در افکار و نظریات پژوهشگران بزرگی چون شولتز (برنده جایزه نوبل اقتصاد) و شومپیتر (صاحب نظریه کارآفرینی) نیز به‌وضوح دیده می‌شود و این پژوهشگران برجسته دنیا نیز بر اهمیت آموزش اصولی با هدف توسعه تاکید دارند. تجربه من در این زمینه ثابت کرده که نیروی آموزش‌دیده و ماهر در صنعت بیمه می‌تواند موجبات تحول را فراهم آورد؛ از همین رو است که باور دارم استفاده از منابع در راستای آموزش نیروها، یک نوع سرمایه‌گذاری پربازده است و نمی‌توان نام آن را هزینه گذاشت. این آموزش‌ها شامل تغییر دیدگاه‌های سنتی به نگرش علمی و مدرن می‌شود که ثمره آن نیز فراگیری مهارت‌های اساسی و بالاخره دانش‌افزایی است که من نیز در دوران مدیریت خود موفقیت به تحصیل این نتایج در مجموعه‌های سازمانی تحت مدیریت خود شدم. همین تلاش‌ها باعث شده تعداد زیادی از مدیران فعلی فعال در صنعت بیمه (از جمله مدیران عامل)، حاصل آموزش‌هایی باشند که در آن دوره به کارکنان داده می‌شد.

یادداشت

ابتهاج؛ میهن‌پرستی در زمانه سلطه بیگانگان

حسین راغفر- اقتصاددان: بررسی تاریخ تصمیم‌گیران اقتصادی در ایران، از وجود بزرگانی خبر می‌دهد که هر یک به فراخور زمان خود در پیشرفت کشور نقش داشتند. با این همه در میان تمام این چهره‌ها ابوالحسن ابتهاج از مهم‌ترین شخصیت‌ها است. او نخستین کسی است که در زمانه دشوار دوره رضا شاه به اهمیت مسئله برنامه‌ریزی برای اقتصاد کشور پی برد. او در ابتدای فعالیتش به استخدام بانک شاهی وابسته به انگلستان درمی‌آمد. پس از مدتی از این بانک خارج می‌شود و ریاست بانک رهنی و سپس بانک ملی ایران را برعهده می‌گیرد.

اقدامات او در دوره ریاستش بر بانک ملی سبب می‌شود انحصار انتشار اسکناس از دست بانک شاهی در آید و بانک ملی آن را برعهده گیرد و در ادامه توجیه اقتصادی فعالیت بانک شاهی در انگلیس تضعیف می‌شود و این بانک از کشور می‌رود. انتشار اسکناس که برعهده بانک ملی وقت بود در عمل سبب شده بود این بانک در نقش بانک مرکزی و ابتهاج در نقش رئیس کل بانک مرکزی عمل کند.

ابتهاج در دوره فعالیتش در بانک مرکزی تمرکز خود را معطوف به اجرای سیاست‌های عمرانی و توسعه زیرساخت کشور کرد. این در حالی بود که در آن زمان بیشتر تصمیم‌گیران کشور از دربار تا وزارتخانه‌ها در هماهنگی کامل با سفارتخانه‌های خارجی بودند و منافع ملی پایمال می‌شد.

وی در فضای پرتنش پهلوی اول و دوران ابتدایی حکومت محمدرضا شاه دست به اقدامات زیربنایی کشور زد؛ حال آن‌که هرج‌ومرج‌هایی در ایران حاکم بود. علاوه بر این او تنها ایرانی بود که در اجلاس ۱۹۴۴ که به تشکیل بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول منجر شد شرکت کرد. به هر روی در نهایت توطئه‌ها علیه ابتهاج کارساز شد و او را از بانک ملی کنار گذاشتند و مدتی سفیر ایران در فرانسه بود. پس از بازگشت به کشور در سال ۱۳۳۴ به ریاست سازمان برنامه رسید و به تدوین و تصویب برنامه دوم توسعه کشور دست زد که از جمله برنامه‌های بسیار موفق اقتصادی بود. فشارها دوباره او را بیکار کرد. او پس از مدتی به مشاورت صندوق بین‌المللی پول می‌رسد. ابتهاج سخنرانی با عنوان نقش استبداد در عقب نگه داشتن کشورهای پیرامونی در خارج از کشور داشت که همین سبب شد بعد از بازگشت به ایران به جرم سمپاشی علیه حکومت پهلوی به زندان محکوم شود. تمایز ابتهاج با دیگران در باور وی به توسعه ملی و ایستادگی بر سر منافع ملی بود؛ آن‌هم در زمانه‌ای که بیگانگان در ایران هر چه می‌خواستند می‌کردند و بیشتر افراد منافع فردی خود را بر منافع مردم ارجح می‌دانستند.

گفته می‌شود علیرضا پهلوی، برادر محمدرضا شاه بدهی هنگفتی به بانک ملی داشت و حاضر به تسویه آن نبود، به همین دلیل مرحوم ابتهاج در مقام رئیس کل بانک ملی به او نامه‌ای می‌نویسد و می‌خواهد هر چه سریع‌تر نسبت به تسویه مطالبات بانک اقدام کند. علیرضا پهلوی این نامه را بی‌پاسخ می‌گذارد و همین باعث می‌شود ابتهاج این بار نامه‌ای تندتر بنویسد و تاکید کند اگر نسبت به پرداخت بدهی اقدام نشود، بانک ملی خانه علیرضا پهلوی را که وثیقه بانک بوده به مصادره خواهد گذاشت. از این ماجرا مدتی می‌گذرد تا محمدرضا شاه در جایی با ابتهاج روبه‌رو می‌شود و از او سوال می‌کند که واقعا او به برادرش چنین نامه تند و تیزی نوشته است؟

ابتهاج پاسخ می‌دهد: بله. شاه می‌پرسد: واقعا قصد داری خانه او را مصادره کنی و دوباره ابتهاج پاسخ مثبت می‌دهد: بله.

شاه از او می‌پرسد: چه کسی می‌تواند خانه علیرضا را بخرد؟ ابتهاج هم می‌گوید: وقتی خانه را مصادره کنیم زمین را قطعه قطعه کرده و بعد به فروش می‌رسانیم و بعد برای شاه جوان توضیح می‌دهد چرا باید چنین سخت‌گیری اعمال شود و منافع مردم چگونه در این کوتاهی‌ها پایمال می‌شود.

اطرافیان ابتهاج بارها نسبت به توطئه قدرتمندان علیه او هشدار می‌دهند اما برای او منافع ملی در اولویت بود و به چنین توصیه‌هایی توجه نمی‌کرد، به همین دلیل باوجود توانایی‌های فراوان بارها از کار برکنار می‌شود. توانایی در مذاکرات و آشنایی با جزئیات مسائل هم از دیگر ویژگی‌های ابتهاج بود که سبب می‌شد در مذاکرات بین‌المللی که حاضر می‌شود منافع ملی ایران در اولویت قرار گیرد، به همین دلیل مزدوران و عوامل بیگانگان از او کینه‌ای سخت به دل داشتند.

پاکدستی او به‌حدی بود که گرچه سمت‌های مهمی را در زندگی خود به‌دست آورد اما تمکن مالی عجیب و غریبی نداشت و در تمام مدت فعالیتش از فساد دوری جست. مادامی که ابتهاج بر مسند قدرت بود نسبت به زیاده‌خواهی‌های افراد پرنفوذ پایداری می‌کرد و هیچ گاه حاضر نشد خود را تسلیم خواسته‌های خائنانه افراد پرنفوذ یا خارجی کند. اینها همه در دوره‌ای بود که کشور درگیر هرج‌ومرج بود و وطن‌فروشان سمت‌های اداری کشور را در دست داشتند. شرایط سیاسی حاکم در دوره ابتهاج از اهمیت دوچندان فعالیت‌های صادقانه او خبر می‌دهد. ابتهاج بارها در مقابل خواسته‌های دیگران شانه بالا انداخت و تاکید کرده بود حاضر به خیانت نیست و اگر از نحوه پیشبرد امور ازسوی او راضی نیستند، او ترجیح می‌دهد اخراج شود تا در سمتش باقی بماند.

بانک جهانی از بهبود وضعیت اقتصاد ایران خبر داد

در گزارش بانک جهانی، رشد اقتصادی ایران نسبت به برآورد قبلی بهبود یافته است.

به گزارش ایسنا، بانک جهانی با انتشار گزارشی به بررسی چشم انداز اقتصادی جهان در سال ۲۰۲۱ و برآورد وضعیت اقتصادی در سال گذشته پرداخت.

پایان رکود اقتصادی ایران

اقتصاد ایران در سه سال گذشته همواره رشد منفی داشته است اما حتی با وجود کارزار فشار حداکثری دولت ترامپ و شیوع بالای کرونا در ایران که آن را به اصلی‌ترین کانون درگیر با کووید-۱۹ در منطقه خاورمیانه تبدیل کرده است، رشد اقتصادی منفی، طبق پیش‌بینی بانک جهانی پس از سه سال به پایان خواهد رسید و برای سال ۲۰۲۱ و ۲۰۲۲، رشد اقتصادی ایران به ترتیب ۱.۵ و ۱.۷ درصد پیش بینی شده است.

در سال ۲۰۱۸ و ۲۰۱۹ رشد اقتصادی ایران به ترتیب منفی ۶ و ۶.۸ درصد بود.

عملکرد بهتر از حد انتظار در سال ۲۰۲۰

طبق برآورد اولیه بانک جهانی، در سال ۲۰۲۰ رشد اقتصادی ایران منفی ۳.۷ درصد بوده است که این رشد نسبت به برآورد قبلی این نهاد ۱.۶ درصد بهتر بوده است. برای مقایسه، متوسط رشد اقتصادی جهان در این سال منفی ۴.۳ درصد و برای اقتصادهای پیشرفته به طور متوسط منفی ۵.۴ درصد بوده است.

این اتفاق در حالی رخ می دهد که به گفته بانک جهانی، کرونا اقتصادهای منطقه خاورمیانه و شمال افریقا را به طور متوسط ۵ درصد کوچک کرد و ایران اولین کشور منطقه بود که با موج همه‌گیری مواجه شد.

در نتیجه شیوع کرونا بسیاری از کسب و کارها تعطیل یا با ظرفیت بسیار کمی به فعالیت مشغول شدند و کاهش شدید قیمت نفت در بازارهای جهانی نیز آسیب زیادی به درآمدهای ارزی کشورهای منطقه زد.

رشد اقتصادی از سر گرفته می شود

بانک جهانی در بخش دیگری از گزارش خود در خصوص ایران اعلام کرده است: انتظار می رود که روند رشد (مثبت) اقتصادی با احیای تقاضای مصرفی خانوارها و رشد بخش گردشگری از سر گرفته شود.

این نهاد همچنین بر ضرورت سرمایه گذاری بیشتر در زیرساخت‌ها برای دستیابی به رشد بلندمدت تاکید کرده است.

تعهد گروه مدیریت استان در حمایت و دفاع از جایگاه فولاد خوزستان در کشور

استاندار خوزستان، گروه مدیریت استان را در حمایت و دفاع از جایگاه فولاد خوزستان در کشور و توسعه این هلدینگ متعهد دانست.

به گزارش صمت به نقل از روابط عمومی فولاد خوزستان، غلامرضا شریعتی استاندار خوزستان و هیات همراه روز یکشنبه ۱۴ دی ماه ۱۳۹۹ با استقبال علی قلعه نوی مدیرعامل فولاد خوزستان و رضا طاهری رئیس هیات‌مدیره از سایت فولادسازی و پروژه مگا مدول آهن اسفنجی (زمزم ۳) شرکت فولاد خوزستان بازدید میدانی کردند.

استاندار خوزستان در این دیدار اظهار داشت: شرکت فولاد خوزستان نسبت به برخی شرکت‌های فولادی، از قدمت و وسعت بیشتری برخوردار است. حمایت‌های این شرکت به عنوان صنعت مادر در قبال شرکت‌های گروه ملی صنعتی فولاد و فولاد کاویان و سرمایه گذاری در احداث و راه‌اندازی فولاد اکسین بر کسی پوشیده نیست.

شریعتی گفت: فولاد خوزستان با وجود نزدیکی به آب‌های آزاد، بندر، خطوط ریلی و ظرفیت تولید ۱۳ هزار مگاوات برق در استان برای تکمیل زنجیره ارزش خود، با موانع زیادی دست و پنجه نرم کرد تا به این مهم دست یافت.

وی با تاکید بر حساسیت مسئولان فولاد خوزستان نسبت به تثبیت جایگاه این شرکت در کشور گفت: ما از مسئولان فولاد خوزستان خواستاریم که با ارائه طرح‌های توسعه‌ای و استقامت در برابر مشکلات، سعی در اشتغال‌زایی بیشتر در سطح استان نمایند.

سود و منفعت تولید، حقوق سهامدار است اما توسعه سرمایه گذاری باید در استان انجام شود که در نهایت سود آن نیز به سهامدار باز گردد. با توسعه فولاد خوزستان زمینه اشتغال بیشتری برای جوانان استان فراهم می‌شود.

استاندار خوزستان در پایان سخنان خود از تلاش‌های بی‌وقفه مدیریت فولاد خوزستان در توسعه اقتصادی استان، اشتغال‌زایی و مسئولیت‌های اجتماعی تشکر نمود و ابراز امیدواری کرد که این صنعت مادر در استان با کمک تمامی سازمان‌های دست‌اندرکار، قدرت رقابت با شرکت‌های رقیب را داشته و گامی رو به جلو در تحقق پیشرفت استان خوزستان برداشته شود.

رضا طاهری رئیس هیات‌مدیره شرکت فولاد خوزستان در این نشست گفت: برنامه راه‌اندازی خط تولید مگامدول آهن اسفنجی (زمزم۳) برای سال ۱۴۰۱ پیش بینی شده، که با تلاش مدیرعامل فولاد خوزستان قرار است، پیش از زمان‌بندی یادشده به بهره‌برداری برسد. با توجه به مشکلاتی که بر سر راه این پروژه قرار گرفته نیاز به حمایت تمامی مسئولان استانی است.

طاهری ادامه داد: اولویت فولاد خوزستان در تامین نیاز شرکت‌های داخلی است. در همین راستا فولاد خوزستان بیش از ۷۰ درصد از تولیدات خود را به بخش داخلی و ۳۰ درصد آن را صادر کرده است.

گزارش خبرنگار ما حاکی است، در این نشست مهران عباس‌زاده معاون منابع انسانی و امور اجتماعی، میثم شهنیانی معاون برنامه‌ریزی و توسعه و سعید قاسم‌زاده مدیرعامل شرکت صنعت فولاد شادگان توضیحاتی در خصوص عملکرد گروه فولاد خوزستان در زمینه‌های مختلف ارائه کردند.

آگهی مزایده اموال غیرمنقول پرونده اجرائی کلاسه ۹۹۰۱۸۲۲

به موجب پرونده اجرائی کلاسه فوق سه‌دانگ مشاع از شش‌دانگ یک‌دستگاه آپارتمان به شماره ۳۹۴۸۹ فرعی از ۱۷۰ اصلی مفروز و مجزا شده از ۱۹۶۷ فرعی از اصلی مذکور قطعه ۴ واقع در بخش ۰۰ ناحیه ۰۴ حوزه ثبت ملک کرج- ناحیه سه استان البرز به مساحت ۱۱۶/۴۸ مترمربع واقع در طبقه اول شمال شرقی که ۴/۸۸ مترمربع آن بالکن مسقف است، حدود اربعه؛ شمالا: در ۱۰ قسمت که قسمت پنجم به صورت قوس و بقیه قسمت‌ها به صورت شکسته می‌باشد دیوار و پنجره و لبه بالکن مسقف است به فضای باز مشاعی محوطه و فضای خیابان ۱۴ متری اصلاحی. شرقا: در ۱۰ قسمت که قسمت اول و هفتم به صورت شکسته است و قسمت دوم به صورت قوس و قسمت چهارم و ششم شمالی و قسمت نهم جنوبی است دیواریست مشترک که با واحد شماره ۵ جنوبا: اول درب و دیواریست به راه‌پله و آسانسور دوم در ۴ قسمت که قسمت اول و سوم غربی است دیواریست مشترک با واحد شماره ۹ سوم در دو قسمت که قسمت اول غربی است لبه بالکن مسقف و دیوار و پنجره است به نورگیر غربا: دیواریست به درز انقطاع که ماورای آن قطعه ۱۳ تفکیکی است.

مشخصات منضمات ملک: ۳۳ زیرزمین به مساحت ۲،۹۲ به حدود اربعه؛ شمالا: دیواریست مشترک با انباری شماره ۳۴ شرقا: درب و دیواریست به پیلوت مشاعی جنوبا: دیواریست به قطعات ۳۵ و ۳۶ تفکیکی غربا: دیواریست به قطعه ۱۳ و پارکینگ ۳۳ زیرزمین به مساحت ۱۱ به حدود اربعه؛ شمالا: خط مستقیم و مفروض است به پارکینگ ۳۴ شرقا: خط مستقیم و مفروض است به پیلوت مشاعی جنوبا: خط مستقیم و مفروض است به پیلوت مشاعی غربا: خط مستقیم و مفروض است به پیلوت مشاعی که سه دانگ مشاع از ششدانگ پلاک ثبتی فوق به مالکیت مرحوم ابوالقاسم سلیمانی جمال به طرفیت ورثه حین‌الفوت (صبا و سارا سلیمانی‌جمال) موضوع سند مالکیت اصلی به شماره چاپی ۶۲۷۵۱۶ که در صفحه ۳۰۰ دفتر املاک جلد ۳ ذیل شماره ۲۵۶ و شماره دفتر الکترونیکی ۱۳۹۴۲۰۳۳۱۰۱۱۰۴۰۷۴۲ ثبت گردیده است و مقرر گردید سه‌دانگ مشاع از ششدانگ پلاک فوق که در قبال سند نکاحیه شماره ۱۸۵۰ در قبال صداقیه خانم مریم نظری از طریق مزایده به فروش می‌رسد.

محل وقوع ملک: کرج مهرشهر ابتدای بلوار ارم ساختمان بانک مسکن ط ۱ واحد ۲

توصیف اجمالی ملک: آپارتمان مورد نظر در یک مجتمع تجاری مسکونی با اسکلت فلزی و نمای بیرونی سیمانی و پنجره‌های فلزی در طبقه اول سمت شمال شرقی است که دارای دو طبقه زیرزمین به عنوان پارکینگ و انباری، همکف به صورت تجاری و شش طبقه مسکونی بر روی آن می‌باشد و واحد مورد ارزیابی دارای سه خواب، هال و پذیرایی، کف سرامیک و آشپزخانه این بدون کابینت سرویس بهداشتی و حمام آب و گاز مشترک با واحدهای مسکونی و برق جداگانه می‌باشد و آپارتمان مورد نظر خالی از سکنه و در اختیار مریم نظری مالک سه‌دانگ دیگر می‌باشد که سه‌دانگ مشاع از ششدانگ پلاک مذکور متعلق به ابوالقاسم سلیمانی به مبلغ ۶،۲۵۰،۰۰۰،۰۰۰ ریال ارزیابی شده و پلاک فوق از ساعت ۹ الی ۱۲ چهارشنبه ۱۳۹۹/۱۱/۰۱ در اداره اجرای ثبت اسناد و املاک استان البرز واقع در آزادگان روبروی اداره تامین اجتماعی اداره کل ثبت استان البرز اداره اجرای اسناد رسمی کرج از طریق مزایده به فروش می‌رسد. مزایده از مبلغ ۶،۲۵۰،۰۰۰،۰۰۰ ریال سه‌دانگ مشاع از ششدانگ پلاک مذکور شروع و به بالاترین قیمت پیشنهادی نقدا فروخته می‌شود. لازم به ذکر است پرداخت بدهی‌های مربوط به آب، برق، گاز اعم از حق انشعاب و یا حق اشتراک و مصرف در صورتی که مورد مزایده دارای آنها باشد و نیز بدهی‌های مالیاتی و عوارض شهرداری و غیره تا تاریخ مزایده اعم از اینکه رقم قطعی آن معلوم شده یا نشده باشد به عهده برنده مزایده است و نیز در صورت وجود مازاد، وجوه پرداختی بابت هزینه‌های فوق از محل مازاد به برنده مزایده مسترد خواهد شد و نیم‌عشر و حق مزایده نقدا وصول می‌گردد ضمنا چنانچه روز مزایده تعطیل رسمی گردد، مزایده روز اداری بعد از تعطیلی در همان ساعت و مکان مقرر برگزار خواهد شد. شایان ذکر است وفق ماده ۱۳۶ آئین اصلاحی: شرکت در مزایده منوط به پرداخت ده درصد از مبلغ پایه کارشناسی به حساب سپرده ثبت و حضور خریدار یا نماینده قانونی او در جلسه مزایده است. برنده مزایده مکلف است مابه‌التفاوت مبلغ فروش را ظرف مدت پنج روز از تاریخ مزایده به حساب صندوق ثبت تودیع نماید و در صورتی که ظرف مهلت مقرر مانده فروش را به حساب سپرده ثبت واریز نکند مبلغ مذکور قابل استرداد نبوده و به حساب خزانه واریز خواهد شد. در این صورت عملیات فروش از درجه اعتبار ساقط و مزایده تجدید می‌گردد.

تاریخ انتشار: ۱۳۹۹/۱۰/۲۰

رئیس اجرای ثبت کرج- ایرانی

آگهی مزایده فروش

شرکت بازرگانی معادن و صنایع معدنی ایران (سهامی خاص)

در نظر دارد دو دستگاه ماشین آلات وارداتی مربوط به فرآوری قراضه آهن آلات به شرح ذیل که دارای تائیدیه اروپا می‌باشد را با شرایط مندرج در اسناد که در سایت شرکت به آدرس: www.immicc.com قسمت فراخوان مزایده قرار داده شده است از طریق مزایده عمومی به فروش برساند.

۱) دستگاه بریکت مدل BP 120 ساخت کشور ترکیه.

۲) دستگاه قیچی مدل HP 82 ساخت کشور ترکیه.

از علاقه‌مندان به شرکت در مزایده دعوت می گردد اطلاعات مربوط به شرکت خود را (رزومه و ...) بصورت مهر و امضاء شده در پاکت (الف) و قیمت پیشنهادی خود را به همراه ضمانتنامه بانکی یا چک بانکی به میزان دو میلیارد ریال در پاکت (ب) بصورت دربسته، امضاء و ممهور شده حداکثر تا ده روز کاری از تاریخ این آگهی به آدرس: تهران، سعادت آباد، نرسیده به خروجی نیایش شرق، خیابان شهید مجید حق طلب غربی (۲۶ غربی)، پلاک ۴۹، طبقه چهارم ارسال نمایند. ضمناً جهت هر گونه سوال و یا هماهنگی برای بازدید از دستگاه‌ها می توانید همه روزه بجز روزهای پنجشنبه و جمعه و ایام تعطیل با شماره ۸۸۶۸۲۶۷۵-۰۲۱ تماس حاصل نمائید.

گفت‌وگو

بازنشر گفت‌وگو با زنده‌یاد رضا نیازمند:

نوسازی صنایع ورشکسته از افتخاراتم است

ما اجازه مونتاژ نمی‌دهیم

گروه صنعت
editor@smtnews.ir

عکس: صمت

سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران (ایدرو) در تیر ۱۳۴۶ تاسیس شد. این سازمان با الگوبرداری از یکی از سازمان‌های غیردولتی ایتالیا شکل گرفت تا صنایع ایران بدون گذر از موانع دولتی و بروکراسی حاکم در نظام اداری کشور، توسعه و نوسازی خود را محقق کنند. وجود قوانین دست‌وپاگیر همواره یکی از مشکلات توسعه اقتصاد ایران بوده و به همین دلیل عمده طرح‌های بزرگ کشور بدون توجه به این قوانین و براساس مصوبه‌هایی خاص اجرا شده‌اند. پیش از انقلاب، ۴ کارخانه ماشین‌سازی و تراکتورسازی در تبریز و ایرالکو و ماشین‌سازی در اراک و پس از انقلاب نیز کارخانه فولادمبارکه با اساسنامه خاص و بدون توجه به قوانین دست‌وپاگیر ایجاد شدند تا توسعه بخش‌هایی از کشور با دور زدن بروکراسی حاکم بر بدنه دولت محقق شود. به‌گزارش ایدرونیوز، رضا نیازمند(۱۳۹۶-۱۳۰۰) موسس سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران از نحوه تاسیس این سازمان می‌گوید. او روایت‌هایی ناگفته از فضای موجود در سیاست‌گذاری‌های صنعتی کشور ارائه می‌دهد و بر این باور است که اگر تکنوکرات‌هایی نظیر علینقی عالیخانی روی کار نمی‌آمدند، شاید دهه ۴۰ به سکوی پرتاب صنایع ایران تبدیل نمی‌شد. او در دهه ۴۰ هنگامی‌که وزارت اقتصاد از ادغام وزارتخانه‌های صنایع، معادن و بازرگانی شکل می‌گیرد، علاوه‌بر اینکه به‌عنوان معاونت صنعتی و معدنی این وزارتخانه منصوب می‌شود، به تاسیس سازمان مدیریت صنعتی، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران و شرکت ملی مس ایران می‌پردازد (این گفت‌وگو مربوط به سال ۱۳۹۵ است که با توجه به نقش موثر و مثبت زنده‌یاد نیازمند در صنعت ایران بازنشر می‌شود).

این ایده چگونه شکل گرفت و اجرایی شد و چرا شما را مامور کردند تا ایدرو را تاسیس کنید؟

بعداز اینکه قرارداد ذوب‌آهن امضا شد، شاه در سفری به ایتالیا از سازمانی بازدید کرد که دولتی بود اما از قوانین دولتی تبعیت نمی‌کرد. شاه از سبک این سازمان خوشش آمد و تصمیم گرفت مشابه آن را در ایران ایجاد کند.

او به علینقی عالیخانی، وزیر وقت اقتصاد می‌گوید که به «نیازمند» بگو به ایتالیا برود و این موسسه را ببیند که چطور کار می‌کند و اساسنامه را آن را هم بردارد و بیاورد که ما می‌خواهیم مانند آن را اینجا درست کنیم. این‌گونه بود که سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران تاسیس شد.

اما چرا من مامور شدم. دلیل آن شاید این بود که یک روز یک آلمانی که در کارخانه مرسدس بنز شغل مهمی داشت به دفتر من آمد و گفت که آمده تا اجازه ساخت اتومبیل سواری مرسدس را در ایران بگیرد. من گفتم با کمال میل. شما برنامه ساخت خودتان را به من بدهید تا بلافاصله پروانه ساخت به شما بدهم.

پرسید برنامه ساخت چیست؟ گفتم یعنی در سال اول چه قسمت از اتومبیل را می‌سازید و سال دوم و سوم و بعد چه قسمت‌هایی را می‌سازید. او بلافاصله گفت که ما تمام قطعات را در آلمان خواهیم ساخت و در ایران آنها را سوار می‌کنیم. من گفتم که ما اجازه مونتاژ نمی‌دهیم. شما باید برنامه ساخت بدهید و به‌تدریج اتومبیل را در ایران بسازید. او بلافاصله با یک حالت عصبانی گفت، سطح فناوری در ایران به قدری پایین است که ما حتی نمی‌توانیم اجازه ساخت علامت کوچک «ستاره مرسدس» را هم در ایران بدهیم. من هم گفتم که به‌این ترتیب من نمی‌توانم به شما پروانه بدهم.

این آلمانی رفت و به شاه گفت که نیازمند، معاون وزارت اقتصاد به من پروانه نداد. دو روز بعد عالیخانی وقت ملاقات با شاه داشت. شاه با عصبانیت می‌پرسد که حالا شرکتی مانند مرسدس بنز تقاضای پروانه می‌کند و شما به او پروانه نمی‌دهید؟ عالیخانی که از جریان اطلاع داشت می‌گوید، منظور نیازمند ساخت تدریجی اتومبیل بوده که مرسدس قبول نکرده است. شاه می‌گوید برو به رضا (نیازمند) بگو ۶ ماه مهلت دارد یا اتومبیل در ایران ساخته می‌شود یا رضا برود خانه‌اش. عالیخانی این خبر را به من داد و من هم با کمک مدیرکل صنایع، خسرو شیرزاد ۵ماه بعد در نمایشگاه صنایع یک عدد اتومبیل ساخت ایران را به نمایش گذاشتیم. شاه ملاحظه کرد ما قدرت ساخت اتومبیل در داخل کشور را داریم. شاید این پیروزی من سبب شد که کار تاسیس سازمان گسترش به من محول شود.

به هر صورت وقتی من مامور این کار شدم به ایتالیا رفتم. سازمانی که منظور شاه بود «IRI» نام داشت؛ یعنی «سازمان بازسازی صنایع». من اساسنامه و مقرراتش را دیدم و از برنامه‌های آنها بازدید کردم. روشن بود که در مدتی کم چه تاسیسات بزرگی راه انداخته‌اند و چقدر صنایع را پیش برده‌اند.

این سازمان چه ویژگی‌هایی داشت که از روی آن الگوبرداری شد تا ایدرو نیز به‌وجود آید؟

ایتالیایی‌ها در حقیقت با سازمانی که درست کرده بودند، وظایف سازمان برنامه‌شان را هم به عهده IRI گذاشته بودند. این سازمان جاده و سد هم می‌ساخت. اما شاه می‌خواست با ایجاد چنین سازمانی فقط صنایع سنگین را ایجاد کند. دلیل موفقیت موسسه IRI در ایتالیا این بود که در عین حال که متعلق به دولت بود اما تابع مقررات دست‌وپاگیر دولت نبود و مانند نهادهای خصوصی آزاد فکر می‌کرد و آزاد عمل می‌کرد. کارمندان آن هم کارمند دولت نبودند. هیچ‌گونه قانونی که برای دولت در مجلس ایتالیا تصویب می‌شد به این سازمان تسری پیدا نمی‌کرد. این سازمان تحت‌نظر یک هیات‌مدیره (یا یک شورا) که اکثریت آنها از بخش خصوصی بودند، اداره می‌شد.

بعد از اینکه از ایتالیا برگشتم و اساسنامه را نوشتم، شاه به عالیخانی گفته بود که نیازمند شورای اقتصاد بیاید و اساسنامه را شرح دهد تا به تصویب برسانیم. شورای اقتصاد تازه تاسیس شده بود و شورایی بود موازی هیات‌دولت، منتها تمام کارهای اقتصادی اینجا می‌آمد. به این شورا رفتم و اساسنامه را خواندم. در حال خواندن من، شاه حواسش را جمع می‌کرد که کلمات مواد طوری انتخاب شوند که یک ماده پیدا نشود که از آن سوراخ، دولت بتواند در کارهای سازمان گسترش دخالت کند. می‌گفت این سازمان به هیچ‌وجه نباید تحت نفوذ دولت باشد.

گمان کنم حداقل ۱۵جلسه و هر جلسه ۴۵ دقیقه تا یک ساعت اساسنامه را می‌خواندم. نام سازمان را من پیشنهاد کرده بودم «سازمان توسعه و بازسازی صنایع ایران» که هر دو لغت تغییر کرد و شد «سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران».

سازمان گسترش در بدو تاسیس خود چه وظایفی بر عهده داشت؟

وظیفه نخست سازمان گسترش یعنی توسعه صنایع سنگین که به‌دلیل سرمایه‌گذاری زیاد یا به‌دلیل مشکلات فناوریک یا به‌دلیل بازدهی کم یا طویل‌المدت مورد علاقه بخش خصوصی نبود. دوم نوسازی صنایع، یعنی صنایعی که بخش خصوصی یا بخش دولتی تاسیس کرده بودند و در عمل در کار خود وامی‌ماندند و نمی‌توانستند ادامه بدهند و این سازمان باید اینها را بگیرد و به‌لحاظ مدیریت اصلاح و سودآور کند و به صاحبانش پس دهد. ما در سازمان گسترش نباید رادیو و تلویزیون و یخچال بسازیم، بلکه باید کارخانه ماشین‌سازی اراک و تبریز، تراکتورسازی و ذوب آلومینیوم بسازیم.

وقتی بررسی اساسنامه به پایان رسید، شاه به من گفت خودت اساسنامه را بردار و برو مجلس و مصوبه آن را بگیر. در نهایت قانون تاسیس این سازمان به تصویب نمایندگان شورای ملی و سنا رسید و به دولت ابلاغ شد. سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، به صورت یک موسسه مستقل و قدرتمند شروع به‌کار کرد.

سازمان گسترش چگونه کارش را شروع کرد؟

سازمانی که در هفته اول شروع به کار کرد، یک تصویب‌نامه دولت را از نخست‌وزیری برای من فرستادند و من بلافاصله دستور دادم در دفتر نامه‌های سازمان وارد نکنند و روی آن نامه‌ای به هویدا نوشتم که آقای نخست‌وزیر، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران تابع مقررات و تصویب‌نامه‌های دولت نیست؛ بنابراین رونوشت تصویب‌نامه ارسالی را پس می‌فرستم و تقاضا دارم امر بفرمایید تصویب‌نامه‌های دولت را برای این سازمان نفرستند. اما حالا یک اداره دولتی و حتی رئیس آن معاون وزیر است.

مهم‌تر اینکه از دو اصل تاسیس سازمان هم یعنی اول از اصل توسعه صنایع سنگین در این نیم قرن گذشته خبری نیست. این اصل از روزی که من سازمان را در نیم قرن قبل ترک کرده بودم نه‌تنها به‌کلی فراموش شده، بلکه دو کارخانه بزرگ ماشین‌سازی را فروخته بودند. ماشین‌سازی تبریز را به بانک صادرات فروخته بودند. به‌جای وامی که بانک به دولت داده بود و دولت پول نداشت این وام را پس دهد. ماشین‌سازی اراک را هم به شرکت نفت پارس داده بودند.

از اصل دوم یعنی از نوسازی صنایع هم خبری نبود. جز آن چند کارخانه‌ای که من در دوران ریاست بر این سازمان نوسازی کردم، دیگر کسی نتوانست کارخانه‌ای را نوسازی کند و کارخانه‌هایی که در این ۵۰ سال در ایران نتوانستند برپا بمانند، کسی نبود که آنها را بگیرد و نوسازی کند، همه خراب شدند و از بین رفتند، تا جایی‌که متصدیان این سازمان نام سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران را هم نتوانستند، تحمل کنند و حال همه آن را «ایدرو» می‌نامند که مخفف نام انگلیسی سازمان است.

تشکیلات این سازمان چگونه بود و شما بر چه اساس آن را سازماندهی می‌کردید؟

این سازمان یک مجمع عمومی داشت که وزیر اقتصاد، رئیس سازمان برنامه، وزیر کار و وزیر دارایی عضو آن بودند و من سالی یک بار باید به آنها گزارش می‌دادم که امسال چه کار کرده‌ایم و ترازنامه مالی سازمان را ارائه می‌دادم که تصویب شود. گزارش‌ها همه چاپ و حساب‌ها از سوی حسابرسان خبره گواهی می‌شد و هنگام دعوت از مجمع عمومی برای وزرا فرستاده می‌شد.

برای کارهای روزمره ما یک شورای‌عالی داشتیم که من تحت نظر این شورای‌عالی کار می‌کردم و با هیچ وزیری کار نداشتم و به هیچ نخست‌وزیری گزارش نمی‌دادم. اعضای این شورای‌عالی به پیشنهاد من و با فرمان شاه منصوب می‌شدند.

هر کسی نمی‌توانست به عضویت شورای‌عالی درآید. من باید انتخاب کرده و کتبا پیشنهاد می‌دادم تا شاه قبول کرده و فرمان صادر کند. خیلی باید حواسم را جمع می‌کردم که افراد پاک و کمک‌کن باشند و چیزهایی که می‌گویند عاقلانه و قابل اجرا باشد.

درباره نوسازی صنایع چه اقداماتی انجام دادید؟

در سازمان گسترش موضوع «نوسازی صنایع» هم از وظایف مهم و اصلی من بود. چیزی که با نهایت تاسف جانشینان بعد از من در این زمینه کاری نکردند، گویی فراموش کرده‌اند که نام این سازمان «گسترش و نوسازی» است، مدیران‌عامل پس از من نه صنعت را در این سازمان گسترش داده‌اند و نه هیچ صنعتی را که در کار خود وامانده باشد، گرفته و نوسازی کرده‌اند.

آنها به اداره صنایع موجود بسنده کردند و فقط دولت کارخانه‌های دیگری را به سازمان منتقل کرد تا از اختیارات و آزادی عمل سازمان سود ببرند و از تبعیت مقررات دولت فرار کنند.

از روزی که من از سازمان گسترش رفتم تا امروز صدها واحد صنعتی در ایران در کار خود وامانده‌اند اما سازمان گسترش حتی یک واحد را نگرفت که نوسازی و سودآوری کند و به صاحبش پس بدهد. چون درباره نوسازی شما باید آستین‌های خودتان را بالا بزنید و تمام دانش مدیریت خود را به‌کار گیرید تا کارخانه‌ای که ورشکسته شده را نجات دهید، بدهی‌های آن را بدهید، مدیریت درست را در آن برقرار و سودآور کنید و به صاحبش پس بدهید. این کار دیگر با چاخان و پارتی‌بازی و کمیسیون‌بازی میسر نیست و منحصرا مربوط می‌شود به دانش مدیریت شما. نوسازی آزمایشی سخت برای به چالش کشیدن دانش مدیریت شخص من بود. چندین کارخانه بخش خصوصی را که ورشکسته شده بودند، تحویل گرفتم، سودآور کردم و به صاحبانش پس دادم.

اگر از من بپرسید به کدام یک از خدمات دولتی خود بیشتر افتخار می‌کنی، می‌گویم به نوسازی صنایعی که ورشکسته شده بودند و به‌من تحویل دادند و من آنها را نوسازی و سودآور کردم و به صاحبانش بازگرداندم.

شاید برای کسانی که مدعی دانش مدیریت هستند، نوسازی یک واحد ورشکسته و مقروض و سودآور کردن آن بهترین آزمایش باشد. شما باور نمی‌کنید که دولت حتی هزینه بازسازی را هم، به صورت وام به من نداد فقط چیزی که می‌گفتند این بود که فلان کارخانه ورشکسته شده به عرض رسید(یعنی به اطلاع شاه رسید). فرمودند به نیازمند تحویل دهید که نوسازی کند، همین. بعد از تحویل دادن کارخانه ورشکست شده به من، دیگر گوش سازمان برنامه و دولت کر می‌شد و وقتی بودجه این کار را می‌خواستم، کسی نمی‌داد. این درباره تمام کارخانه‌هایی که به من دادند و من نوسازی کردم، صدق می‌کند.

نوسازی کدام کارخانه‌ها را شروع کردید؟

نخستین کارخانه‌ای که برای نوسازی به من داده شد کارخانه پارچه‌بافی اطلس‌بافت در جاده شهرری بود. این کارخانه با وام بانک ملی ساخته شده بود و مالک سهام آن یک تاجر درجه دوم بازار و همسر و فرزندانش بودند. وام کارخانه به بانک ملی ۱۸میلیون تومان آن روز بود(که با معیار امروز ۱۸میلیارد تومان می‌شود.) این کارخانه نتوانسته بود وام بانک را بپردازد و بانک ملی پس از چندین بار اخطار و دادن مهلت با رای دادگاه تصمیم به تصرف کارخانه گرفته بود.

آن موقع من آخرین سال خدمت خود را در وزارت اقتصاد می‌گذراندم (البته در عین حال مدیرعامل سازمان مدیریت صنعتی هم بودم). دولت به وزارت اقتصاد دستور داد نوسازی این کارخانه را به عهده بگیرد.

وزارت اقتصاد (در دوره عالیخانی) هم که از خدمات من در شرکت سهامی نساجی ایران در سال ۱۳۳۸ اطلاع داشت به من گفت تو متخصص نساجی هستی، بیا این کارخانه را اصلاح کن. قبول کردم و پس از تحویل کارخانه از آنجا بازدید کردم، مخروبه‌ای بیش نبود.

انبارها خالی، کارگران و کارمندان بیکار، سرمایه در گردش به‌کلی از بین رفته، بیشتر ماشین‌آلات شکسته شده و موتورهای محرک آنها را کارگران برداشته و فروخته بودند و پول آن را، به‌جای حقوق بین خود تقسیم کرده بودند. ساختمان‌ها خراب شده و در حال فروریختن بود. اینجا محل آزمایش مدیریت برای من بود، آزمایشی عملی. یگانه چیزی که این کارخانه داشت، مقداری پارچه بود که به سفارش ارتش بافته بودند و هنوز تحویل نشده بود که اگر تحویل می‌شد حاصل قیمت آن شاید بخشی از تنخواه‌گردان لازم برای کارخانه را تامین می‌کرد. به‌هر روی کارخانه با هر مشقتی بود نوسازی و تحویل صاحبش شد.

به‌این ترتیب، نوسازی کارخانه‌های پارچه‌بافی اطلس‌بافت، صنایع فلزی ایران، چرم خسروی، قند چناران و قند آبکوه در کنار ساخت و راه‌اندازی ۴ کارخانه ماشین‌سازی تبریز، ماشین‌سازی اراک، تراکتورسازی تبریز و کارخانه ذوب آلومینیوم و ساخت ۱۰هزار خانه برای کارکنان این کارخانه‌ها، از کارخانه‌هایی بود که نوسازی و تحویل صاحبانش شد.

> اگر از من بپرسید به کدام یک از خدمات دولتی خود بیشتر افتخار می‌کنی، می‌گویم به نوسازی صنایعی که ورشکسته شده بودند و به‌من تحویل دادند و من آنها را نوسازی و سودآور کردم و به صاحبانش باز گرداندم

> از روزی که من از سازمان گسترش رفتم تا امروز، صدها واحد صنعتی در ایران در کار خود وامانده‌اند اما سازمان گسترش حتی یک واحد را نگرفت که نوسازی و سودآور کند

> نماینده مرسدس‌بنز که متقاضی راه‌اندازی مونتاژ ماشین در ایران بود عنوان کرد سطح فناوری در ایران پایین است و نمی‌توانیم اجازه ساخت حتی علامت کوچک را به ایران بدهیم. من هم گفتم ما هم نمی‌توانیم به‌شما پروانه بدهیم

یادداشت

تاکید یک وزیر بر اعتماد به داخل

محمدرضا نجفی‌منش/رئیس انجمن تخصصی صنایع همگن نیرومحرکه و قطعه‌سازان خودرو کشور

داخلی‌سازی قطعات و تعمیق ساخت داخل موضوع بسیار مهمی است که منجر به توسعه صنعت خودرو و رونق قطعه‌سازی کشور می‌شود.

از جمله کارهای خوبی که در دوره وزارت صنعت، معدن و تجارت دولت یازدهم انجام شد، اهتمام به داخلی‌سازی خودروها و بومی‌سازی قطعات آنها بود. در زمان وزارت محمدرضا نعمت‌زاده در دولت یازدهم، خودروسازان داخلی مکلف به داخلی‌سازی با حداقل ۴۰ درصد شدند. در ادامه این شرکت‌ها موظف بودند در مدت ۳ تا ۴ سال این رقم داخلی‌سازی را به ۸۰ درصد افزایش دهند.

بنابر تاکید وزیر صنعت، معدن و تجارت وقت اگر این مسئله تحقق نیابد نرخ تعرفه قطعات وارداتی این خودروها همچون نرخ واردات خود خودروها خواهد بود. درواقع این فرصتی بود که وزارتخانه در اختیار خودروسازان قرار داد تا به‌لحاظ خودکفایی فعال‌تر در این عرصه عمل کنند. علاوه‌بر آنکه به‌لحاظ ظرفیت و توان صنعت قطعه توانایی تامین بیشتر قطعات را در داخل داشتیم و داریم.

در این شرایط، جفا به صنعت خودرو بود اگر قطعاتی که امکان تولید آنها در داخل فراهم بود یا توان آن وجود دارد، از خارج تامین شود.

این روند منجر به این می‌شد که چون گذشته بخشی از بازار خود را در اختیار قطعه‌سازان خارجی قرار دهیم. واگذاری بازار مساوی است با بیکاری و وابستگی که علاوه‌بر معضلات اجتماعی در هر دوره‌ای با اعمال تحریم و محدودیت‌های بین‌المللی آسیب‌پذیر خواهد بود.

تاکید نعمت‌زاده بر داخلی‌سازی قطعات منجر به این شد تا فضا برای فعالیت قطعه‌سازان هموارتر شود.

در آن دوره برخی خودروسازان با تعلل حرکت می‌کردند، زیرا معتقد بودند به‌لحاظ دانش فنی صنعت قطعه همچنان دچار چالش‌هایی است و نمی‌توانند این امر مهم را به‌سرانجام رسانند. این در حالی است که صنعت قطعه در شکل کلان در امر فناوری مشکلی ندارد. همان‌گونه که قطعه‌سازان داخلی برای خودروهایی مانند تندر تامین قطعه کند، می‌تواند برای سایر مدل‌ها نیز تولید قطعه کرده و بازار تمام خودروهای تولیدی کشور را پوشش دهند.

صنعت قطعه کشور آمادگی دارد برای تمام خودروهای آسیایی و اروپایی تامین قطعه داشته باشد و با مذاکرات قطعه‌سازان و از سرگیری ارتباطات بین‌المللی باید کارها با شتاب بیشتری دنبال شود، زیرا قطعه‌سازان ایرانی قادر به پوشش تمام خودروهای تولید داخل هستند.

داخلی‌سازی خودروهای چینی که در کشور تولید دارند، می‌تواند یکی از خبرهای خوبی باشد تا فعالیت را در واحدهای صنعتی قطعه‌سازان رونق بخشد البته اگر در این امر بتوان به عدد مورد نظر در تیراژ و شمارگان دست پیدا کرد تا سرمایه‌گذاری را توجیه‌پذیر کند.

داخلی‌سازی قطعات و تاکید وزیر پیشین صنعت، معدن و تجارت بر تعمیق ساخت داخل اگر به‌طور جدی از همان زمان جلو می‌رفت، به‌طور قطع امروز با مشکلات بسیار کمتری در خط تولید خودرو مواجه بودیم.

در کنار این چالش‌ها مسائلی مانند نداشتن دانش طراحی از سوی صنعتگران در بحث رسیدن به ۷۰ درصد داخلی‌سازی در زمان مناسب از دیگر چالش‌های این صنعت بود.

اگرچه این سفارش نعمت‌زاده با کمی تاخیر زمانی انجام شد اما تاکید وی بر داخلی‌سازی حداقلی ۴۰ درصد و رسیدن به ۷۰ تا ۸۰ درصد، بستری شد تا امروز قطعه‌سازان بتوانند با اعتماد به توان خود بالاتر از ۹۰ درصد داخلی‌سازی خودروهای جدید را پشتیبانی کرده و قطعات مورد نیاز آنها را تامین کنند.

امید است با آغاز نهضت تعمیق ساخت داخل وقفه‌ای در ادامه روند به‌وجود نیامده و این انگیزه منجر به بومی‌سازی خودروها شده و تولید مدل‌های مختلف خودرو ملی در کشور تجربه شود.

یادداشت

اهمیت تامین مالی در رونق تولید

مرتضی عزتی
اقتصاددان

وضعیت تولید کشـور به‌گونه‌ای اسـت که به‌نظر نمی‌رسـد در آینـده کوتاه‌مدت بتوان به تحولـی مثبت در این زمینـه امیدوار بود امـا می‌تـوان بـا برنامه‌ریزی دقیـق در این راسـتا حرکت کـرد. به‌عنوان نمونـه باتوجه به شـرایط موجود حتی با ارائه تسهیلات به هزار تولیدکننده هم نمی‌توانیم انتظار رشـد اقتصادی بالا داشـته باشـیم، بلکه باید یک اقدام اساسی و اصولی در جهت تقویت بخش تولید و همچنین سـرمایه‌گذاری در کشـور انجام شود.

در گام نخست هیچ نیازی به حمایت مالی از تولیدکنندگان هم نیسـت، بلکه تنها باید با تسـهیل پیمودن مراحل پیچیده و طولانی اداری مسیر را برای سرمایه‌گذاران باز کنند.

در حال حاضر اگر یک سرمایه‌گذار بخواهد واحـد تولیـدی احـداث کند، بایـد مدت‌ها دوندگـی کنـد تا موفـق به دریافـت مجوز انشـعاب آب یا برق شـود. چنین سیسـتم بروکراتیک پیچیده و فرسایشی باعث می‌شود تمایل افراد برای ورود به بخش تولید شـدیدا کاهش یابد. به همین دلیل اسـت که بارها از زبان سـرمایه‌گذاران شنیده‌ایم که اگر دارایی خـود را به‌جای تولیـد در بازار طـلا یا دلار خوابانده بودند، چندین برابر سـود عایدشان می‌شـد. در چنین شـرایطی چگونه می‌توان انتظار داشت که بخش تولید در کشور تقویت شود؟

به‌عبـارت دیگر تا امـروز از کدام ابزار برای تشویق افراد به سـرمایه‌گذاری بهره برده‌ایم که حـالا انتظار داریم سـیلی از نقدینگی به سمت بخش تولید سرازیر شود؟

حالا بـا این همـه مانع اداری بـرای اخذ مجوزهـا ایـن انتظـار هـم وجـود دارد که سـرمایه‌گذار خارجـی وارد کشـور و منجر به تقویت تولید شـود! اصـلا چنین اتفاقی تا زمانی که ما بسترهای لازم را فراهم نکرده‌ایم، امکان‌پذیر نیست.

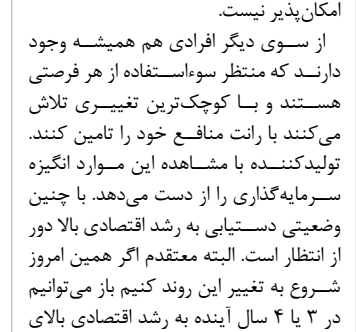
از سـوی دیگر افرادی هم همیشـه وجود دارنـد که منتظر سوءاسـتفاده از هر فرصتی هسـتند و بـا کوچک‌ترین تغییـری تلاش می‌کنند با رانت منافـع خود را تامین کنند. تولیدکننـده با مشـاهده این مـوارد انگیزه سـرمایه‌گذاری را از دست می‌دهد. با چنین وضعیتی دسـتیابی به رشد اقتصادی بالا دور از انتظار است. البته معتقدم اگر همین امروز شـروع به تغییر این روند کنیم باز می‌توانیم در ۳ یا ۴ سال آینده به رشد اقتصادی بالای ۱۰ درصد برسیم.

ایـن روند پیش از این نیـز اجرایی و نتایج مثبت چنین اقداماتی نیز به‌وضوح مشـاهده شده اسـت. اگر دقت کنید در سال‌هایی که نرخ تـورم بـه کمترین میزان خود رسـیده بود، میزان رشـد نقدینگی هم افزایش زیادی داشـت اما به هیچ وجه منجر به افزایش نرخ تورم نشـد، چراکه نقدینگی به سـمت تولید سـرازیر می‌شـد و چـرخ اقتصـاد به‌خوبی می‌چرخید.

بخـش تولید می‌توانـد آثار تورمی رشـد نقدینگـی را خنثی کند. در حقیقت تا زمانی کـه در این مسـیر گام برنداریـم نمی‌توانیم انتظار داشته باشـیم که مشکل میزان بالای نقدینگی حل و نرخ تورم کنترل شود.

بـرای قرارگیری در مسـیر بهبود شـرایط راهی جز همدلی و همـکاری مقامات در هر رده و مسئولیتی با یکدیگر وجود ندارد.

در صورت ایجاد فضای همدلی در مدت۳، ۴ سـال می‌توان به رشـد اقتصادی مطلوب رسـید. به‌اعتقاد مـن حتی می‌تـوان با یک برنامه‌ریزی درسـت در مدت ۲ سـال رشـد اقتصـادی مثبت را بار دیگـر تجربه کرد؛ در غیر این صورت نقدینگی تنها یکی از چندین مشکل اقتصاد ایران است که از این دولت به دولت بعدی منتقل می‌شـود و نرخ تورم هم کماکان افزایش خواهد یافت.

در گفت‌وگوی صمت با کارشناسان مطرح شد

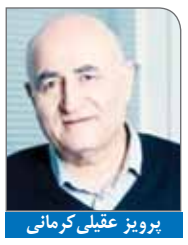
بزرگان بانکداری ایران کدامند؟

گروه بانک و بیمه
editor@smtnews.ir

نخسـتین بانکی که به شکل و شـمایل امروزی و مدرن آن در ایران تاسیس شـد، بانکی بریتانیایی به‌نام «بانک جدید شـرق» بود که در سـال ۱۲۶۶ و در میدان توپخانه تهران افتتاح شـد. پس از اندک زمانی شـعب مختلف این بانک در شهرهای تبریز، اصفهان، مشهد، شیراز، رشت و بوشهر نیز تاسیس شد، اما پس از مدتی از شروع به‌کار «بانک جدید شرق»، بانک شاهنشاهی با اجازه‌نامه ناصرالدین شاه قاجار در سال ۱۲۶۷ و توسط «بارون جولیوس دو رویتر» تاسیس شـد که همزمان باعث تعطیل شدن موسسه بریتانیایی «بانک جدید شرق» در سراسر کشور شد. هرچند این بانک هم دوام زیادی نداشت و با لغو امتیاز رویتر بساط آن نیز برچیده شد اما کارشناسان حوزه بانکداری از این مقطع به‌عنوان دوره ورود صنعـت بانکداری مدرن به ایران نـام می‌برند که در نهایت منجر به تاسـیس بانک مرکزی ایران در تاریخ ۱۸ مرداد ۱۳۳۹ (با سـرمایه ۶.۳ میلیارد ریال) شد. پس از این تحول بزرگ بود که صنعت بانکداری به‌صورت رسمی در ایـران پا گرفت و به‌تدریج بانک‌های خصوصی ایرانی، خارجی و چندملیتی نیز سـر برآوردند. البته در سال‌های نخست بعد از انقلاب همه این بانک‌ها برچیده و در ۶ بانک دولتی ادغام شـدند. در دهه ۷۰ بار دیگر شاهد تاسیس بانک‌های خصوصی در کشور بودیم که با گذشت زمان جایگاه قابل‌توجهی را در سیستم بانکی ایران به خود اختصاص دادند.

ساختمان قدیم بانک مرکزی

پرویز عقیلی کرمانی

طهماسب مظاهری

محسن نوربخش

حسین نمازی

از امیرکبیر تا دکتر حسین‌نمازی

عبـاس هشـی، اقتصـاددان و چهره مانـدگار انجمن حسـابداران خبره ایران با اشاره به شخصیت‌های بزرگ اقتصـادی در تاریـخ ایران، به صمت گفـت: چهره‌های شـاخص زیادی مانند امیرکبیرهـا و قائم‌مقام فراهانی‌ها در تاریـخ مـا بوده‌اند که تاثیرات بسـیار مثبتی در روند شـکوفایی اقتصاد داشـته‌اند. با این همه متاسفانه ما در کشورمان فرهنگ نخبه‌کشی داریم.

وی در ادامه افزود: درباره امیرکبیر که به قتل رسـید هـم این امر صادق اسـت. در عصر مدرن از این دسـت اتفاقـات رخ نمی‌دهد و گاهی مشـاهده شـده که افراد شـاخص و کارگشـا را از صحنه مدیریتی کشـور حذف می‌کنند.

هشی با اشاره به فعالیت‌های ضدفساد امیرکبیر، عنوان کـرد: در زمان امیرکبیر هم مسـائلی ماننـد امتیازهای انحصاری تنباکو، گمـرکات و... مطرح بود که باید مورد بررسـی قرار می‌گرفـت. راهی که امیرکبیـر برای حل مسـائل و مشکلات اساسی کشـور مانند فساد در پیش گرفت، برقراری انضباط مالی و شـفافیت در اقتصاد بود. او می‌خواسـت دست‌های پنهان و رانت را از میان بردارد و در این راه جانش را هم از دسـت داد؛ به‌عبارتی اجازه برقراری انضباط مالی در کشور به او داده نشد.

این استاد اقتصاد با یادآوری تلاش‌های حسین نمازی برای اصلاح نظام مالیاتی کشـور به صمت گفت: کسی که در نظام مالیاتی کشـور نیـز به‌دنبال اصلاحات بود و متاسفانه از عرصه مدیریت کنارش گذاشتند، آقای دکتر حسـین نمازی بود که با یک تیم متشکل از متخصصان دلسـوز سـعی در ایجاد اصلاحـات در نظـام اقتصادی کشـور داشـت، اما در نهایت او را از دایره مدیران کشور کنار گذاشـتند. آقایان دکتر علی‌اکبـر عرب‌مازار، دکتر قره‌باغیـان، دکتـر شـرافت و... هم در ایـن تیم حضور داشـتند که هدفشان ایجاد شـفافیت در نظام مالیاتی کشور بود اما متاسـفانه موفق به اجرای برنامه‌های خود نشدند.

وی افزود: در سـال ۱۳۴۲ هم که قرار بود بازار سـهام را راه‌انـدازی کنند این تفکـر حاکم بود که برای حفظ و حراست از سرمایه‌های مردم باید مدیرانی برای این بخش گمارده شـوند که اولا مدیریت صحیح را با رعایت اصول امانتداری، گزارشـگری و اداره، در دستور کار قرار دهند، ثانیا صحت عملکرد این مدیران توسط نهادی متشکل از حسابداران مستقل و معتمد مردم دائم رصد شود.

چهره ماندگار انجمن حسـابداران خبره ایران با تاکید بر اهمیـت وجود نهادی مسـتقل در نظام حسابرسـی کشور، خاطرنشان کرد: این تفکر منجر به تصویب قانون حسابرسـی در سـال ۱۳۴۷ شـد که کانون حسابداران رسـمی کشور نیز در پی آن تاسیس شد اما متاسفانه در سال ۱۳۵۸ این کانون به‌دلیل ضرورت‌های وقت منحل و پیرو آن حسابرسـی به امری دولتی تبدیل شد، در حالی کـه برای انضباط مالی به وجود حسـابداران مسـتقل و بی‌طرف نیاز است تا بتوانند گواهی رسمی انضباط مالی را بدهند.

هشـی ادامه داد: تنها وزیری کـه آمد و روی فرارهای مالیاتی کمیسـیونری دست گذاشـت آقای دکتر نمازی بود که در کنار همکارانش سعی در جلوگیری از فرارهای مالیاتی و دلالی داشـتند، اما متاسـفانه کاری کردند که ایشـان در مقام و مناصب دولتی ممنوع‌الحضور شـوند. فعالیت این چهره‌های شاخص هم محدود به تدریس در دانشگاه و بحث‌های تئوریک شد.

ایـن اقتصـاددان بـا تاکید بـر اهمیت سیاسـت‌های انضبـاط مالی برای مبارزه با فسـاد اقتصادی به صمت گفت: باید توجه داشـت کـه شـفافیت و انضباط مالی پادزهر فسـاد هسـتند و ما نمی‌توانیم بـدون حرکت به سـمت شفاف‌سازی اقتصاد، فسـاد را در کشور ریشه‌کن کنیم. به‌اعتقاد من ۳ شـخصیتی کـه در تاریخ ایران در این راسـتا تلاش کرده‌اند اما هر ۳ به‌نوعی کنار گذاشته شدند امیرکبیر، قائم‌مقام فراهانی و دکتر حسین نمازی هسـتند. رهبری هـم بارها در ۳۵ سـال اخیر بر رعایت انضباط مالی در بخش‌های مختلف اقتصاد کشـور تاکید کرده‌اند اما در بسـیاری از موارد موضوع اجرایی نشده و مجلس هم گاهی برخی تذکرات را جدی نگرفته است.

وی در پایان با اشـاره به تلاش‌های صورت گرفته برای مبارزه با فساد، بیان کرد: البته نخستین رئیس‌جمهوری که در این راسـتا حرکت کـرد، دکتر روحانی بود. وی تا سـال ۹۴ گزارشـگری مالی بانک‌ها را پیگیری کرد که البته به موفقیت چشمگیری در این زمینه دست نیافتیم. حتـی اخیرا رئیس‌جمهوری اعلام کـرد راه برون‌رفت از این وضعیت فقط اجرای سیاست‌های شفافیت و انضباط مالی است.

این گفته رئیس‌جمهوری شـاید به‌معنای موفق نبودن دولـت در اجرای این سیاست‌هاسـت. با ایـن همه تنها شـخصی که برای اجرای این سیاست‌ها دلسوز و پیگیر بوده‌اند شخص رهبر معظم انقلاب بوده‌اند که بارها بر این مسئله تاکید داشـته و در ادامه احکام بنیان‌گذار انقلاب ده‌ها حکم برای مبارزه با فساد صادر کرده‌اند. در سال ۸۶ هم برای رفع فسـاد ناشی از اقتصاد دولتی سیاست‌های اصل ۴۴ را ابلاغ کردند. در سال ۹۲ نیز زمانی که اقتصاد مقاومتی طرح شد از ۲۶ بند این سیاست ۱۴ بند مربوط به مسئله فساد اقتصادی بود که برخی از این موارد هنوز هم به اجرا درنیامده است.

عباس هشی

یوسف کاووسی

دو رئیس از بانک مرکزی

یوسـف کاووسـی، مدیرکل اسـبق بازرسـی و حسابرسـی داخلـی بانک مرکـزی با اشـاره به ضعف‌های اساسـی سیسـتم بانکـداری ایران به صمت گفـت: به‌دلیـل اینکه بانکـداری در ایران فاصله زیادی بـا نظام بانکـداری بین‌المللی دارد و به‌علـت رعایـت نکردن اصول پذیرفته‌شـده‌ای ماننـد FATF از قافله عقـب مانده‌ایم؛ به همین دلیل نمی‌توانیم به‌طور مشـخص افراد را به‌عنوان چهره‌های شاخص این حوزه معرفی کنیم.

وی در ادامـه افزود: باید توجه داشـت مدیران و اعضـای هیات مدیره‌های بانک‌ها در کشـور ما بانکـدار نیسـتند، در واقع این افـراد در مناصب سیاسی هسـتند؛ بنابراین نمی‌توان به آنها صفت بانکدار را نسـبت داد، به همین دلیل معتقدم در نظام بانکداری ایران مدیران بیش از اینکه بانکدار باشند بنگاهدار هستند.

مدیرکل اسـبق بازرسـی و حسابرسـی داخلی بانک مرکزی با یاد کردن از دو رئیس سـابق بانک مرکزی، عنـوان کرد: در این دوره اگر بخواهیم به چهره‌ای اشـاره کنیم باید یـادی از مرحوم دکتر نوربخش کرد، چراکه ایشان در دوران مدیریت‌شان عملکرد بسیار خوبی را به نمایش گذاشتند. البته در مقطعی هم که آقای دکتر طهماسب مظاهری مسئولیت بانک مرکزی را برعهده داشتند اتفاقات خوبـی در این نهاد افتاد و می‌توان از ایشـان هم به‌عنوان یکی از چهره‌های شـاخص این حوزه نام برد.

■ پرویز عقیلی کرمانی

کاووسـی با اشـاره بـه خدمات پرویـز عقیلی کرمانـی (بانکدار معروف و قدیمـی ایرانی) وی را یکـی از چهره‌هـای برتر این حوزه برشـمرد و به صمت گفت: درباره تاسـیس بانک‌های خصوصی بایـد به دکتر عقیلی‌کرمانی اشـاره کـرد، چراکه ایشان از قبل از انقلاب در امر بانکداری خصوصی پیشقدم بوده‌اند.

بانک‌هایی هم که ایشـان تاسیس کردند موارد بدون مشـکلی بودند کـه از آن جمله می‌توان به بانک کارآفرین اشـاره کرد که باوجود شعبه‌های انگشت‌شمار همواره شاخص‌های مثبتی داشت.

جالب اینجاسـت که سهامش از سـایر بانک‌ها بالاتر بود و سـودی هم که به سهامدارانش تعلق می‌گرفـت از همه بانک‌ها بیشـتر بـود، اما بعدها دیگرانـی آمدنـد و داسـتان این بانک به سـمت دیگـری رفت. بعـد از تغییر و تحـولات در بانک کارآفریـن بود کـه آقای عقیلی‌کرمانـی اقدام به تاسیس بانک خاورمیانه کردند که در حال حاضر یکی از بانک‌های موفق کشـور است و با سیستم مدیریتی تمیز و منضبط اداره می‌شود.

سخن پایانی...

کارشناسـان معتقدند صنعت بانکداری در ایـران به‌دلیل قوت نگرفتن پایدار بخش خصوصی، حوزه‌ای نارس و نابالغ اسـت که حتی نتوانسـته خود را با سیسـتم بانکی جهانی سازگار کند. بسـیاری بر این باورند که همین مسـئله عاملی برای شـکل نگرفتن واقعی صنعت بانکداری شده و به‌طبع نمی‌توان به چهره‌های شـاخصی در این بین اشـاره کرد. البته برخی مورخان اقتصادی معتقدند بسیاری از مدیران دولتی در این حوزه را می‌توان به‌عنوان نمونه‌هایی از پاکدستی و صداقت اسم برد که نام‌شان برای همیشـه در تاریخ ایران خواهد درخشـید؛ برای مثـال می‌توان به دکتر حسـین نمازی اشاره کرد که یکی از مهم‌ترین شخصیت‌هایی است که اغلب کارشناسـان روی کاردانی و پاکدسـتی وی اتفاق‌نظر داشـته و اسـناد تاریخی هم این نکته را تصدیق می‌کنند. باتوجه به این دو مسئله می‌توان گفت حتـی باوجود جزیره‌ای بودن نظام بانکـی ایران، می‌توان از نیروهایـی برای مدیریت بانک‌های دولتی بهـره گرفت که از تخصص بالایی در این زمینه برخوردارند و توانایی اجرای سیاسـت‌های توسعه‌ای را خواهند داشـت تا شاید بانک نیز بتواند نقش اساسی خود را در مسیر توسعه‌یافتگی بازی کند.

باجه خبر

■ بهره‌مندی از ظرفیت‌های بومی

مدیرعامل بانک سـینا با سـفر به شهر شـاهرود ضمن دیدار و گفت‌وگو با همکاران شـعبه شـاهرود بر برنامه‌ریـزی هدفمند و تلاش در مسـیر رشد و توسـعه بانک با بهره‌مندی از ظرفیت‌های بومی این شهر تاکید کرد.

ایمانی با اشـاره به تک‌شعبه‌ای بودن این بانک در شهر شاهرود، گفت: باتوجه به شـرایط امروز جامعه که شـاهد توسعه روزافزون خدمات غیرحضوری هسـتیم، صرف وجود شعبه کارساز نیست و سـعی ما بر تلاش به‌منظور توسعه خدمات کیفی و غیرحضوری است.

در عین حال به‌منظور بهبود ترکیب مشتریان با بازاریابی مناسب و صحیـح می‌توان نسـبت به جذب مشـتریان حقیقی و حقوقی منطقه اقدام کرد و ضمن معرفی بهینه محصولات و خدمات بانک در حوزه اعتباری زمینه سـودآوری بیش از پیش شـعبه و منطقه را رقم زد.

■ ادغام مثبت بانک‌های نظامی

عضو کمیسیون اقتصادی مجلس گفت: ادغام بانک‌های وابسته به نیروهای مسلح در بانک سپه با درایت و مدیریت عالی مسئولان و تصمیم‌گیران این بانک به‌خوبی به سـرانجام رسـید. به گزارش صمت، باقری بنابی، عضو کمیسیون اقتصادی مجلس در گفت‌وگو با خبرنگار این روزنامه اظهار کرد: یکی از تصمیمات مهم و حیاتی در حوزه بانکی و کل اقتصاد که به تصویب سـران محترم سـه قوه و تایید رهبر معظم انقلاب و عالی‌ترین مقامات کشـور رسید، طی روزهای اخیر نتیجه داد. وی افزود: در خبر منعکس‌شـده از سوی مدیرعامل بانک سـپه نیز به‌درستی به این نکته اشاره شده بود که این تصمیم حیاتی قطعا یکی از مهم‌ترین قدم‌ها در اصلاح سیستم بانکی به‌شمار می‌رود و باعث ساماندهی هر چه بهتر سیستم بانکی و اجرای روان‌تر و سریع‌تر سیاست‌های پولی کشور خواهد شد.

■ منافع بیمه‌های عمر و سرمایه‌گذاری «نوین»

نرخ سـود قطعی بیمه‌نامه‌های عمر انفرادی بیمه نوین در سال ۱۳۹۸، طبـق مـاده ۲۱ آیین‌نامـه ۶۸ بیمه‌هـای زندگی، ۲۱.۵ محاسبه شـده که به حسـاب اندوخته دارندگان این بیمه‌نامه‌ها منظور خواهد شد.

به گـزارش روابط عمومی و امور بین‌الملـل بیمه نوین، یکی از وجهه‌های بیمه‌های عمر مختلط، توجه به ویژگی سرمایه‌گذاری آن بوده و به همین جهت اسـتمرار بیش از ۱۰ سال پرداخت سود مشـارکت در منافـع بیمه‌نامه‌های عمر و سـرمایه‌گذاری یکی از اهدافی است که در شرکت بیمه نوین همواره مد نظر بوده و تحقق یافته است.

بیمه نوین همواره توسـعه بـازار و محصول را در نظر داشـته و در همین خصوص شـرایط روز، تغییرات بـازار، نیاز بیمه‌گذاران و اهمیـت تنوع‌دهی در خدمات را همواره دنبال و متناسـب با آن نسبت به ارتقا و بهبود محصول بیمه‌های عمر اقدام کرده و در کنار آن محاسـبه و پرداخت سود مشـارکت این بیمه‌نامه را به‌صورت مستمر تحقق بخشیده است.

■ دور تازه تمهیدات حمایتی بانک توسعه تعاون

بازپرداخت اقسـاط تسهیلات دریافتی توسعه تعاون افرادی که موعد پرداخت آن در آذر سـال ۱۳۹۹ بود (اعم از قرض‌الحسـنه و سایر تسـهیلات) با رعایت ضوابط شـورای پول و اعتبار، به پایان دوره بازپرداخت اقسـاط این تسـهیلات منتقل خواهد شـد. به گزارش روابط عمومی بانک توسـعه تعاون، براسـاس اجرای دور تازه تمهیدات حمایتی بانک توسـعه تعاون برای حمایت از کرونا، اشـخاص مشمول این موارد اسـتمهالی در بازه زمانی آذر امسال، مشـمول محدودیت‌ها و ممنوعیت‌های بانکی ناظر بر اشـخاص دارای بدهی غیرجاری نخواهند شـد. چنانچه سررسید چک‌های صادره مشتریان مشـمول در دوره زمانی آذر امسال باشد و منجر به برگشـت چک و صدور گواهینامه عدم پرداخت شود، در صورت تسـلیم تقاضای خود به بانک توسعه تعاون تا یک ماه پس از تاریخ برگشت چک صادره، مشمول ممنوعیت‌ها و محدودیت‌های قانون چک نیستند.

تجلیل از ناجیان بورس در مقاطع کلیدی

به احترام بنیان‌گذاران بورس کلاه از سر برمی‌داریم

سهند اینانلو
editor@smtnews.ir

زمزمه‌های تاسیس بازار سهام در ایران از سال‌های ابتدایی قرن چهاردهم خورشیدی به گوش می‌رسید اما به‌دلایل گوناگون از جمله آغاز جنگ جهانی اول و همچنین تحولات سیاسی در اواخر دهه ۲۰، معادلات برهم ریخت و موضوع راه‌اندازی بورس در ایران نیز به کل منتفی شد. اما کار به همین‌جا ختم نشد، زیرا حدود ۱۵سال بعد در سال ۱۳۳۳ وظیفه تشکیل بازار سرمایه بر عهده اتاق بازرگانی، صنایع و معادن، وزارت بازرگانی و بانک مرکزی گذاشته شد تا پس از مطالعات تخصصی و بررسی‌های کارشناسانه بازاری در قد و قواره بورس‌های بزرگ بین‌الملل را پایه‌گذاری کنند. این تیم که متشکل از ۳ نهاد محوری کشور بود، پس از ۱۲ سال تحقیق و پژوهش‌های تخصصی در سال ۱۳۴۵ قانون تشکیل بازار سهام در ایران را تهیه کردند که این قانون در قالب لایحه‌ای در سال ۱۳۴۶ به مجلس شورای ملی وقت تقدیم شد. این لایحه نیز در همان سال به تصویب مجلس رسید و در ۱۵ بهمن ماه بورس اوراق بهادار تهران با عرضه سهام بانک صنعت و معدن و همچنین شرکت نفت پارس افتتاح شد. این بازار تا روزهای پایانی حکومت پهلوی در سال ۱۳۵۷ نیز به کار خود ادامه داد و حدود ۱۰ سال فعالیت خود توانسته بود میزبان بیش از ۱۴۰شرکت باشد اما پس از وقوع انقلاب اسلامی در ۲۲بهمن ۱۳۵۷ و غالب شدن نگاه‌های ضدامپریالیستی بر ارکان گوناگون حاکمیت جمهوری اسلامی ایران زمزمه‌های مبنی بر انحلال بورس تهران به گوش می‌رسید. اما با رهنمون‌های بنیانگذار انقلاب اسلامی و تلاش‌های برخی چهره‌های شاخص اقتصادی وقت این اتفاق رخ نداد و پس از مدتی طولانی در اواخر دهه ۶۰ که این بازار تعطیل شده بود، بار دیگر شاهد تاسیس بازاری هم‌ارز با آنچه پیش از انقلاب فعالیت داشت بودیم. یکی از مهم‌ترین چهره‌های حفظ بازار سهام در ایران که باعث این بازآفرینی بورس در ایران شد، الهوردی رجایی‌سلماسی است که به‌عنوان نخستین دبیرکل سازمان کارگزاران بورس اوراق بهادار تهران (سابق) از سال (۱۳۵۹ تا ۱۳۷۶) سکاندار این حوزه در اقتصاد ایران بود که رکورددار طولانی‌ترین دوره مدیریت بورس نیز به‌شمار می‌رود. اما در اواخر دهه ۷۰ و اوایل دهه ۸۰ لزوم تغییر در بازار سهام به‌دلیل داغ شدن بحث خصوصی‌سازی در کشور احساس می‌شد، چراکه ساختار سازمان کارگزاران بورس اوراق بهادار تهران مشکلاتی بنیادین داشت که محدودیت‌های زیادی را در مسیر خصوصی‌سازی ایجاد می‌کرد. این احساس نیاز به جایی ختم شد که همزمان با ابلاغ سیاست‌های اصل۴۴ در اواسط دهه ۸۰ سازمان بورس اوراق بهادار با ساختاری جدید و به‌روزتر با هدف تسهیل روند خصوصی‌سازی در کشور تاسیس شد. دو شخصیت مهمی که در این تغییر و تحول اساسی نقش کلیدی داشتند؛ یکی حسین عبده‌تبریزی، اقتصاددان و استاد دانشگاه بود که در تدوین قوانین جدید بورس نقش بسزایی داشت و شخصیت دیگر، علی صالح‌آبادی بود که از سال ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۳ ریاست سازمان بورس و اوراق بهادار را بر عهده داشت و به‌عنوان مجری این تغییرات اساسی در بورس توانست خود را به‌عنوان مدیری موفق و باثبات به جامعه سرمایه‌گذاران بورسی در ایران اثبات کند.

عکس: صمت

امید قائمی

علی صالح‌آبادی

حسین عبده‌تبریزی

الهوردی رجایی‌سلماسی

بنیان گذاران بازار سهام

فردین آقابرزگی، کارشناس بازار سهام با یاد کردن از دبیرکل پیشین سازمان کارگزاران بورس اوراق بهادار تهران، به صمت گفت: یکی از مهم‌ترین شخصیت‌هایی که در بازار سهام ایران فعال بوده‌اند، الهوردی رجایی‌سلماسی است که به‌عنوان دبیرکل سازمان کارگزاران بورس اوراق بهادار تهران(سابق) نقش بسزایی در رشد و تعالی بورس در کشورمان داشتند. وی در ادامه افزود: عبده‌تبریزی هم به‌عنوان یکی از بنیانگذاران قانون اوراق بهادار در ایران شناخته می‌شوند که دوران جدیدی را پیش‌روی بازار سرمایه ایران گشودند. آقابرزگی با تاکید بر اهمیت تاسیس شرکت فرابورس ایران به صمت گفت: البته به چهره‌های جوان‌تری هم می‌توان اشاره کرد که در تکامل بورس تهران نقش بسیار تاثیرگذاری داشته‌اند. در این بین می‌توان به امید قائمی، بنیانگذار و نخستین مدیرعامل شرکت فرابورس ایران اشاره کرد که باعث شد بورس در کشورمان جایگاه بسیار محکم‌تری را پیدا کند.

شاخص‌ترین

این کارشناس باسابقه بازار سرمایه با اشاره به خدمات حسین عبده‌تبریزی در حوزه بورس اوراق بهادار در ایران، عنوان کرد: به اعتقاد من نقش عبده تبریزی از سایرین پررنگ‌تر بوده است، هرچند می‌توان به چهره‌های تاثیرگذار دیگری هم اشاره کرد اما عبده تبریزی به‌عنوان نخستین دبیرکل شرکت بورس اوراق بهادار تهران (پیشین) نقش کلیدی را در تحکیم جایگاه بورس و تکامل یافتن این بازار در ایران ایفا کردند. البته دوران مدیریتی ایشان در شرکت بورس کوتاه بود (۲سال) اما در همین دوره کوتاه توانستند تحولاتی ساختاری را در بازار ایجاد کنند. آقابزرگی در پایان با یادآوری تغییرات ساختاری بازار سهام در دهه ۸۰ خاطرنشان کرد: شاید مهم‌ترین نقشی که عبده‌تبریزی در حوزه بورس داشتند شکل‌گیری قانون جدید بازار سرمایه در ایران بود که در سال ۱۳۸۴ باعث ایجاد ساختار جدید و تکامل یافته بازار سهام در کشورمان شد.

پوست اندازی در بورس

همایون دارابی، کارشناس و فعال بازار سهام با اشاره به حفظ بازار سهام پس از انقلاب به صمت گفت: در دوران انقلاب بحث تعطیلی بورس داغ بود اما رجایی‌سلماسی باعث حفظ بازار سهام در ایران شد؛ از این‌رو معتقدم ایشان نقش بسیار مهمی را در ادامه فعالیت این حوزه در کشورمان داشته و کار بسیار بزرگی را انجام داده است.

وی در ادامه افزود: نباید فراموش کرد که حفظ بازار در سال‌های نخست بعد از انقلاب کار ساده‌ای نبود و رجایی‌سلماسی که نخستین دبیرکل سازمان کارگزاران بورس اوراق بهادار تهران(سابق) بودند باید در بین چهره‌های شاخص حوزه بازار سهام مورد تجلیل واقع شوند. این کارشناس بازار سهام با اشاره به دوران مدیریت علی صالح‌آبادی در بازار سرمایه یادآور شد: اما دومین نقطه عطف بورس در ایران تغییر قانون بازار سرمایه بود که صالح‌آبادی توانست با پیگیری‌های خود باعث تصویب این قانون در مجلس شورای اسلامی شود. کار صالح‌آبادی در واقع باعث نوعی پوست‌اندازی بازار سهام در ایران شد که از سال ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۳ به‌عنوان رئیس سازمان بورس اوراق بهادار تهران عملکرد بسیار خوبی را از خود به نمایش گذاشت.

دارابی با اشاره به نقش رهبر معظم انقلاب در حمایت از بازار سهام و روند خصوصی‌سازی در کشور، به صمت گفت: اما در این بین باید به نقش بسیار کلیدی رهبر معظم انقلاب هم اشاره کرد، چراکه اگر حمایت‌های ایشان از اصل۴۴ در دهه ۸۰ نبود، بازار سهام نمی‌توانست جایگاه امروزی خود را داشته باشد. پس از سال‌های ۸۴ و ۸۵ بود که شاهد ورود صنایعی مانند فولاد مبارکه، فولاد خوزستان، چادرملو، گل‌گهر و... یا بانک‌ها، بیمه‌ها و... به بورس بودیم که اتفاق بسیار مهمی محسوب می‌شد که همگی در راستای اصل۴۴ در بازار اجرا شد.

این تحلیلگر و فعال بازار سرمایه در پایان خاطرنشان کرد: به اعتقاد من، این ۳ شخصیت بیشترین و محوری‌ترین تاثیر را در حوزه بورس اوراق بهادار داشته‌اند و عملکردشان قابل تقدیر است.

مهم‌ترین نقشی که عبده‌تبریزی در حوزه بورس داشتند شکل‌گیری قانون جدید بازار سرمایه در ایران بود

ویژگی‌های یک شخصیت تاثیرگذار در بورس چیست؟

محمدعلی احمدزاده‌اصل، کارشناس و تحلیلگر بورس با اشاره به رویکرد مدیران به بازار سرمایه کشور، گفت: مدیرانی اثر بخش و موثرند که علاوه بر اینکه در بازار از کارآیی خوبی برخوردارند در شرکت یا سازمان خود نیز موفقند. به عبارت بهتر، عملکرد این افراد تعیین‌کننده و جهت‌دهنده مسیر کلی معاملات بورس خواهد بود. مثل مدیران بانک‌ها، هلدینگ‌ها و ح تی شرکت‌های سرمایه‌گذاری که می‌تواند بر بورس مؤثر باشند.

به‌گزارش بورس‌نیوز، این کارشناس بازار سرمایه به فرهنگ‌سازی و پرورش مدیران موثر برای جذب سرمایه‌گذاران این بازار اشاره کرد و گفت: بحث ایجاد کد معاملاتی ملاک برتری مدیر نیست، بلکه ایجاد و تثبیت کدهای فعال و تفکیک سرمایه‌گذاران حقیقی و حقوقی مهم بوده و اینکه یک مدیر چگونه می‌تواند با کسب اطمینان و اعتماد ؛ سهامداران و سرمایه‌گذاران بیشتری را به بازار جذب کند و اینکه چه خدمات و سرویس‌هایی به مشتریانش دهد تا متقاعد شوند سرمایه‌گذاری در این بازار به نفع آنهاست و این ملاک موثر بودن یک مدیر در حوزه عملیاتی او است.

وی با بیان اینکه مدیران موفق فقط وظایف خود را انجام می‌دهند و به قول رابینز فقط ارتقای سازمانی پیدا می‌کنند، تصریح کرد: مطلوب‌ترین وضعیت، مدیر مؤثری است که در عین حال مدیر موفقی نیز باشد و اساسا مهم در خود شرکت یا سازمان متبوع‌اش و مهم در بازار یا بورس نقش تعیین‌کننده داشته باشد.

اما باید همواره از افراط و تفریط در این زمینه نیز پرهیز کرد، اینکه بگوییم من فقط وظیفه خود را انجام می‌دهم یا در مقابل بگوییم که من خود را فدای مثلا بازار سرمایه می‌کنم، اشتباه بوده و باید یک توازن و تعادل در این زمینه به‌وجود آورد.

سخن پایانی...

با توجه به تاریخچه تاسیس و تحولات بازار سهام در ایران درمی‌یابیم که این حوزه مهم اقتصادی در کشورمان دائم در حال تکامل بوده و سعی شده همگام با سایر بورس‌های جهان پیشرفت کند. با وجود تلاش‌های محوری بسیاری از مدیران اقتصادی کشور در طول این سال‌ها همچنان شاهد کاستی‌های زیادی در بورس تهران هستیم که باعث شده حتی هجوم میلیون‌ها سهامدار به بازار سرمایه نیز تغییراتی در جایگاه این بازار در اشل جهانی ایجاد نکرده باشد. کارشناسان معتقدند برای پیشرفت بازار سهام در ایران چاره‌ای به جز تشویق شرکت‌های دولتی برای حضور در بورس وجود ندارد که این اقدام نیز به جز با اقدامات پیگیرانه مدیرانی مانند رجایی‌سلماسی در اوایل انقلاب امکان‌پذیر خواهد بود.

تاریخچه

بورس ایران الگویی از بورس جهان

امیرحسین ادیب‌نیا – کارشناس بازار سهام: واژه بورس در لغت و در زبان فرانسوی به معنای «کیف پول» است. به باور بیشتر کارشناسان حوزه اقتصاد، تاریخچه پیدایش بورس در جهان به قرن ۱۵ میلادی باز می‌گردد. زمانی که بازرگانان و تاجران در شهر بروژ بلژیک، در میدانی به‌نام «تربورس» (TerBeurze) و در مقابل خانه اشرافزاده‌ای به‌نام «واندر بورس» جمع شده و به خرید و فروش کالا و اجناس خود می‌پرداختند. از آن تاریخ به بعد، مکان‌هایی که مردم در آنجا کالاهای مختلف را معامله می‌کردند، به بورس معروف شدند. تاریخ تاسیس نخستین بورس جهان نیز در منابع مختلف، قرن ۱۵ میلادی (حدود سال ۱۴۶۰ میلادی) در آنورس بلژیک ذکر شده است.

تاریخچه سیر تکاملی بورس در جهان

به‌گفته مورخان این مکان‌ها در ابتدا نظم و انضباط خاصی نداشتند و همه افراد می‌توانستند در آنجا فعالیت کنند، اما با گذشت زمان، تغییراتی ایجاد و نظم و نظامی نسبی بر این اماکن حاکم شد. به‌طوری که پس از گذشت چند سال، فقط بازرگانان، صرافان و تجّار اجازه حضور و فعالیت در آن را داشتند. با گذشت زمان و پیشرفت جوامع، تالارهای مسقّف بورس شکل گرفت و بازرگانانی که تا قبل از آن در محوطه‌های باز معاملات خود را انجام می‌دادند، به این تالارها راه یافتند. بسیاری از منابع علمی و تاریخی نیز شکل‌گیری بورس را از زمان آغاز به کار این تالارها به‌طور رسمی ثبت کرده‌اند. بازرگانان همواره برای اینکه احتمال ضرر و زیان تجارت خود را کاهش دهند، به‌دنبال شراکت با تجارِ دیگر بودند. در واقع آنها شراکت را بهترین راه برایِ کاهش ریسک و ضرر و زیان خود می‌دانستند، چراکه با شریک شدنِ چند فعال اقتصادی در یک کسب‌وکار، سود و زیان احتمالی آن نیز بین آنها تقسیم می‌شد. با این طرز فکر بود که شرکت‌های سهامی رفته‌رفته جایگاه خود را در اقتصاد پیدا کردند. در این شرکت‌ها هر فرد به اندازه سرمایه‌ای که در شرکت داشت، در سود و زیان آن نیز شریک می‌شد. نام نخستین شرکت سهامی تاسیس‌شده ماسکووی (Muscovy) بود. این شرکت در سال ۱۵۵۳ میلادی و با مشارکت عده‌ای از تجار در روسیه راه‌اندازی شد.

نخستین بورس در جهان

با گسترش معاملات و مبادلات تجاری در جهان، نیاز به سرمایه‌گذاری بیشتر روز به روز افزایش یافت و در نتیجه مراکزی که بتواند بین سرمایه‌گذاران و متقاضیان سرمایه (یعنی شرکت‌ها) ارتباط برقرار کند، ایجاد شد. این مراکز که بعدها به بورس معروف شدند، مرکزی برای خرید و فروش سهام شرکت‌ها بودند. نخستین بورس اوراق بهادار جهان به‌طور رسمی در اوایل قرن ۱۷ میلادی در شهر آمستردام هلند تشکیل شد. نخستین شرکتی که سهام آن در این بورس معامله شد نیز «کمپانی هند شرقی» بود. فعالیت‌های آغازین مرتبط با بورس در شهر لندن نیز در کافه‌های این شهر و در اوایل قرن ۱۸ میلادی شروع شد. پس از خرید یک ساختمان مستقل ازسوی معامله‌گران در سال ۱۷۷۳، در نهایت در سوم مارس سال ۱۸۰۱ میلادی، بورس لندن فعالیت رسمی خود را آغاز کرد. چندین سال بعد نیز بورس نیویورک به‌عنوان سومین بورس بزرگ در طول تاریخ تاسیس شد که تاریخچه متفاوت و خاص خود را دارد. با شروع فعالیت این بورس‌ها، به‌تدریج بازرگانان سایر کشورها نیز به کمک دولت خود بورس‌های دیگر را تاسیس کردند، به‌طوری که امروزه کمتر کشوری را می‌توان یافت که از وجود این رکنِ اساسی اقتصاد غافل باشد. فدراسیون جهانی بورس‌ها (WFE) درحال‌حاضر وظیفه هماهنگی و تسهیل مبادلات جهانی، حفاظت از حقوق صاحبان سهام و گسترش بورس‌های جهان را بر عهده دارد.

مقرّ اصلی تعدادی از مهم‌ترین بورس‌های جهان به‌ویژه بورس نیویورک، در خیابان وال‌استریت (wall street) در محله منهتنِ نیویورک است. دلیل نام‌گذاری وال‌استریت به این نام، ساختِ دیواری بزرگ ازسوی استعمارگران هلندی برای جلوگیری از حملات سرخ‌پوستان و دزدان دریایی در سالیان دور در این منطقه بوده است. در آن زمان، ۲۶ کارگزار بازار سهام، در خیابان وال‌استریت نیویورک، در ۱۷مه سال ۱۷۹۲ میلادی زیر یک درخت چنار دور هم جمع شده و توافقنامه‌ای را امضا کردند که بعدها به توافقنامه Button Wood معروف شد. سپس در ۸ مارس سال ۱۸۱۷ اساسنامه‌ای تنظیم شد که آغاز به‌کار بورس نیویورک را رسمیت بخشید. بورس نیویورک در ساختمانی اجاره‌ای واقع در پلاک ۴۰ وال‌استریت شروع به‌کار کرد. در حال‌حاضر معتبرترین بورس جهان، بورس نیویورک با نماد NYSE (NewYork Stock Exchange) است.

یادداشت

کارنامه بازارگردان‌ها در بازار سهام

سیاوش وکیلی /مدیر روابط عمومی سازمان بورس و اوراق بهادار

بازارگردان‌ها در ۹ ماه گذشته ۵۵ هزار میلیارد تومان سهام خریداری کرده‌اند و به میزان ۲۷هزار میلیارد تومان سهام فروخته‌اند. در کل می‌توان گفت؛ در شرایط امروز بازارگردان‌ها در بازار سرمایه نقش مثبتی ایفا می‌کنند، نقدشوندگی مهم‌ترین وظیفه بازارگردان‌هاست و آمارهای موجود، ایفای نقش آنها در بازار سرمایه را تأیید می‌کند. موضوع مهم، توجه به تفاوت بین «تخلف» و «جرم» است، سازمان بورس با ناشران و نهادهای مالی که از دستورالعمل‌ها تخلف کردند و همچنین با بازارگردان‌هایی که در فرآیند عملیات بازارگردانی هم دچار تخلف شوند برخورد خواهد کرد، این موضوع با جرم‌انگاری و ارسال پرونده به دادگاه‌ها تفاوت دارد اما اگر لازم باشد براساس مقررات و قوانین آن اقدامات نیز انجام می‌شود. تاکنون عمده تخلفات ناشی از استنکاف برخی ناشران از عمل به مصوبه ۲۰ شهریور شورای‌عالی بورس و آیین‌نامه صیانت از حقوق سرمایه‌گذاران بوده که همه ناشران (چه ناشران جدیدالورود به بازار و چه ناشران باسابقه بازار) را به داشتن بازارگردان ملزم کرده، در نخستین روزهای اجرای این مصوبه از ۱۲ مهرماه برخی ناشران از اجرای آن خودداری کردند که برخوردهای لازم براساس مقررات هم انجام شد. باید به این نکته توجه کرد که رسیدگی به تخلفات مراحلی دارد، در مرحله نخست، پس از صدور گزارش تخلف توسط واحدهای نظارتی، موضوع توسط کمیته‌های تحقیق بورس‌ها بررسی و برای تصمیم‌گیری به هیات مدیره بورس‌ها یا هیأت رسیدگی به تخلفات سازمان ارائه می‌شود. رأی بَدَوِیِ انضباطی تا یک ماه، ازسوی محکومان قابل تجدیدنظرخواهی است. فرآیند رسیدگی به این تجدیدنظرخواهی در سازمان بورس انجام می‌شود و بسیاری از متخلفان می‌توانند در این مهلت یک‌ماهه به تعهدات خود عمل کنند. در این صورت اقدامات اصلاحی انجام‌شده مطابق مقررات در حکم انضباطی تجدیدنظر لحاظ خواهد شد، طبق اعلام معاونت حقوقی سازمان بورس در ۲ یا ۳ ماه گذشته ۲۰۷ مدیر بورسی، احکامی از «تذکر» تا «سلب صلاحیت» و «جریمه نقدی» دریافت کردند که در تاریخ بورس این میزان جدیت در مقابل تخلفات بی‌سابقه بوده است. در صورتی که مردم تخلفی از بازارگردان یا بورس مربوط مشاهده کردند می‌توانند موضوع را از طریق سامانه اعلام شکایات سازمان به نشانی http://shekayat.seo.ir به سازمان اعلام کنند. سازمان بورس هیچ‌گاه با تخلف کنار نخواهد آمد، خط قرمز ما ثبات بازار و حفظ منافع سرمایه‌گذاران و سهامداران است و همه سازوکارهای برخورد با تخلفات در خود سازمان بورس دیده شده اما بسیاری از تخلفات در همان مراحل اولیه رسیدگی و از سوی ناشران رفع می‌شوند؛ بنابراین، اعلام اسامی متخلفان، نه منطقی و نه به نفع سهامداران و فعالان بازار است. از نظر ایجاد نهادهای بازارگردان آنچه در این دو ماه رخ داد، بی‌سابقه بود. براین اساس، هم‌اکنون از بین حدود ۶۵۰ نماد فعال در بازار سرمایه، ۴۸۰ نماد دارای بازارگردان هستند که این موضوع می‌تواند موجب اطمینان خاطر سهامداران از نقدبودن سرمایه‌گذاری شود. استفاده از این واژه، نادرست است. بازارگردان وظیفه کمک به نقدشوندگی بازار را بر عهده دارد و در این مسیر با استفاده از ابزارهای خرید و فروش سهم در زمان‌هایی که صف خرید یا سهم فروش تشکیل می‌شود، قابلیت نقدشوندگی سهام را افزایش می‌دهد و به‌طور طبیعی در بازه دامنه مظنه‌ای که برایش تعیین می‌شود، حرکت و به اصطلاح عملیات «Market maker» را انجام می‌دهد. این فرآیند Market maker هم‌اکنون به شکل مثبت از سوی بازارگردان‌ها در بازار سرمایه در حال انجام است. اختلاف‌نظرهای زیادی درباره این موضوع وجود دارد که گاه از مرز تفاوت‌نظر گذشته و به تناقض در دیدگاه‌ها می‌رسد. رویکردها، طیف وسیعی از نظرها را دربرمی‌گیرد که شامل دامنه محدود تا باز و نامحدود و حتی دامنه نامتقارن در شرایط افت یا صعود بازار است. یا پیشنهادی مطرح شده که براساس آن، هر ماه، یک درصد به دامنه نوسان اضافه شود. بحث چند تابلویی هم هوادارانی دارد و هر یک از صاحبان دیدگاه‌های متنوع هم استدلال‌ها و دلایل خاص خود را مطرح و بر درستی آنها پافشاری می‌کنند. در جهان هم مطالعات تطبیقی نشان می‌دهد نسخه واحدی در این زمینه وجود ندارد. البته برای تصمیم‌گیری نهایی، باید بازار از عمق و ثبات کافی برخوردار باشد تا بتوان به تصمیمی درست، واقع‌بینانه و کارشناسی رسید تا وضعیت کنونی، بهبود و ارتقا یابد.

شنبه
۲۰ دی ۱۳۹۹- ۲۵ جمادی‌الاول ۱۴۴۲ - ۹ ژانویه ۲۰۲۰-شماره ۱۷۰۲-پیاپی ۳۰۲۰

صمت
صنعت معدن تجارت

منشور اخلاق حرفه‌ای روزنامه‌نگاری در روزنامه صمت: www.smtnews.ir/about.html

صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی و مطبوعاتی «صمت»
مدیرمسئول: ناصر بزرگمهر
سردبیر: عاطفه خسروی

تلفن: ۸۲۱۹۰ - نمابر: ۸۸۷۱۳۷۳۰- پیامک: ۳۰۰۰۸۲۱۹۰
سازمان آگهی‌ها: ۳-۸۸۷۲۲۷۳۲ - نمابر آگهی‌ها: ۸۸۷۲۴۲۱۱
امور مشترکین: ۸۸۷۲۲۷۳۵ - روابط عمومی: ۸۸۱۰۵۳۰۹
توزیع و سازمان شهرستان‌ها: ۸۸۷۲۲۷۳۵
تهران، خیابان قائم‌مقام فراهانی - کوچه آزادگان شماره ۲۶ - کدپستی ۱۵۸۶۷۳۳۸۱۱
روابط عمومی: pr@smtnews.ir آگهی: ads@smtnews.ir
امور استان‌ها: ostanha@smtnews.ir
چاپخانه: شرکت چاپ رواق روشن‌مهر

www.smtnews.ir info@smtnews.ir
telegram.me/smtnews instagram.com/smtnewspaper
tozi.smtnews@gmail.com

روزنامه صمت با ۶۳ امتیاز رتبه ۲
در میان روزنامه های تخصصی مقام ۱
در میان روزنامه های اقتصادی مقام ۲

عضو انجمن مدیران روزنامه‌های غیردولتی
عضو انجمن مدیران رسانه
عضو تعاونی مطبوعات

کارتون روز

مطبوعات/ رئیس سازمان مدیریت شهر تهران: زلزله پایتخت ۲۰ ثانیه قبل قابل ردگیری است و ما ۲۰ درصد آماده هستیم طرح: حسین علیزاده

امیر کبیر از تولد تا مرگ

میرزا تقی‌خان امیرکبیر (۱۲۶۸-۱۲۲۲ هـ ق)، ستاره بی‌نظیر تاریخ ایران زمین دارای روحیه‌ای اصلاح‌طلب و عشق عمیق به استقلال و آزادی و اقتدار ملت مسلمان ایران است؛ او که مصلحی چنین تشنه اصلاح، سیاستمداری چنان شیفته استقلال و زمامداری چنین خیرخواه ملت، نه‌تنها در تاریخ ۲هزار و چندصد ساله ایران بلکه در تاریخ جهان، کم‌نظیر و کمیاب است.

اصلاحات داخلی در زمینه اعتلای فرهنگ، تنظیم اقتصاد و تطهیر عرصه سیاست کشور، اقدام در جهت احیای دین و بسط عدالت در سطح جامعه، مبارزاتش در جهت قطع نفوذ اجانب و استعمارگران و حفظ استقلال و تمامیت ارضی کشور، ریشه‌کن کردن فقر که طی ۳ سال و اندی صدارت میرزا تقی‌خان امیرکبیر انجام گرفت، همه قابل‌تحسین است.

امیرکبیر اقدامات فراوانی در دوره کوتاه صدارت خود به شرح زیر انجام داد: تأسیس دارالفنون، نشر علوم جدید، ترویج صنایع جدید، فرستادن ایرانیان به خارج برای تحصیلات و تدریس در ایران، ترویج ترجمه و انتشار کتب علمی، ایجاد روزنامه و انتشار کتب، مبارزه با فساد که چون مرضی مزمن در همه شئون زندگانی ایران رخنه کرده بود، تقویت بنیه اقتصادی کشور، استخراج معادن، بسط کشاورزی و آبیاری، توسعه تجارت داخلی و خارجی، کوتاه کردن دست اجانب از امور کشور، تعیین مشی سیاسی معینی در سیاست خارجی، اصلاح امور مالی و تعدیل بودجه، ایجاد امنیت و استقرار دولت، تنظیم و سروسامان دادن به قشون ایران، ایجاد کارخانه‌های اسلحه‌سازی، اصلاح امور قضایی، تاسیس چاپارخانه، تاسیس بیمارستان و... اقدامات انقلابی و ملی امیرکبیر، قهرمان مبارزه با استعمار، سبب شد درباریان فاسد و خودخواه، با او سعایت کردند تا اینکه فرمان عزل و قتل امیرکبیر را از ناصرالدین شاه خودکامه گرفتند و او را در حمام فین کاشان به شهادت رساندند.

روزی که امیر به‌شدت گریست

سال ۱۲۶۴ قمری، نخستین برنامه دولت ایران برای واکسن زدن به فرمان امیرکبیر آغاز شد.

در آن برنامه، کودکان و نوجوانانی ایرانی را آبله‌کوبی می‌کردند. چند روز پس از آغاز آبله‌کوبی به امیرکبیر خبر دادند که مردم از روی ناآگاهی نمی‌خواهند واکسن بزنند؛ به‌ویژه که چند تن از فالگیرها و دعانویس‌ها در شهر شایعه کرده بودند که واکسن زدن باعث راه یافتن جن به خون انسان می‌شود.

هنگامی که خبر رسید ۵ نفر به‌علت ابتلا به بیماری آبله جان باخته‌اند، امیر بی‌درنگ فرمان داد هر کسی که حاضر نشود آبله بکوبد باید ۵ تومان به صندوق دولت جریمه بپردازد.

او تصور می‌کرد با این فرمان همه مردم آبله می‌کوبند، اما نفوذ سخن دعانویس‌ها و نادانی مردم بیش از آن بود که فرمان امیر را بپذیرند. شماری که پول کافی داشتند، ۵ تومان را پرداختند و از آبله‌کوبی سرباز زدند و شماری دیگر هنگام مراجعه ماموران در آب‌انبارها پنهان می‌شدند یا از شهر بیرون می‌رفتند.

به امیر اطلاع دادند که در همه شهر تهران و روستاهای پیرامون آن فقط ۳۳۰ نفر آبله کوبیده‌اند.

در همان روز، پاره‌دوزی را که فرزندش از بیماری آبله مرده بود، نزد او آوردند. امیر به جسد کودک نگریست و آنگاه گفت: ما که برای نجات بچه‌های‌تان آبله‌کوب فرستادیم.

پیرمرد با اندوه فراوان گفت: حضرت امیر، به من گفته بودند که اگر بچه را آبله بکوبیم جن‌زده می‌شود. امیر فریاد کشید: وای از جهل و نادانی، گذشته از اینکه فرزندت را از دست داده‌ای باید ۵ تومان هم جریمه بدهی.

پیرمرد با التماس گفت: باور کنید که هیچ ندارم. امیرکبیر دست در جیب خود کرد و ۵ تومان به او داد و سپس گفت: حکم برنمی‌گردد. این ۵ تومان را به صندوق دولت بپرداز.

چند دقیقه دیگر، بقالی را آوردند که فرزند او نیز از آبله مرده بود. این بار امیرکبیر دیگر نتوانست تحمل کند. روی صندلی نشست و با حالی زار شروع به گریستن کرد.

در آن هنگام میرزا آقاخان وارد شد. او در کمتر زمانی امیرکبیر را در حال گریستن دیده بود. علت را پرسید و ملازمان امیر گفتند که دو کودک شیرخوار پاره‌دوز و بقال از بیماری آبله مرده‌اند. میرزا آقاخان با شگفتی گفت: عجب، من تصور می‌کردم که میرزا احمدخان، پسر امیر، مرده است که او چنین های‌های می‌گرید.

سپس به امیر نزدیک شد و گفت: گریستن، آن هم به این گونه، برای دو بچه شیرخوار بقال و چقال در شأن شما نیست. امیر سر برداشت و با خشم به او نگریست.

سپس اشک‌هایش را پاک کرد و گفت: خاموش باش. تا زمانی که ما سرپرستی این ملت را برعهده داریم، مسئول مرگ‌شان ما هستیم و مسئول جهل‌شان نیز ما هستیم.

اگر ما در هر روستا و کوچه و خیابان مدرسه بسازیم و کتابخانه ایجاد کنیم، دعانویس‌ها بساط‌شان را جمع می‌کنند. تمام ایرانی‌ها اولاد حقیقی من هستند و من از این می‌گریم که چرا این مردم باید این قدر جاهل باشند که در اثر نکوبیدن آبله بمیرند.

از فرمان عزل تا توطئه قتل

نخست از صدارت و پیشکاری شاه برکنار شد، اما مقام امارت نظام همچنان در دست او ماند. پیام شاه ۱۸ محرم ۱۲۶۸ (۱۳ نوامبر ۱۸۵۱) شب‌هنگام به میرزا تقی خان ابلاغ شد و دستخط عزل فردا صبح (پنجشنبه، ۱۹ محرم) به امیر رسید.

شاه را دشمنان امیر محاصره کردند. عوامل اصلی توطئه عبارت بودند از: مهدعلیا، میرزا آقاخان نوری، پسردایی‌های شاه از جمله شیرخان عین‌الملک ایلخان طایفه قاجار و سردار محمدحسن خان ایروانی داماد محمد شاه. این کسان همدست بودند و با هم در کنکاش.

بنابر آنچه از قول ناصرالدین شاه آورده‌اند، میرزا آقاخان نوری بود که فرمان قتل را از شاه گرفت و به حاج علی خان سپرد. مخبرالسلطنه می‌نویسد: «از غلامحسین خان صاحب اختیار شنیدم که ناصرالدین شاه گفته بود به قتل امیر راضی نبودم. میرزا آقاخان تدلیس کرد و دستخط را از من گرفت. دستخط دیگر فرستادم که میرزا علی خان نرود، گفت رفته است و معاذیر آورد».

روزگار تبعید به ۴۰ روز رسید. جنایت بزرگ تاریخ روز جمعه، ۱۷ ربیع‌الاول ۱۲۶۸ (۱۰ ژانویه ۱۸۵۲) در حمام فین کاشان صورت گرفت.

برگی از تاریخ

از دارالفنون تا وقایع اتفاقیه

اندیشه امیر در بنای دارالفنون الهام‌گرفته از چیزی نبود، بلکه حاصل مجموع آموخته‌های او بود. در کتاب جهان‌نمای جدید که به ابتکار و زیر نظر خودش ترجمه و تدوین شد، شرح دارالعلم‌های همه کشورهای غربی را در رشته‌های گوناگون علم و هنر با آمار شاگردان آنها خوانده بود و از بنیادهای فرهنگی دنیای جدید خبر داشت. براساس مطالب منتشر شده ذهن امیرکبیر در ایجاد دارالفنون در درجه نخست معطوف به دانش و فن جدید بود و بعد به علوم نظامی توجه داشت. مطالعه تطبیقی برنامه درس‌های دارالفنون و نامه‌های امیر درباره رشته تدریس استادانی که استخدام شدند، حاکی از این استدلال است. رشته‌های اصلی تعلیمات دارالفنون به‌نحوی که او در نظر گرفته بود عبارت بودند از پیاده نظام و فرماندهی، توپخانه، سواره نظام، مهندسی، ریاضیات، نقشه‌کشی، معدن‌شناسی، فیزیک و کیمیای فرنگی و داروسازی، طب و تشریح و جراحی، تاریخ و جغرافیا و زبان‌های خارجی.

سنگ بنای دارالفنون در سال ۱۲۶۶ در زمین واقع در شمال شرقی ارگ سلطنتی که پیش از آن سربازخانه بود نهاده شد. نقشه آن را میرزا رضای مهندس که از شاگردانی بود که در زمان عباس میرزا برای تحصیل به انگلستان رفته بود کشید و محمدتقی خان معمارباشی دولت آن را ساخت. پشت دارالفنون کارخانه شمع کافوری و آزمایشگاه فیزیک و شیمی و دواسازی برپا شد. چاپخانه و کتابخانه و سفره‌خانه‌ای هم به این عمارت‌ها افزوده شد.

روزنامه وقایع‌اتفاقیه

آغاز به‌کار روزنامه وقایع‌اتفاقیه در سال ۱۲۶۷ نیز از ارزنده‌ترین تاسیسات اجتماعی امیرکبیر است. بنیان‌گذار روزنامه، میرزا صالح شیرازی از شاگردانی است که در زمان عباس میرزا برای تحصیل علوم جدید به انگلستان رفت. به ذوق خود فن چاپ را آموخت و از جمله کسانی است که در ایران مطبعه سنگی را تاسیس کرد. به‌علاوه او را پیشرو اندیشه‌های سیاسی مغرب‌زمین در ایران می‌شناسیم. میرزا صالح نخستین روزنامه ایران را در زمان محمد شاه در سال ۱۲۵۲ در تهران برپا کرد؛ روزنامه‌ای که ماهی یک بار با چاپ سنگی منتشر می‌شد و بیش از چند سالی دوام نیافت. شماره اول روزنامه وقایع‌اتفاقیه ۵ ربیع‌الثانی ۱۲۶۷ (۷ فوریه ۱۸۵۱) انتشار یافت. در صفحه اول علامت شیر و خورشید ایران و عبارت «یا اسدالله الغالب» نگاشته شده بود. این شماره به‌عنوان «روزنامچه اخبار دارالخلافه تهران» منتشر شد. از شماره دوم به‌نام «وقایع اتفاقیه» خوانده شد و تا ۱۰ سال بعد (۱۲۷۷ ه.ق.) به همین اسم نشر می‌شد. میرزا ابوالحسن خان غفاری کاشانی صنیع الملک، نام آن را تغییر داد و از شماره ۴۷۴ به روزنامه «دولت علیه ایران» مبدل شد و به شکل روزنامه مصور درآمد. این نخستین روزنامه مصوری است که در ایران انتشار یافت. دیری نگذشت که دوباره اسم آن تغییر کرد و به روزنامه دولتی بدل شد و با نام «روزنامه ایران» منتشر شد و تا انقلاب مشروطه همین اسم را حفظ کرد. وقایع‌اتفاقیه روزنامه هفتگی با چاپ سنگی منتشر می‌شد. شیوه نگارش آن ساده و روشن و خالی از تقلید و تکلف بود. بهای تک‌شماره آن در سرتاسر ایران ۱۰ شاهی و اشتراک سالانه‌اش ۲۴ ریال بود.

یادداشت

امیرکبیر و اقتصاد ایران

بهنام ملکی- اقتصاددان: میرزا تقی‌خان فراهانی که از رجال نامی ایران است، سال ۱۲۲۲ هجری قمری متولد شد. همزمان با به قدرت رسیدن ناصرالدین شاه در ۲۱ ذی‌القعده ۱۲۶۴ هجری قمری به مقام صدارت انتخاب شد. به همراه پدر به دستگاه قائم‌مقام فراهانی راه یافت و چون آثار کارآیی و لیاقت از همان آغاز کار در او نمایان بود، به سمت منشی‌گری قائم‌مقام انتخاب و بعدها به معاونت میرزا محمدخان زنگنه منصوب شد. امیرکبیر در زمان محمد شاه چند بار در ماموریت‌های سیاسی به کشورهای روسیه و عثمانی رفت و مشاهده تحولات آن کشورها او را به اندیشه اصلاحاتی در ساختار استبداد داخلی و استعمار خارجی دولت در ایران انداخت. او توانست در مدت کوتاه صدارت خود نابسامانی‌های بسیار موجود را بهبود بخشد. تمامی اقدامات امیرکبیر در زمینه اصلاح امور مملکتی در دسترس نیست اما اهم آنها به اختصار در ۱۰ سرفصل زیر می‌آید:

۱-مبارزه با اعطای عناوین بی‌ضابطه در دربار: در تمام دوران پادشاهی سلسله قاجار این رسم دربار بود که به اشخاص بدون هیچ ضابطه‌ای عناوین مختلف داده می‌شد. این عناوین و القاب باعث می‌شد آنان به مردم ضعیف‌تر زورگویی کنند و مردم نسبت به دربار بدگمان شوند. امیرکبیر باتوجه به این مسئله در نخستین روزهای صدارت خود این رفتار را با تدبیری مقتدرانه محدود کرد و کاهش داد تا کسی نتواند با این حربه مردم ضعیف‌تر را مورد ظلم و ستم قرار دهد.

۲- مبارزه با رشوه‌خواری: امیرکبیر چون از همان دوران جوانی به سمت منشی‌گری دربار محمدشاه راه یافته بود، در امور دولتی آن زمان نیز تبحر خاص داشت و به‌عینه مشاهده می‌کرد که ماموران دولت با رشوه گرفتن حق را ناحق می‌کنند. امیر با علم به این مسئله در بدو صدارت خود به‌شدت با این عمل مبارزه می‌کرد و چون در همه جا جاسوسی داشت، هرگاه کسی در این امور تخطی داشت او را به‌شدت مجازات می‌کرد تا عبرتی برای دیگران باشد. سختگیری دولت او را در پاک کردن محکمه‌ها و دادگاه‌های شرعی از آلودگی رشوه‌خواری یاری می‌کرد.

۳- سروسامان دادن به دخل و خرج کشور: امیرکبیر از ابتدای صدارت زمام کلیه امور مملکتی را از کشوری و لشکری و حساب و دفتر و دیوان گرفته تا سیاست خارجه خود به‌دست گرفت. امیر چون از جوانی در دربار بود بر مصرف مخارج بیهوده و حقوق بالای درباریان و شاهزادگان به‌خوبی واقف بود. باتوجه به این مسئله امیر حقوق این افراد را کم کرد و مخارجی که در دربار بیهوده مصرف می‌شد را کاهش داد.

۴- تنظیم مالیات‌ها و رونق بخشیدن به تجارت داخلی و خارجی: قبل از صدارت امیرکبیر دریافت مالیات به‌نحو مطلوب از اقشار مختلف مردم انجام نمی‌گرفت. مثلا درباریان از پرداخت مالیات معاف بودند اما بعد از صدارت، امیر با گروهی از صاحب‌منصبان علوم مالی آن زمان مشورت و جداولی تنظیم کردند که بر مبنای آن از هر گروه مالیات عادلانه‌ای دریافت می‌شد.

۵- حمایت از صنایع داخلی: امیرکبیر در موارد دیگر هم سعی داشت کشور را از وابستگی برهاند و از خارج شدن طلای ایران برای وارد کردن اجناس خارجی جلوگیری کند. برای جلوگیری از ورود پارچه از وزیر مختار انگلیس خواست که او را در ساختن یک کارخانه پارچه‌بافی یاری دهد اما وزیر مختار انگلیس موافقت نکرد.

۶- مجمع‌الصنایع: امیرکبیر به گسترش صنایع اهمیت فوق‌العاده می‌داد. مؤلف کتاب امیرکبیر و ایران در این باره می‌نویسد: از تاسیسات امیر مجمع‌الصنایع است؛ چنانکه بازار و سرای اتابکی را برای ترقی تجارت ساخت و مجمع‌الصنایع را برای ترویج فن و هنر بنیان نهاد.

۷- اعزام عده‌ای به اروپا برای فراگرفتن حرف، صنایع مختلف و توسعه کشاورزی: امیرکبیر در مدت صدارتش چند سفر به کشورهای خارجه از جمله روسیه و عثمانی داشت. در این مسافرت‌ها امیر از صنایع و پیشرفت حرف مختلف در آن کشورها آگاهی یافت. برمبنای این اصل موفق شد عده‌ای را برای فراگیری حرف و صنایع مختلف به آن کشورها اعزام کند تا بعدها از آنان برای توسعه و پیشرفت صنایع داخلی استفاده کند. امیر برای کشاورزی اهمیتی خاص قائل بود و با هر کس که باعث خسارت در زراعت مردم می‌شد، به‌سختی برخورد می‌کرد و با هدف رونق بخشیدن به تولید مواد غذایی تقریبا از کشاورزان مالیات دریافت نمی‌کرد.

۸- جرایم سنگین فرار از آبله‌کوبی و امور بهداشتی: در ماه صفر سال ۱۲۶۷ به امیرکبیر اطلاع دادند که در شهر تهران چند بیمار مبتلا به آبله پیدا شده‌اند که معالجات در رمینه آنها موثر واقع نشده و مرده‌اند. امیر از شنیدن این خبر به‌شدت نگران شد و فورا امر کرد در تمام شهر تهران و ولایات نزدیک برنامه آبله‌کوبی اجرا شود تا بیماری گسترش نیابد و مردم نجات پیدا کنند. در آن روزها تزریق واکسن آبله و بیماری‌های دیگر مرسوم نبود و مردم راضی نبودند که واکسن پیشگیری از این بیماری به آنها تزریق شود. امیرکبیر دستور داد که هر کس حاضر نشود آبله بکوبد، ۵ تومان به صندوق دولت جریمه بپردازد.

۹- تاسیس بیمارستان دولتی: تا قبل از صدارت امیر، معالجه بیماران در ایران وضعی بسیار دردناک داشت. جن‌گیران، دعانویسان، پیرزنان و پیرمردانی که ادعای طبابت داشتند به معالجه بیماران مشغول می‌شدند. داروهایی که آنان تجویز می‌کردند اغلب نه‌تنها موجب سلامتی بیمار نمی‌شد بلکه بر بیماری می‌افزود. تاسیس مریضخانه دولتی و به کارگماردن طبیبان و حکیمان تحصیلکرده و باتجربه از دیگر اقدامات سودمند امیرکبیر بود.

۱۰- ایجاد سپاه منظم و اقدام برای ساختن تفنگ: امیرکبیر در سفرهایی که به کشورهای خارج داشت، مشاهده کرد نظامیان دول خارجه از سپاهی منظم برخوردارند و در صورت تهاجم کشورهای متخاصم چگونه صف‌آرایی می‌کنند. پس از صدراعظمی در ایران، امیرکبیر تلاش فراوان کرد که وضع آرایش لشکر و نظم و انضباط را در میان نظامیان بهبود بخشد.

